

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Cem KARAOĞLAN

FİNİKE İLÇESİNİN EKONOMİK COĞRAFYASI

Coğrafya Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Cem KARAOĞLAN

FİNİKE İLÇESİNİN EKONOMİK COĞRAFYASI

Danışman

Doç. Dr. Cemali SARI

Coğrafya Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Cem Karaoğlu'nın bu çalışması, jürimiz tarafından Coğrafya Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Doç.Dr.Mutlu YILMAZ (İmza)

Üye (Danışmanı) :Doç.Dr.Cemali SARI (İmza)

Üye :Dr.Öğr.Üyesi Halil HADİMLİ (İmza)

Tez Başlığı : Finike İlçesinin Ekonomik Coğrafyası

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi :

Mezuniyet Tarihi : 09/01/2020

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Finike İlçesinin Ekonomik Coğrafyası” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Adı SOYADI

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Cem KARAOĞLAN
Öğrenci Numarası	20175264003
Enstitü Ana Bilim Dalı	Coğrafya
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Cemali SARI
Tez Başlığı	Finike İlçesinin Ekonomik Coğrafyası
Turnitin Ödev Numarası	1192474531

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 140sayfalık kısmına ilişkin olarak, 14/10/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 12

alıntılar dahil % 14 'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımcı yapılmıştır.İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

14/10/2019

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	v
HARİTALAR LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
ÖZET.....	x
SUMMARY	xi
TEŞEKKÜR.....	xii
ÖNSÖZ.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNİKE İLÇESİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

1.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri	9
1.1.1. Yer Şekilleri Özellikleri	9
1.1.2. İklim Özellikleri.....	12
1.1.2.1. Sıcaklık	13
1.1.2.2. Basınç ve Rüzgarlar.....	15
1.1.2.3. Nem ve Yağışlar.....	16
1.1.3. Su Kaynakları ve Özellikleri	18
1.1.4. Toprak Özellikleri.....	21
1.1.5. Bitki Örtüsü Özellikleri.....	23
1.2. Beşeri Coğrafya Özellikleri	25
1.2.1. Yerleşme Özellikleri	25
1.2.1.1. Finike’de Yerleşmenin Tarihi Gelişimi.....	25
1.2.1.2. Yerleşme Şekilleri	28
1.2.1.2.1. Kırsal Yerleşmeler	30
1.2.1.2.2. Şehirsel Yerleşmeler	34
1.2.2. Nüfus Özellikleri.....	37
1.2.2.1. Nüfus Artışı.....	39
1.2.2.2. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı	43
1.2.2.3. Nüfusun Eğitim Durumu	46

İKİNCİ BÖLÜM

FİNİKE İLÇESİNİN EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Arazi Kullanımı	48
2.1.1. Yerleşim Alanları.....	50
2.1.2. Tarım Alanları.....	51
2.1.3. Orman Alanları	55
2.1.4. Otlak Alanlar	56
2.2. Ekonomik Faaliyetler	57
2.2.1. Tarımsal Faaliyetler	58
2.2.2. Hayvancılık Faaliyetleri	68
2.2.3. Ormancılık Faaliyetleri	72
2.2.4. Madencilik Faaliyetleri	77
2.2.5. Sanayi Faaliyetleri.....	81
2.2.6. Ulaşım Ağları.....	84
2.2.7. Ticaret Faaliyetleri	88
2.2.8. Turizm	96
2.2.8.1. Turizm Faaliyetleri	97
2.2.8.2. Turizm Potansiyeli	104
2.2.9 Hizmet Faaliyetleri.....	109
SONUÇ.....	114
KAYNAKÇA.....	119
ÖZGEÇMİŞ	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Araştırma Sahasının Aylara Göre Ortalama Sıcaklık Değerleri Grafiği (2017)	14
Şekil 1.2 Araştırma Sahasının Yıllık Deniz Suyu Sıcaklık Ortalamaları Grafiği (1984-2017)	15
Şekil 1.3 Araştırma Sahasının Aylık Yağış Ortalamaları Grafiği (1962-2017)	18
Şekil 1.4 Araştırma Sahasının Nüfus Miktarı Grafiği (1927-2018)	41
Şekil 1.5 Araştırma Sahasının Nüfus Piramidi (2018).....	45

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Sahasında Görüşme Yapılan Kişilerin Listesi.....	5
Tablo 1.1 Araştırma Sahasının Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı (1983-2017)	13
Tablo 1.2 Araştırma Sahasının Aylık Hakim Rüzgar Yönü ve Yüzdeleri	16
Tablo 1.3 Konumlarına Göre Finike'nin Kırsal Mahalleleri.....	31
Tablo 1.4 Araştırma Sahasının Nüfus Miktarı (1927-2018)	39
Tablo 1.5 Araştırma Sahasının Mahalle Nüfusları (2018)	42
Tablo 1.6 Araştırma Sahası Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Dağılımı (2018)	44
Tablo1.7 Araştırma Sahasında Nüfusun Öğrenim Durumu (2017).....	46
Tablo 2.1 Araştırma Sahasının 2011-2018 Yılları Arası Arazi Dağılımı (Da)	50
Tablo 2.2 Araştırma Sahasının 2011-2018 Yılları Arası Tarım Arazisi Dağılımı (Da)	53
Tablo 2.3 Tarımsal Nüfus Verileri (2018)	60
Tablo 2.4 Araştırma Sahasının Bitkisel Üretim Değerleri (2011-2018).....	61
Tablo 2.5 Tarla Bitkileri ve Üretim Değerleri (2018).....	62
Tablo 2.6 Meyvecilik Alanları ve Üretim Değerleri (2018)	62
Tablo 2.7 Örtü Altı Alanları ve Üretim Değerleri (2018).....	65
Tablo 2.8 Araştırma Sahasının 2011-2018 Yılları Arasındaki Hayvan Varlığı	69
Tablo 2.9 Araştırma Sahasındaki Hayvansal Üretim Değerleri (2018).....	70
Tablo 2.10 Araştırma Sahasındaki Su Ürünleri Üretim Değerleri (2018)	71
Tablo 2.11 Finike'de Faaliyet Gösteren Mermer Firmalarının İstihdam ve Üretim Miktarları (2018).....	79
Tablo 2.12 Finike'de Üretim Yapan Bazı Paketleme Tesislerinin Üretim Miktarları.....	92
Tablo 2.13 Tarımsal Faaliyette Bulunan Firma, Tesis ve İşletmeler	93
Tablo 2.14 Finike'nin Yaş Meyve-Sebze İhracatı (2015-2018).....	93
Tablo 2.15 Finike İlçesinde Bulunan Su Ürünleri Tesisleri.....	94
Tablo 2.16 Finike'nin Tarımsal Üretim Değeri (2017).....	94
Tablo 2.17 Finike OİM 2018 Yılı Genel Satış Cetveli	95
Tablo 2.18 Araştırma Sahasındaki Konaklama Tesisleri	98
Tablo 2.19 Finike Limanına Transitlog Alan Özel ve Ticari Yatların Milliyetlerine Göre Taşıdığı Yolcu Sayısı (2018).....	102
Tablo 2.20 Finike ve Çevresindeki Müze / Ören Yerlerinin Ziyaretçi Sayıları (2015).....	107
Tablo 2. 21 Finike'de Ticari Alanda Faaliyet Gösteren Belli Başlı Mükellefler	112
Tablo2.22 Finike'deki Belli Başlı Devlet Kurumlarının Ekonomik Göstergeleri.....	113

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Finike'nin Genel Görünümü	4
Fotoğraf 1.1 Finike Suluin Mağarası'ndan Bir Görünüm	11
Fotoğraf 1.2 Alakır Vadisi'nden Bir Görünüm	12
Fotoğraf 1.3 Araştırma Sahasının Kuzey Sınırında Beydağları'ndan Bir Görünüm.....	17
Fotoğraf 1.4 Yalnız Mahallesi'nin içinden geçen Akçay'dan Bir Görünüm	20
Fotoğraf 1.5 Hasyurt Mahallesi'nde Tarımda Sulama Suyu Temin Etmek Amacıyla Kurulmuş Sondajdan Bir Görünüm	20
Fotoğraf 1.6 Finike Limanı ve Sahil Şeridinden Bir Görünüm.....	21
Fotoğraf 1.7 Araştırma Sahasının Kuzey Sınırında Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprağından Bir Görünüm.....	23
Fotoğraf 1.8 Alacadağ Mahallesi'nde Kızılçam Ormanlarından Bir Görünüm	24
Fotoğraf 1.9 Ernez Mahallesi'nde Sedir Ağaçlarından Bir Görünüm	24
Fotoğraf 1.10 Limyra Antik Kenti'nden Bir Görünüm.....	26
Fotoğraf 1.11 Arykanda Antik Kenti'nden Bir Görünüm.....	26
Fotoğraf 1.12 Finike Limanı'ndan Bir Görünüm-1925 (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)	28
Fotoğraf 1.13 Yazır Mahallesi'nden Bir Görünüm	30
Fotoğraf 1.14 Gökbük Mahallesi'nden Bir Görünüm.....	31
Fotoğraf 1.15 Ernez Mahallesi'nden Bir Görünüm	32
Fotoğraf 1.16 Ernez Mahallesi'nden Bir Kırsal Konut, 2019	33
Fotoğraf 1.17 Ernez'de Yayla Evinden Bir Görünüm	33
Fotoğraf 1.18 Finike Kale Mahallesi'nden Bir Görünüm-1955 (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)	34
Fotoğraf 1.19 Kale Mahallesi'nden Bir Görünüm, 2019	35
Fotoğraf 1.20 Yeni Mahalle'den Bir Görünüm	35
Fotoğraf 1.21 Finike'de Tarım Alanlarına Doğru Genişleyen Konutlaşmadan Bir Görünüm	36
Fotoğraf 1.22 Sahilkent Mahallesi'ndeki Yeni Adliye ve Hükümet Konağı Binalarından Bir Görünüm.....	36
Fotoğraf 1.23 İnşaatı Devam Eden Yeni İlçe Emniyet Müdürlüğü Binasından Bir Görünüm	37
Fotoğraf 2.1 Finike Şehir Merkezinden Bir Görünüm.....	51
Fotoğraf 2.2 Hasyurt Mahallesi'nde Cam Sera İçerisinde Domates Üretiminden Görünüm ..	52
Fotoğraf 2.3 Yalnız Mahallesi'ndeki Bir Serada Marul Üretiminden Görünüm	52
Fotoğraf 2.4 Finike-Elmalı Yolu Üzerinde Yamaca Kurulmuş Bir Sera (Yalnız Mahallesi) ..	54

Fotoğraf 2.5 Yazır Mahallesi'ndeki Seralardan Bir Görünüm	54
Fotoğraf 2.6 Kum Mahallesi'ndeki Nar Bahçesinden Bir Görünüm.....	55
Fotoğraf 2.7 Ernez Mahallesi'ndeki Ormanlık Sahadan Bir Görünüm	56
Fotoğraf 2.8 Çamlıbel Mahallesi'nde Küçükbaş Hayvancılık Faaliyeti.....	57
Fotoğraf 2.9 Ernez Mahallesi'nde Arıcılık Faaliyetlerinden Bir Görünüm	57
Fotoğraf 2.10 Sahilkent Mahallesi'nde Çeltik Tarımı Yapan Çiftçiler-1935 (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)	59
Fotoğraf 2.11 Hasyurt Mahallesi'ndeki Bir Cam Seradan Görünüm	60
Fotoğraf 2.12 Kum Mahallesi'nde Finike Portakalından Bir Görünüm	63
Fotoğraf 2.13 Göksu Mahallesi'ndeki Bir Narenciye Bahçesinden Görünüm	64
Fotoğraf 2.14 Yazır üzümünden bir görünüm.....	64
Fotoğraf 2.15 Hasyurt Mahallesi'ndeki Yüksek Tünellerden Bir Görünüm	66
Fotoğraf 2.16 Hasyurt Mahallesi'ndeki Bir Cam Seranın İçinden Görünüm	66
Fotoğraf 2.17 Yalnız Mahallesi'ndeki Alçak Tünellerden Bir Görünüm	67
Fotoğraf 2.18 Kapıçay Barajı'ndan Bir Görünüm	67
Fotoğraf 2.19 Kum Mahallesi'nde Tavukçuluk Faaliyetinden Bir Görünüm	68
Fotoğraf 2.20 Sahilkent Mahallesi'nde Koyun Çobanı ve Sürüsünden Bir Görünüm	69
Fotoğraf 2.21 İlkbahar Mevsiminde Arıcılık Faaliyeti (Orta Mahalle)	70
Fotoğraf 2.22 Finike açıklarında kültür balıkçılığı.....	72
Fotoğraf 2.23 Yazır Bal Ormanı'ndan Bir Görünüm.....	74
Fotoğraf 2.24 Ernez Bal Ormanı'ndan Bir Görünüm	75
Fotoğraf 2.25 Blok halinde “Limyra Mermeri”	79
Fotoğraf 2.26 Onur Mermer'e Ait Yazır Mermer Ocağı'ndan Bir Görünüm	80
Fotoğraf 2.27 Finike Onur Group Mermer Fabrikası (Yalnız Mahallesi)	80
Fotoğraf 2.28 Finike Kızılca Plastik Fabrikası (İskele Mahallesi)	82
Fotoğraf 2.29 Kızılca Plastik Fabrikasında Üretilmiş Kasalardan Bir Görünüm.....	83
Fotoğraf 2.30 Finike-Kumluca Kara Yolundan Bir Görünüm	85
Fotoğraf 2.31 Finike-Demre Kara Yolundan Bir Görünüm.....	86
Fotoğraf 2.32 Finike Eski Otogardan Bir Görünüm (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)	86
Fotoğraf 2.33 Finike Otogarındaki Kooperatif Dolmuşlarından Bir Görünüm	87
Fotoğraf 2.34 Finike Yat Limanından Bir Görünüm	88
Fotoğraf 2.35 Ali Geyikçi Paketleme Tesisinde Kadınlar Ürünü İstiflerken Bir Görünüm ...	90
Fotoğraf 2.36 Ali Geyikçi Paketleme Tesisinden Bir Görünüm	90
Fotoğraf 2.37 Ali Geyikçi paketleme Tesisinde Tıra Yükleme Yapılırken Bir Görünüm	91

Fotoğraf 2.38 Cumartesi Kapalı Pazar Yerinden Bir Görünüm	95
Fotoğraf 2.39 Çarşamba Pazarından Bir Görünüm	96
Fotoğraf 2.40 Eski Mahalle’de Lokanta Olarak Hizmet Veren Valide Sultan Konağı’ndan Bir Görünüm.....	97
Fotoğraf 2.41 Presa Di Finica Hotel & Suites’den Bir Görünüm	98
Fotoğraf 2.42 Turkuaz Köy İşletmesinden Bir Görünüm	100
Fotoğraf 2.43 Finike Marina’dan Bir Görünüm	101
Fotoğraf 2.44 Sarıkaya YHGS’de Kaçak Avcılarca Vurulan Gebe Yaban Keçisinden Bir Görünüm.....	103
Fotoğraf 2.45 Finike Sahil Şeridinden Bir Görünüm.....	103
Fotoğraf 2.46 Sahilkent Mahallesi Göksu Parkı’ndan Bir Görünüm	104
Fotoğraf 2.47 Finike Denizaltı Dağları Özel Çevre Koruma Bölgesi	104
Fotoğraf 2.48 Gökbük Kanyonu’ndan Bir Görünüm.....	105
Fotoğraf 2.49 Alacadağ Ormanlık Saha İçindeki Mermer Ocağından Bir Görünüm.....	106
Fotoğraf 2.50 Gökbük Mahallesi’nden Bir Görünüm.....	106
Fotoğraf 2.51 Limyra Kaya Mezarları’ndan Bir Görünüm.....	107
Fotoğraf 2.52 Arykanda’dan Bir Görünüm.....	108
Fotoğraf 2.53 Altuncan Hatun Kadınlar Plajı Girişinden Bir Görünüm.....	108
Fotoğraf 2.54 Çağıllı Plajı’ndan Bir Görünüm.....	109
Fotoğraf 2. 55 Finike Devlet Hastanesi’nden Bir Görünüm	110
Fotoğraf 2.56 Finike Belediyesi Kültür Merkezi’nden Bir Görünüm	111

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları.....	3
Harita 1.1 Araştırma Sahasının Fiziki Haritası.....	10
Harita 1.2 Araştırma Sahasının Hidrografi Haritası.....	19
Harita 1.3 Araştırma Sahasının Toprak Haritası	22
Harita 1. 4 Araştırma Sahasının İdari Haritası	29
Harita 1.5 Araştırma Sahasının Nüfus Yoğunluğu Haritası.....	38
Harita 1.6 Araştırma Sahasının Nüfus Miktarı Haritası.....	43
Harita 2.1 Araştırma Sahasının Arazi Kullanım Haritası.....	49
Harita 2.2 Araştırma Sahasının Ekonomik Faaliyet Haritası	58
Harita 2.3 Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası	78
Harita 2.4 Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası	85
Harita 2.5 Araştırma Sahasının Turizm Potansiyeli Haritası	99

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
cP	Kontinental Polar
cT	Kontinental Tropikal
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
Da	Dekar
D.M.İ.G.M.	Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	Devlet Su İşleri
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğü
mb	Milibar
mT	Maritim Tropikal
NNW	Kuzey-Kuzeybatı
OİM	Orman İşletme Müdürlüğü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
WTTC	Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi
YHGS	Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

ÖZET

Finike, Antalya şehrine 117 km uzaklıkta bulunan bir ilçedir. Finike ilçesi, sahip olduğu fizikive beşeri coğrafya özellikleri ile önemli ekonomik potansiyele sahiptir. Bu araştırmada Finike ilçesinin ekonomik coğrafya özelliklerinin araştırılması ve sahanın ekonomik sektörde yaşadığı sorunları tespit ederek çözüm önerileri sunmak amaçlanmaktadır. Bu amaçlasaha gözlemi, yerel halk ile yapılan mülakat, konu ile ilgili literatür taramaları, ilgili kamu ve özel kurum kuruluşların dokümanter verilerine başvurma yöntemleri kullanılmıştır.

Finike’de, yer şekilleri ve elverişli iklim koşulları, su kaynakları, verimli toprakları, gibi sahip olduğu doğal özelliklere bağlı olarak birçok tarım ürünü yetiştirilmektedir. İlçenin yer şekilleri şartlarına bağlı olarak çeşitli hayvancılık faaliyetlerinin yapılması için uygun ortam mevcuttur ancak bu ortam yeterince değerlendirilmemektedir. Araştırma sahası orman varlığı yönünden zengindir. Yüksek kesimlerdeki ormanlık sahalarda sedir vb. ekonomik değeri yüksek ağaçlar bulunmaktadır. İlçe elverişli fiziki şartlarına bağlı olarak muazzam alternatif turizm potansiyeline sahiptir fakat bu potansiyelden yeterince yararlanılmamaktadır. Finike’de madencilik sektörü sadece mermer üretimi ile sınırlı kalmaktadır. İlçedeki sanayi faaliyetlerine bakıldığında meyve suyu ve meyve paketlenme şeklinde tarıma dayalı sanayi ağırlıkta olup, ayrıca küçük çaplı plastik sanayi tesisleri de bulunmaktadır. İlçede üretimi yapılan çeşitli tarım ürünleri ve mermer en önemli iç ve dış ticaret ürünleridir. İlçenin dağlık ve engebeli araziye sahip olması ve ana ulaşım yollarına sapa kalması nedeniyle ulaşım koşulları gelişmiş düzeyde değildir.

Finike büyük ekonomik potansiyele sahip olmasına rağmen doğal kaynakların yeterince değerlendirilememesi, ulaşım şartlarının elverişsiz olması, ilçeye yönelik turizm alanındareklam ve tanıtım çalışmalarının yetersiz olması, çeşitli çevre sorunları, kamu ve özel sektör yatırımlarının sınırlı olması gibi sebepler, sahanın ekonomik sektördeki gelişiminin yavaş bir şekilde ilerlemesine neden olmuştur. Araştırma sahasının önemli bir ekonomik faaliyet merkezi haline gelmesi için belirtilen sorunların ortadan kaldırılarak sahanın fiziki, beşeri, ekonomik coğrafya özellikleri analiz ve sentez edilip ilgili kamu ve özel kurum, kuruluşların desteği de alınarak gerekli planlama ve yatırım çalışmaları yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Faaliyetler, Ekonomik Faaliyet Sorunları, Ekonomik Coğrafya, Finike, Antalya

SUMMARY

ECONOMIC GEOGRAPHY OF FINIKE DISTRICT

Finike is a district located in 117 km away from Antalya province. Finike district has an important economic potential with its physical and human geography features. The purpose of this study is to investigate the economic geography features of the district of Finike and to offer solutions by revealing the problems of the sector in the economic area. With this purpose, methods like field observation, the interview with the local people, the literature review related to the subject and data from the documentary relevant public and private institutions were used.

In Finike, many agricultural products are cultivated depending on natural characteristics such as landforms, favorable climatic conditions, water resources and fertile soil. Depending on the ground conditions of the district, there is a suitable environment for various animal husbandry activities but this environment is not evaluated sufficiently. The research area is rich in forest resources. In the forest sections in high areas, tar, cedar, etc. trees with high economic value are found. The district has tremendous alternative tourism potential depending on its favorable physical conditions, but this potential is not sufficiently utilized. In Finike, the mining sector is only limited to marble production. When we look at the industrial activities in the district, there is an agriculture-based industry in the form of fruit juice and fruit packaging and there are also small-scale plastic industrial plants. Various agricultural products and marbles produced in the district are the most important domestic and foreign trade products. The transportation conditions are not at an advanced level due to the fact that the district has mountainous and rough terrain and remains on the main transportation routes.

Although Finike has rich economic potential, natural resources cannot be evaluated adequately, transportation conditions are unsuitable, advertising and publicity activities in the area of tourism in the region are inadequate, various environmental problems, and public and private sector investments are limited. In order for the research area to become an important economic activity center, the necessary problems should be eliminated and the natural, human, economic geography characteristics of the field should be analyzed and synthesized. The necessary planning and investment works should be carried out by taking the support of the relevant public and private institutions.

Keywords: Economic\ Activities, Economic Activity Problems, Economic Geography, Finike, Antalya

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, yüksek lisans eğitimimin her aşamasındaengin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren tezdanişman hocam Doç.Dr. Cemali Sarı'ya öncelikle şükranlarımı sunarım.Lisansüstü eğitimim sırasında bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım Akdeniz Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğretim üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.Ayrıca çeşitli bilgiler ve verilerinden yararlandığım ilgili kamu kuruluşlarına ve özel kuruluşlara da katkılarından dolayı teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümü'nde, Antalya iline bağlı Finike ilçesicoğrafi açıdan oldukça büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak bu çevredeki ekonomik potansiyel tam manasıyla değerlendirilmemektedir.Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) 2004 yılında hazırlamış olduğu “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” çalışmasına göre Finike Türkiye'deki 872 ilçe içerisinde 218. sırada 3.gelişmişlik grubundadır.Antalya içinde ise Merkez, Kemer, Alanya, Manavgat, Serik'ten sonra 6.sırada gelmektedir. Sonraki yıllarda benzer bir çalışma yapılmadığından dolayı araştırma sahasının, 2019 yılı itibariyle 957'ye ulaşan ilçeler içerisindeki yeri tam olarak bilinmemektedir. Ancak ilçenin durgun ekonomik yapısı nedeniyle olumlu anlamda gelişme kaydedilmediğini söylemek mümkündür.İlçede ekonomik faaliyetlerin gelişmesi ancak coğrafi potansiyelinin çok iyi tespit edilerek gerekli planlama ve yatırım kararlarının uygulanması ile mümkün olacaktır. Bu çalışmanın amacı;Finike ilçesinin ekonomik coğrafya özellikleri ile ekonomik faaliyet alanlarında yaşadığı sorunları saha gözlemi, yerel halk ile yapılan görüşmeler, ilgili kurum kuruluşların dokümanter verileri ve literatür taramalarından yararlanarak ortaya koymak ve çözüm önerileri sunmaktır.

Çalışmanın ana temasını oluşturan Finike ilçesinin ekonomik faaliyetlerine bakılacak olursa ilçe, sahip olduğu coğrafi özellikleriyle zengin ekonomik potansiyelesahiptir.Ancak turizm sektörü, ilçenin ulaşım şartlarının elverişsiz olması ve tanıtım çalışmalarının yetersiz olması nedeniyle gelişememiştir. Ayrıca ilçede tarımsal üretim iyi düzeyde olmasına rağmen tarıma dayalı sanayi, paketleme tesisleri ile bunlara kasa temin eden birkaç plastik fabrikasıyla sınırlı kalmıştır.İlçenin yer altı kaynakları da kısıtlı olduğu için madencilik ve madenciliğe dayalı sanayi sadece mermer üretimiyle sınırlı kalmaktadır.

Finike ilçesinin ekonomik coğrafyasıkonulu bu çalışmada, sahanın doğal ve beşeri çevre faktörleri analiz ve sentez edilip, sahada yapılan mülakatlar ve ilgili kaynaklardan yararlanılarak elde edilen sonuçlara göre ekonomik durumu belirlenmeye çalışılmıştır.Bu çalışmada elde edilen sonuçların Finike ilçesinde ekonomik faaliyetlerin gelişmesine yönelik planlama ve yatırım kararlarına ışık tutacağı kanaatini taşımaktayım.Gelecekte Finike ilçesinin ekonomik yönden Türkiye'de daha iyi bir seviyeye gelmesini ve çalışmamın bu alanda beklenen yararları sağlamasını dilerim.

Cem KARAOĞLAN
Antalya- 2019

GİRİŞ

Ekonomik coğrafyadaki fikirlerin birikimini daha iyi anlayabilmek için, ticaret coğrafyasının ayrı bir inceleme alanı olarak ortaya çıkışıyla başlayan ilk düşüncelere bir göz atmak gerekir. Bu alanda ilk kitaplardan birisi, *Descriptio regni Japoniae et Siam*, modern coğrafyanın ilk kurucularından biri sayılan Bernharus Varenius tarafından, Amsterdamlı tüccarlara kullanabilecekleri ticari bilgileri sağlamak üzere, 1649'da yazılmıştı (Tümertekin ve Özgüç, 2011: 6-7).

Ticari coğrafyadan ekonomik coğrafyaya geçiş, aslında, Alman Coğrafyacı Götz'ün "Ekonomik coğrafyanın görevi" (*Die Aufgaben der Wirtschaftlichen Erdkunde*) adlı makalesinin yayınlanmasından sonra olmuştur. Götz, 1882'de *Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin*'de çıkan bu makalesinde yeni bir analitik yaklaşım öneriyordu. "Ekonomik coğrafya" terimini A.B.D.'nde ilk kullanan makale ise 19.yüzyıl sonunda hazırlandı (Tümertekin ve Özgüç, 2011: 8).

Ülkemizde ise ekonomik coğrafya alanında bilimsel bilgiler içeren ilk eser 1893'te Ahmet Cevdet Paşa tarafından yazılmış olan "Memalik-i Osmaniye'nin Tarihi ve Coğrafyası" adlı eserdir. Literatür taramalarından elde edilen bilgilere göre ekonomik coğrafya başlığını taşıyan ilk eserler 1912 yılında basılmıştır. Bunlar; Mehmet Burhanettin tarafından yazılmış olan "Coğrafya-yı İktisadi" ile Safvet Geylangil tarafından kaleme alınmış "Memalik-i Osmaniye'nin Coğrafya-i İktisadisi" adlı kitaplardır (Baki, 2013: 8).

Cumhuriyet'in ilanından sonra ise tespit edebildiğimiz ilk çalışma Erkan-ı Harbiye Coğrafya Muallimlerinden Ali Fıtrî tarafından 1928 yılında Erkan-ı Harbiye Matbaasında basılmış olan "İstatistikî ve İktisadî Coğrafya" adlı eserdir (Baki, 2013: 8).

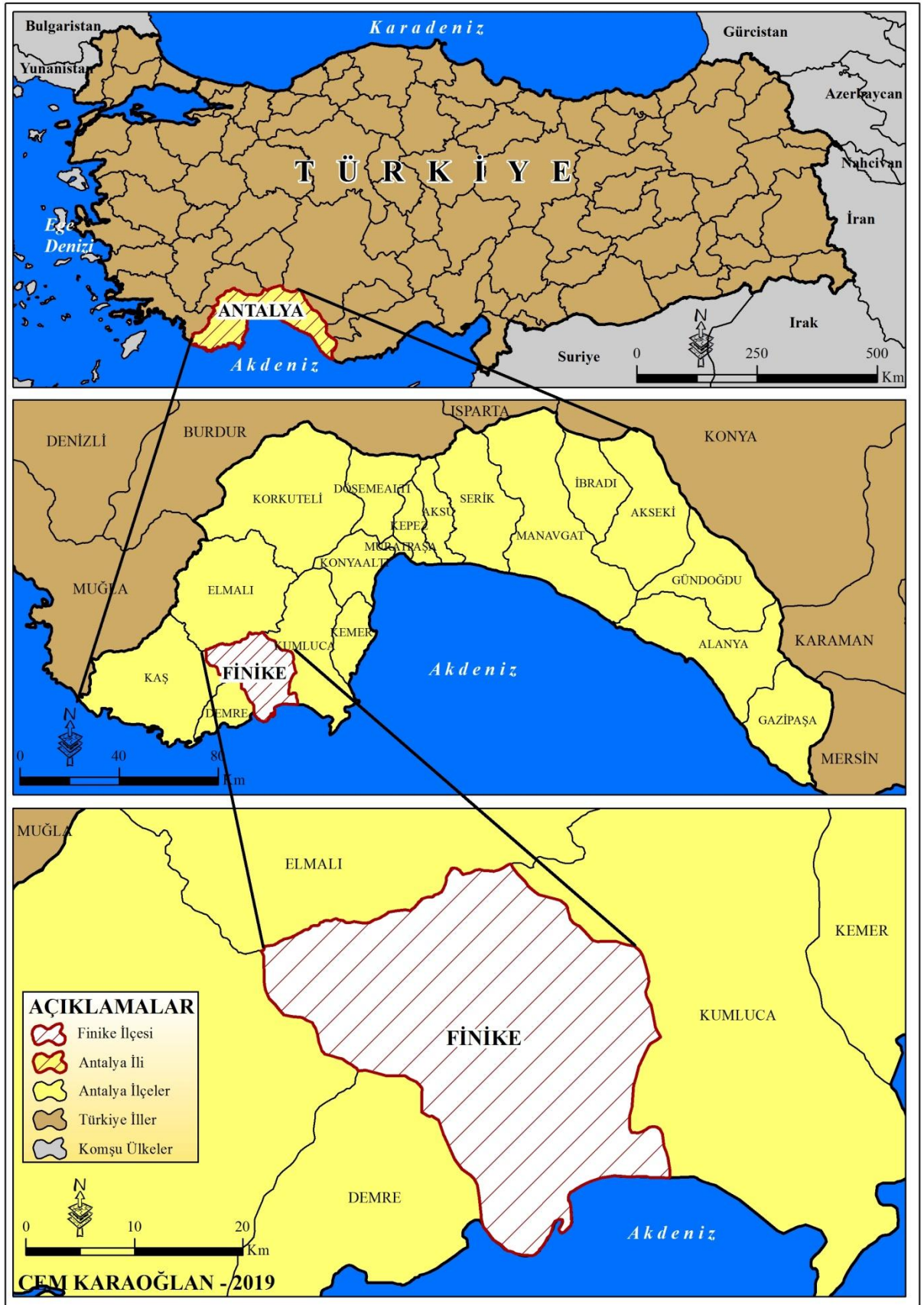
1936 yılında Prof. Dr. Celal Yarman tarafından "Ekonomik Coğrafya" adlı eser kaleme alınmıştır. 1946 yılında Prof. Dr. Besim Darkot yine "Ekonomik Coğrafya" adlı bir eser yazmıştır. Cumhuriyet tarihi boyunca "Ekonomik Coğrafya" adını taşıyan birçok eser basılmıştır. Ancak bunların içinde en çok basılmış olan eser, ilk baskısı 1972 yılında yapılmış olan Prof. Dr. Erol Tümertekin'in "İktisadi Coğrafya" adlı eseridir.

Ekonomik Coğrafya günümüzde de önemini korumaktadır. Bu araştırma da ekonomik coğrafya perspektifinden Finike ilçesinin ekonomik faaliyetlerini ve sorunlarını ele almaktadır. Araştırma sahasının önemli bir ekonomik potansiyeli olmasına rağmen ilçe ekonomisinin durağan olması araştırmaya değer bulunmuştur.

A. Araştırma Sahasının Konumu, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırma sahası olan Finike ilçesi, Akdeniz Bölgesi'nin, Antalya Bölümü'nün Antalya ili sınırları içinde yer almaktadır. Antalya şehrinin 117 km batısında Akdeniz'in kıyısında yer almaktadır. Yüzölçümü yaklaşık 768 km² olan ilçe, bağılı bulunduğu Antalya ili içinde yüzölçümü bakımından 19 ilçe arasında 11. sıradadır.

İlçe topraklarını doğudan Kumluca, kuzeyden Elmalı, kuzeybatıdan Kaş, batıdan Demre, güneyden ise Akdeniz çevrelemektedir (Harita 1.).

Harita 1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları

Özel konum itibariyle Finike, doğusunda Alakır Çayı ile kuzey ve batı kesimlerinde de Toros dağları silsilesinin bir parçası olan Beydağlarının uzantılarıyla çevrelenmektedir. Güneyinde ise 28 km'lik sahil şeridi boyunca Akdeniz uzanmaktadır. Akçay ve Alakır'ın taşımış olduğu materyallerin ilçenin güneyinde birikmesi sonucunda oluşan Finike Ovası araştırma sahasında nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin kümелendiği alan olarak göze çarpmaktadır (Fotoğraf 1.).

Fotoğraf 1. Finike'nin Genel Görünümü

İdari olarak Antalya ilinin ilçelerinden biri olan Finike ilçesi, 11 şehrşel mahalle yerleşmesi ve 15 kırsal mahalle olmak üzere 26 mahalleden oluşmaktadır.

Finike, 2018 yılı Tük verilerine göre 48.131 kişilik nüfusa sahip bir ilçedir. Antalya'nın 19 ilçesi içerisinde nüfus bakımından 13. sırada yer almaktadır.

B. Araştırmanın Amacı ve Veri - Yöntem

Bu araştırmanın amacı; araştırma sahasının, ekonomik coğrafya özelliklerini analiz ederek, mevcut problemlerin çözümü için plânlamaya yönelik öneriler sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda yanıtı aranacak olan sorular şunlardır:

1. Araştırma sahasının fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri sahadaki ekonomik faaliyetleri nasıl etkilemektedir ?
2. Araştırma sahasındaki ekonomik faaliyetlerin mevcut özellikleri, dağılışı ve gelişimi ne yöndedir ? Bu ekonomik faaliyet alanlarının potansiyelleri doğrultusunda geliştirilmesi için yapılması gerekenler nelerdir ?

3. Araştırma sahasında ekonomik faaliyetlerden kaynaklı ortaya çıkan sorunlar ve çözüm yolları nelerdir?

4. Araştırma sahasındaki ekonomik ve sosyal yapının geliştirilmesi için coğrafi bakış açısı ile alınması gereken önlemler nelerdir?

Araştırmanın amaçlarına ulaşılabilmesi için ilk olarak literatür taraması yapılmış ve saha ile ilgili daha önce yapılmış bilimsel araştırmalar incelenmiştir. Üniversite kütüphanelerinden ve internet kaynaklarından saha hakkındaki kaynaklar taranmıştır. İncelenen akademik çalışmalarda direkt araştırma sahasıyla bağlantılı olanlardan bazılarının içerikleri, daha önce yapılan çalışmalar başlığı altında, kısaca yorumlanmıştır.

Veriler iki şekilde toplanmıştır. Bunlar istatistiki veriler ve görüşmelerden elde edilen verilerdir. İstatistiki verilerden; nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetlerle ilgili olanları Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) web sitesinden toplanmıştır. Klimatolojik veriler ise Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün (MGM) web sitesinden derlenmiştir. Sahada birçok görüşme yapılmıştır (Tablo 1.).

Tablo 1. Araştırma Sahasında Görüşme Yapılan Kişilerin Listesi

Kişiler	Yaş	Meslek
K ₁	63	Ziraat Mühendisi
K ₂	35	İnşaat Mühendisi
K ₃	29	Ziraat Mühendisi
K ₄	56	Çiftçi
K ₅	32	Balıkçı
K ₆	48	Orman Mühendisi
K ₇	46	Çiftçi
K ₈	33	Maden Mühendisi
K ₉	38	Muhasebeci
K ₁₀	47	İşletmeci
K ₁₁	20	İşçi
K ₁₂	35	Makine Mühendisi
K ₁₃	50	Memur
K ₁₄	36	Liman Hizmetleri Yöneticisi
K ₁₅	30	Muhasebeci
K ₁₆	34	Turizm İşletmecisi
K ₁₇	43	Memur
K ₁₈	36	Doktor
K ₁₉	52	Memur
K ₂₀	35	Memur

Görüşmeler 2018 yılının nisan ayı ile eylül ayı arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde açık uçlu sorular sorularak not alma tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin yorumlanmasıyla çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma iki aşamalı olarak sürdürülmüştür. 2017 yılı aralık ayında başlatılan literatür çalışmaları, 2018 yılı bahar ve yaz aylarında yürütülen arazi uygulamaları ile tamamlanmıştır.

Arazi uygulamaları esnasında çok sayıda fotoğraf çekimi yapılmış ve uygun görülen fotoğrafların bir kısmı çalışmanın ilgili bölümlerine yerleştirilmiştir. Araştırma, görsel öğelerin zenginleştirilmesi amacıyla, şekil, tablo, grafik ve harita gibi çeşitli yardımcı ifade teknikleriyle desteklenmiştir. Tablo ve grafikler Word ve Excel programlarında oluşturulurken, haritaların çizim ve renklendirmeleri için ArcGis programı kullanılmıştır.

Atıf biçimlerinden metin içi atıf yönemi seçilmiştir ve genel olarak doğrudan atıf yapılmıştır.

Araştırma; yukarıda bahsi geçen kurumların istatistikleri ile arazi uygulamaları sırasında gerçekleştirilen görüşme ve mülâkatlar yoluyla birinci elden toplanan bilgilerin yorumlanması nedeniyle nitel bir araştırmadır.

Araştırma süresince elde edilen dokümanlar veriler, coğrafi düşünce ilkeleri doğrultusunda yorumlanmış ve yazım aşamasına geçilmiştir. Araştırma; Giriş, Finike İlçesinin Genel Coğrafi Özellikleri ve Finike İlçesinin Ekonomik Coğrafya Özellikleri başlıklı iki bölümden oluşturulmuştur.

C. Araştırma Sahası ile İlgili Çalışmalar

“Finike İlçesinin Ekonomik Coğrafyası” konulu tez çalışmasının literatür tarama aşamasında, konusu itibarıyla araştırma sahasını ilgilendiren çalışmalardan faydalanılmıştır. Çalışmada belirli ölçüde faydalanılan bu eserler genel içerikleriyle şöyledir:

Demirbaş (1998), “Finike Turizm Potansiyelinin Türk Turizmindeki Yeri” adlı yüksek lisans tezidir. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Bölümünde Doç. Dr. Füsun Dinçer’in danışmanlığında hazırlanmıştır. Finike’nin turizm potansiyeli ve bu potansiyelin önündeki engeller ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Erol (2008), “ Finike Yöresi (Batı Toroslar) Limra Mermerlerinin Jeolojisi ve Ekonomik Potansiyeli” adlı yüksek lisans tezidir. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde Yard. Doç. Dr. Nejat Kun’un danışmanlığında hazırlanmış bir eserdir. Çalışmada hem araştırma sahasının jeolojisi hakkında bilgi verilmekte hem de ilçenin ekonomik bir değeri olan “Limyra mermeri”nin ekonomik potansiyeli üzerinde durulmaktadır.

Arık (2011), “Finike (Antalya) Beydağları Formasyonu’nun Mermer Olarak Kullanılabilirliği ve Ekonomik Önemi” adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Eser; Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Jeoloji Mühendisliği Ana Bilim Dalında Prof. Dr. Mustafa Kuşçu’nun danışmanlığında hazırlanmıştır. Bu eser araştırma sahasındaki önemli ekonomik faaliyetlerden biri olan madencilik alanında özellikle Finike’nin mermer ocaklarının ekonomik önemi hususunda önemli veriler ortaya koymaktadır.

Bülbül (2011), “Finike Portakalı’nın Sürdürülebilir Rekabetinin Araştırılması: Değer Zinciri Analizi” adlı yüksek lisans tezidir. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. Selim Çağatay’ın danışmanlığında hazırlanmış bir eserdir. Araştırma sahasındaki ekonomik faaliyetler içerisinde çok önemli bir paya sahip olan Finike portakalının üretim, işleme, paketleme, lojistik ve ihracat aşamalarında geçtiği evrelerin detaylı şekilde anlatıldığı bu tez çalışmasında narenciye tarımı ve paketleme tesislerinin işleyişi konularında detaylı bilgiler mevcuttur.

Karakuş (2014), “Finike İlçesinin Coğrafi Etüdü” adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalında Prof. Dr. Sevil Sargın danışmanlığında hazırlanmıştır. Tezde Finike fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya açısından coğrafi ilkeler doğrultusunda ele alınmıştır.

Durgun (2014), “XIX. Yüzyılda Teke Sancağına Bağlı Elmalı Kazası’nın Sosyoekonomik Yapısı (1839-1914)” adlı doktora tezidir. Finike ve çevresinin tarihsel süreçteki yerini akademik olarak ele alan bir eserdir. Dolayısıyla araştırma sahasının tarihsel gelişim sürecinin yazılmasında bu araştırmaya kaynak olmuştur.

Arıkan (2017), “Türkiye’de Coğrafi İşaretli Ürünlerin Kırsal Alana Olan Etkilerinin Üretici Açısından Belirlenmesi: Finike Portakalı Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışması olup Yrd.Doç.Dr. Yavuz Taşçıoğlu danışmanlığında Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalında hazırlanmıştır. Finike portakalının üretimi ve pazarlanması ile ilgili bilgiler sunan tezde sahanın tarım ve ticaretiyle ilgili bilgiler geniş yer tutmaktadır.

Yıldırım (2019), “Finike (Alacadağ) Dolaylarında Mermer Oluşumlarının Bölgenin Jeolojik-Tektonik Yapısı İle İlişkisi, Potansiyeli ve Mermer Sektöründe Karşılaşılan İş Sağlığı ve Güvenliği Sorunları” adlı yüksek lisans tezidir. Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Jeoloji Mühendisliği Ana Bilim Dalında Prof. Dr. M. Erkan Karaman’ın danışmanlığında hazırlanmış bu tezde “Limyra mermeri” olarak adlandırılan ve bölge için ekonomik değeri bulunan maden hakkında özellikleri ve kullanım alanları yer almaktadır.

Araştırma sahasıyla ilgili daha önce genel bir ekonomik coğrafya çalışması yapılmadığı görülmektedir.Finike ekonomik faaliyetler yönünden zengin bir bölgedir.özellikle sahada entansif tarım metodları kullanılarak ciddi bir üretim gerçekleştirilmektedir.Ayrıca sahanın ciddi bir turizm potansiyeli de vardır.Bu araştırmada, sahanın ekonomik faaliyetleri coğrafı bakış açısıyla ortaya konarken aynı zamanda başta turizm sektörü olmak üzere belli başlı ekonomik faaliyet potansiyelleri analiz edilmiştir.Ayrıca sahada sürdürülen ekonomik faaliyetler ile ilgili sorunlar tespit edilerek çözüm nerileri sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNİKE İLÇESİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

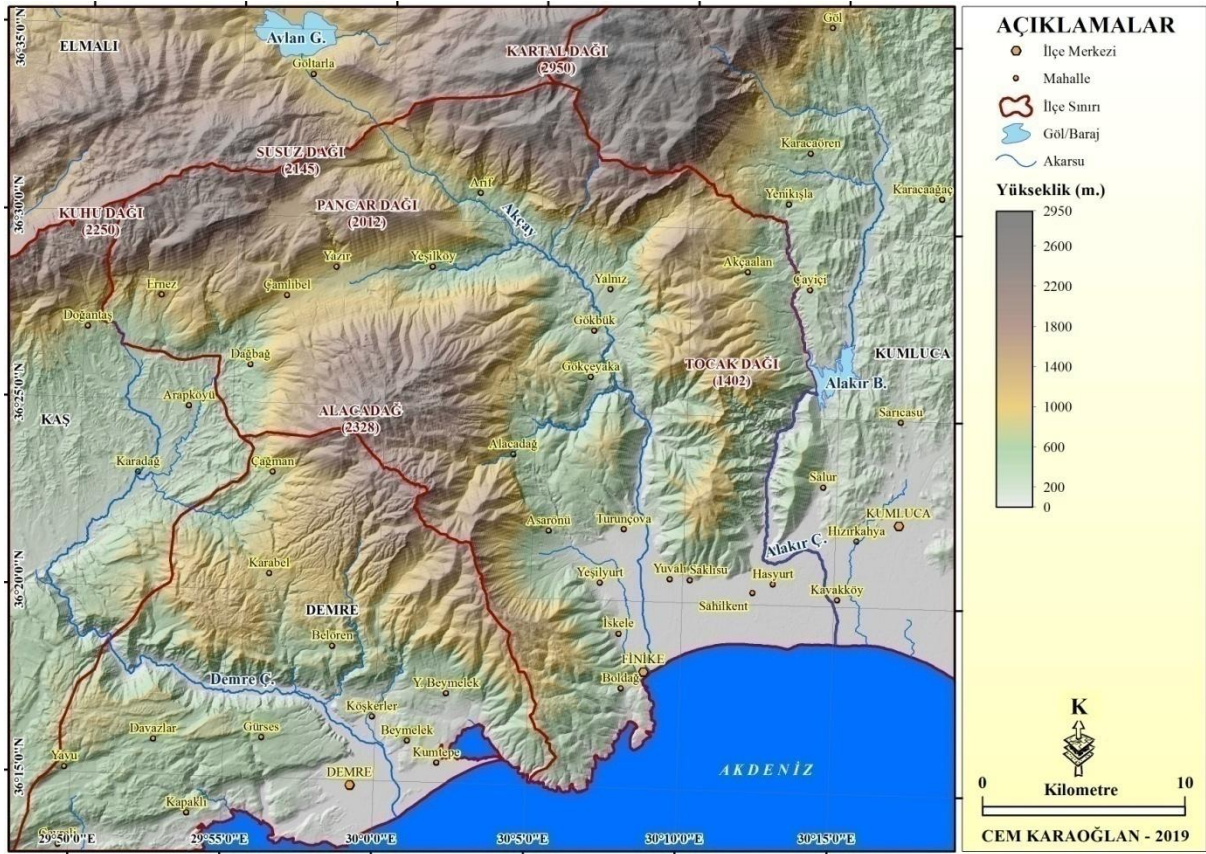
1.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri

Araştırma sahasının fiziki özellikleri, ekonomik yapıyı etkilemektedir. Bundan dolayı bu bölümde araştırma sahasının yer şekilleri, iklim elemanları, su kaynakları, toprak ve bitki örtüsü özellikleri hakkında bilgiler verilecektir. Bu fiziki özelliklerin sahanın ekonomik yapısına nasıl bir etkisi olduğu ortaya konacaktır.

1.1.1. Yer Şekilleri Özellikleri

Finike ilçe sınırlarında bulunan dağlar, Toros sıradağlarının batı bölümündeki Beydağlarının uzantılarıdır.

Toros dağ sıralarının oluşmasında Alp dağ oluşum hareketleri etkili olmuştur (Atalay, 2011: 21). Alp-Himalaya kıvrım sistemi içerisinde yer alan Toroslar genç oluşumlu dağlar oldukları için oldukça yüksek dağlardır. Araştırma sahasının kuzeyinde uzantıları bulunan Beydağları'nda yükselti 3000 m'yi aşmaktadır. Beydağları içerisinde irili ufaklı pek çok dağ ve tepe yer alır. Bunlar; Finike ilçe merkezinin hemen güneybatısında Gülmez Dağı, araştırma sahasının batısında Alacadağ, kuzeybatısında Pancarlı Dağı ve Cehennem Dağı, araştırma sahasının kuzeyinde Kartal Dağı, Turunçova'nın kuzeyinde Keşlik Dağı, sahanın kuzeydoğusunda Tocak Dağı belli başlı dağlardır (Harita 1.1).

Harita 1.1 Araştırma Sahasının Fiziki Haritası

Yükseltilere bakıldığında Antalya Bölümü'nün en yüksek zirvesi araştırma sahasının hemen kuzeyinde bulunan ancak araştırma sahası sınırları içerisinde bulunmayan Bey Dağları'nın Kızlar Sivrisi mevki (3.069 m)'dir. Sahanın en yüksek zirvesi ise Kartal Dağı (2.819 m)'dir. Ayrıca Finike ilçe merkezinin güneybatısında bulunan Üçtepe (178 m), kuzeye doğru gidildikçe Alacadağ (2.358 m), Eren Tepe (2.033 m), Yıldırım Tepe (2.193 m), Karanfilli Tepe (1.974 m), araştırma sahasının kuzey batısında yer alan; Kükürtlü Tepe (2.268 m), Domuzluk Tepe (1263 m), Ulugedik (2.285 m), sahanın batısında Sirken Tepe (1.666 m), Bozgücük Tepe (1.392 m), araştırma sahasındaki belli başlı yükseltilerdir.

Teke Yarımadası Batı Anadolu'nun en dağlık bölgesidir. Eşen Çayı'nın doğusundan başlayarak sahil boyunca yükselen Bey Dağları'nın uzantıları, Finike'nin iç kesimlerle ulaşımını zorlaştırmaktadır. İlçenin güney sınırını oluşturan Akdeniz'den iç kesimlere doğru hızla yükselen bu dağlık kütleler ilçenin kuzey kesiminde yaylacılık faaliyetlerine imkan sunmaktadır. Bu sahalarda kıl keçisi yetiştiriciliği görülmektedir.

Finike, kuzeydeki dağlık sahadan kaynağını alan akarsuların taşıdığı alüvyonlardan oluşmuş bir kıyı ovası üzerinde kuruludur. İlçeyi kuzeyden çevreleyen Batı Toroslarda karst topoğrafyası gelişmiştir. Batı ve Orta Toroslarda ikinci zamanın sonuna kadar su altında meydana gelen karbonat çökmesi bugünkü kalkerli yapının temelini oluşturmuştur (Yazıcı

ve Koca,2012: 50).Bu kalkerli yapı üzerinde araştırma sahasının batı sınırında Suluin Mağarası bulunmaktadır (Fotoğraf 1.1).

Fotoğraf 1.1 Finike Suluin Mağarası'ndan Bir Görünüm

Suluin Mağarası, Finike-Kaş karayolunun 2. km'sinde, deniz seviyesinden 18 m yükseklikte olup toplam uzunluğu 128 m'yi bulmaktadır (Demirbaş, 1998: 60).

Atlas dergisi ekibinin 1995 yılında mağarada yaptığı dalış sonucunda 122 metreye kadar inilmiş ve 250 metre uzunluğunda bir hat döşenmiştir. Mağara kayıtlarına göre şu an inilebildiği derinlikle bile Asya'nın dalınmış ve belgelenmiş en derin mağarasıdır. Mağaranın içindeki su yüzeyde tatlıdır daha aşağılara inince tuzlu su başlamaktadır. Alt bölümdeki tuzlu su, mağaranın denizle bir bağlantısı olduğuna delildir (Demirbaş, 1998: 61). Ulaşımı kolay olan bu jeomorfolojik yapının turizme kazandırılması gerekmektedir.

İlçe topraklarının tek düzlüğü Finike Ovası'dır. Eski deniz tabanı olan bu alana Toroslardan, iklim ve diğer çevresel faktörlerin etkisiyle taşınan alüvyonlar burada verimli bir ovanın oluşmasını sağlamıştır. Toprağın verimli olması, Akdeniz ikliminin tarıma uygun koşullar oluşturması, tarımsal faaliyetlerin yoğun olmasına neden olmuştur. Bu nedenle ovada narenciye ve seracılık faaliyetleri yapılmakta, ekonomik getirisi yüksek ürünler yetiştirilmektedir.

Sahanın vadileri, Finike-Kumluca sınırını çizen Alakır akarsuyunun oluşturduğu vadi ile kaynağını Akdağ'dan alan Akçay akarsuyunun ovada oluşturduğu geniş tabanlı vadilerdir (Fotoğraf 1.2).

Fotoğraf 1.2 Alakır Vadisi'nden Bir Görünüm

Akçay'ın, kuzeydeki dağlık sahadan güneydeki Finike Ovası'na doğru akarken, eğimin azaldığı kesimlerde menderesler oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu vadiler, ilçedeki tarımsal faaliyetler açısından önemli bir role sahiptirler.

1.1.2. İklim Özellikleri

Araştırma sahasının iklimi Akdeniz iklimidir. Karakteristik olarak kışlar; ılık ve yağışlı, yazlar; sıcak ve kuraktır. Sahanın jeomorfolojik özellikleri de sahanın iklimi üzerinde etkilidir. Güneyden denizle kuzeyden dağlık sahalarla çevrili olması nedeniyle Finike'nin bağıl nem oranı hemen hemen yıl boyunca % 50'nin üzerindedir (D.M.İ.G.M). Finike Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğü'nün verilerine göre 1983-2017 yılları arasında ortalama olarak bağıl nem oranı % 66.5'tir. Bu durum da özellikle yerleşmelerin yoğunlaştığı kıyı kesimlerinde yıllık sıcaklık farkının yüksek olmamasını sağlamaktadır.

Genel olarak araştırma sahasının arazi yapısının dağlık olmasından dolayı araştırma sahasının kuzeyine doğru gidildikçe bu sahalardaki kırsal kesimlerde yıllık sıcaklık ortalaması düşmekte ve iklim nispeten sertleşmektedir. Yine yükseltinin artmasına bağlı olarak bu sahalarda daha fazla yağış alır. Yağışın genel anlamda en fazla düştüğü mevsim ise kış mevsimidir.

Araştırma sahası konumundan dolayı genel olarak kış mevsiminde Sibirya antisiklonu etkisindeyken yazları Sahra Çölü üzerinden gelen kontinental tropik (cT) hava kütlesi etkisi altındadır.

1.1.2.1. Sıcaklık

Finike'nin 1983-2017 yılları arasındaki yıllık ortalama sıcaklık değerleri ve yıl içinde aylara göre sıcaklıklarda meydana gelen değişimler Tablo 1.1'de gösterilmiştir.

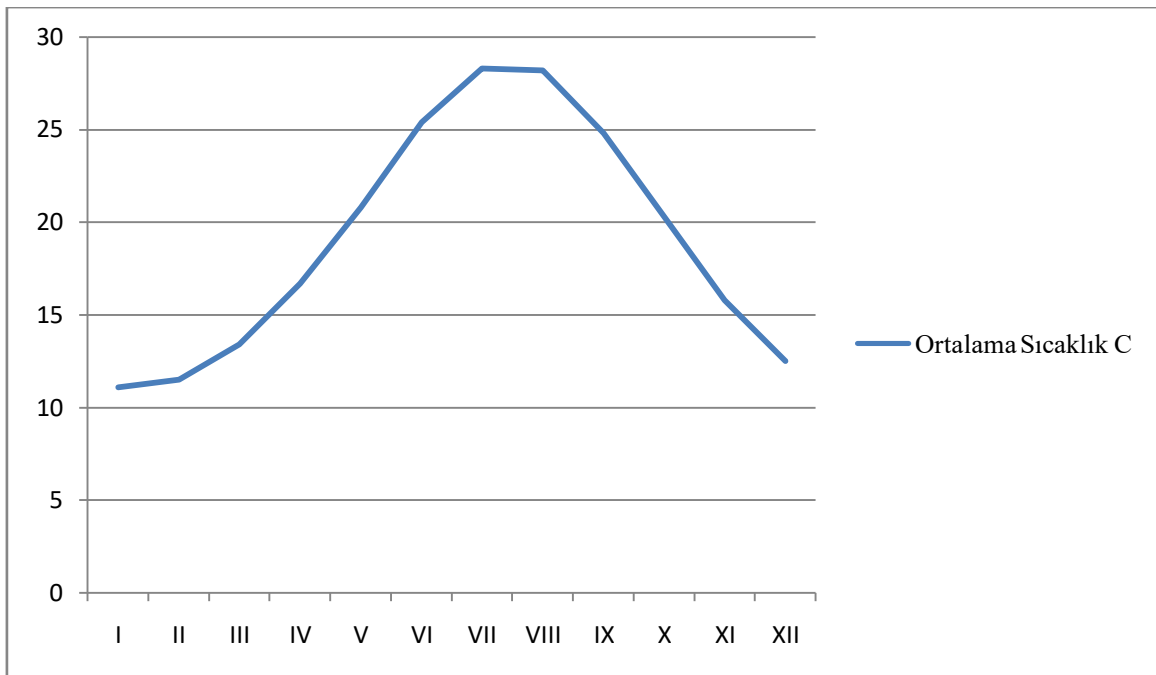
Tablo 1.1 Araştırma Sahasının Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı (1983-2017)

YIL	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ort.
1983	8,9	8,9	12,2	16,0	20,2	23,3	26,8	26,4	23,1	18,5	16,3	12,8	17,8
1984	11,9	11,8	13,4	15,3	20,9	24,4	27,4	26,3	24,1	19,5	14,9	11,2	18,4
1985	12,3	9,8	12,8	16,8	22,0	25,0	27,9	28,0	24,2	18,5	15,8	12,6	18,8
1986	11,8	12,4	14,4	18,2	20,1	25,4	27,9	27,4	25,3	19,1	13,5	11,5	18,9
1987	11,6	12,6	10,1	14,8	19,1	24,5	28,1	26,8	24,6	19,4	14,9	12,1	18,2
1988	11,5	11,4	11,3	15,9	20,6	24,8	30,0	28,8	24,7	19,3	13,8	12,6	18,7
1989	9,5	10,9	14,1	18,3	21,4	24,2	28,5	27,7	24,0	18,8	15,2	11,8	18,7
1990	9,9	11,1	13,3	16,5	20,6	24,5	27,9	27,6	24,3	20,7	16,6	13,2	18,9
1991	11,0	11,3	14,3	16,9	19,0	25,0	27,2	27,8	24,4	20,7	15,2	10,9	18,6
1992	10,4	8,8	11,1	15,4	19,5	23,1	26,7	27,6	23,6	20,1	15,5	10,5	17,7
1993	9,9	8,9	11,7	15,5	19,3	24,8	28,1	28,6	24,0	22,4	15,3	13,5	18,5
1994	12,9	11,7	13,9	18,0	21,5	25,6	27,9	29,1	25,8	21,9	15,1	11,0	19,5
1995	11,7	12,1	13,5	15,8	20,6	26,4	28,7	28,8	25,0	19,4	13,6	12,3	19,0
1996	10,9	12,4	13,0	15,3	21,8	26,8	28,8	28,7	24,0	19,4	17,2	14,5	19,4
1997	12,4	10,6	11,4	14,0	20,8	25,1	28,3	26,3	23,2	19,3	16,2	13,0	18,4
1998	11,3	12,1	12,2	17,4	20,4	25,9	29,3	30,1	25,2	21,0	17,3	13,4	19,6
1999	12,1	11,9	13,8	16,8	22,2	26,2	29,2	28,3	25,2	21,5	16,3	13,3	19,7
2000	9,0	10,7	12,0	17,2	21,3	27,1	29,8	28,3	25,6	20,6	16,8	13,2	19,3
2001	12,4	12,1	16,2	17,3	22,0	25,8	28,8	29,2	25,3	20,7	15,4	12,2	19,8
2002	10,2	13,1	14,4	16,7	21,6	26,5	28,9	28,7	25,1	20,8	16,7	12,4	19,6
2003	13,4	10,5	12,6	16,6	23,5	26,9	29,1	29,5	25,1	21,4	16,4	13,3	19,9
2004	10,6	11,8	14,5	17,2	20,7	26,0	29,1	28,0	25,1	21,5	16,3	12,4	19,4
2005	11,4	11,2	13,8	16,9	20,4	24,9	28,2	28,8	25,2	19,3	14,6	12,7	19,0
2006	10,6	11,6	13,5	17,6	21,2	26,0	28,8	29,0	25,2	20,5	15,2	12,5	19,3
2007	11,4	12,1	14,3	16,6	21,7	26,5	29,4	29,6	25,7	21,8	16,3	12,9	19,9
2008	10,8	10,9	15,7	17,1	20,8	26,9	29,2	30,0	25,9	21,2	17,7	13,6	20,0
2009	12,4	12,0	13,8	17,7	21,2	26,7	29,5	29,3	25,1	22,6	16,6	14,4	20,1
2010	12,7	13,3	16,0	18,3	22,0	25,6	28,4	30,6	27,6	21,8	18,9	15,1	20,9
2011	12,5	12,6	14,1	17,2	20,8	25,8	29,4	29,9	27,2	20,2	14,7	12,4	19,7
2012	10,8	11,1	13,8	17,3	21,2	26,8	30,3	30,1	25,9	22,2	18,0	12,8	20,0
2013	11,6	13,1	14,5	18,1	22,9	25,5	28,3	29,4	25,5	19,5	17,3	11,7	19,8
2014	12,7	13,0	14,5	17,1	20,6	25,1	28,0	29,3	25,7	20,9	16,5	14,5	19,8
2015	11,1	11,8	14,0	16,0	21,7	24,3	28,6	29,6	26,5	22,4	17,5	12,9	19,7
2016	10,7	14,5	15,3	19,0	21,1	27,0	29,7	29,1	25,9	22,4	17,1	10,9	20,2
2017	10,0	12,0	14,5	17,6	21,1	26,3	30,4	29,0	26,4	21,1	16,3	13,9	19,9

Kaynak: Finike Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğü

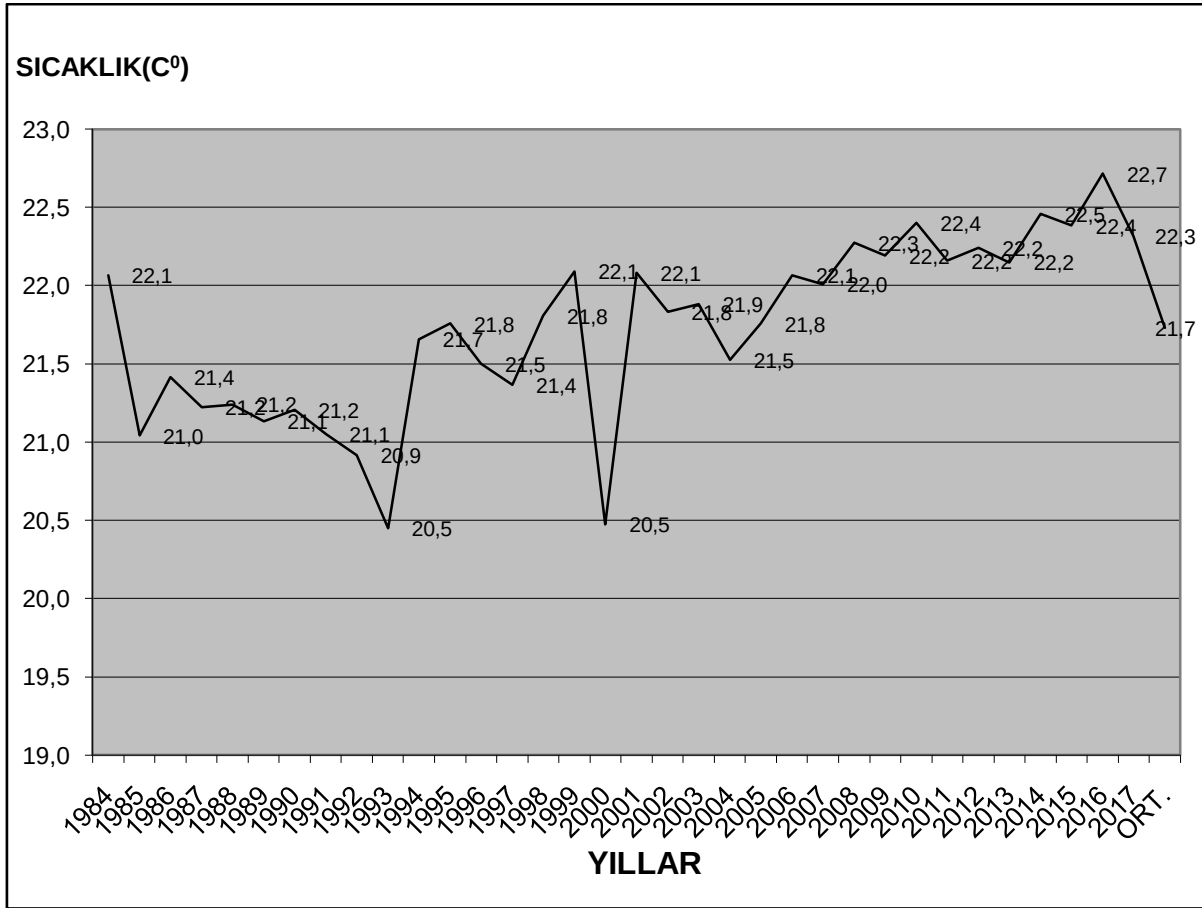
Finike'nin 35 yıllık sıcaklık ortalaması 19.3 santigrat derecedir. Tablo 1.1'de görüldüğü gibi Finike'nin 1983-1993 yılları arası ortalama yıllık sıcaklık değerleri 17 ile 18 derece arasında değişmektedir. Son yıllarda Finike'nin yıllık ortalama sıcaklık değerlerinde artış gözlemlenmiştir. 1994-2017 yılları arasındaki sıcaklık değerlerinin, önceki yıllara göre 2 derecelik artışla 19-20 derece arasında gidip geldiği görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında Finike Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü'nün zaman içerisinde şehrin içerisinde kalması ve ısı adası oluşmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Finike'nin 2017 yılında ortalama sıcaklığı 19,1 santigrat derecedir. Şekil 1.1'de de görüldüğü gibi Finike'de en düşük ortalama sıcaklık değerlerine ocak ve şubat aylarında rastlanmaktadır. Genel olarak kış mevsiminin sıcaklık ortalaması 11.7 derecedir. Sonuç olarak Finike şehrinde kış mevsimi ılık geçmektedir. Finike'de en yüksek ortalama sıcaklık değerleri ise temmuz ayında görülür. Bu ayda ortalama sıcaklık Finike Meteoroloji İstasyonunun 2017 verilerine göre 28.3'tür. Yaz mevsiminin sıcaklık ortalaması 27.3'tür. Yağış koşulları da göz önüne alındığında ilçenin yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçtiğini söylemek mümkündür (Şekil 1.1).

Şekil1.1 Araştırma Sahasının Aylara Göre Ortalama Sıcaklık Değerleri Grafiği (2017)

Araştırma sahası; ılıman iklim koşulları ve uygun deniz suyu sıcaklığı sebebiyle kıyı turizmi açısından oldukça elverişlidir. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Finike'de kış mevsiminde ortalama 17 derece olan deniz suyu sıcaklığı nisan ayında 18 derecenin üstüne çıkar ve mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım ayları boyunca deniz suyu sıcaklığı ortalama 20 derecenin üzerindedir. Bundan dolayı araştırma sahasında deniz turizmi sezonu uzundur. Turizm sezonu nisanda başlar kasım ayına kadar devam eder. Yaklaşık 8 aylık bu turizm sezonu boyunca deniz suyu sıcaklığının en yüksek olduğu ay ağustos ayıdır. Yıllık deniz suyu sıcaklığı ortalamalarına göre 1984-2017 yılları arasındaki periyotta Finike'de deniz suyu sıcaklığı hiç 20 derecenin altına düşmemiştir (Şekil 1.2).

Şekil 1.2 Araştırma Sahasının Yıllık Deniz Suyu Sıcaklık Ortalamaları Grafiği (1984-2017)

1.1.2.2. Basınç ve Rüzgarlar

Atmosferi oluşturan gazların bir ağırlığı vardır ve bu ağırlık, atmosferin altındaki ve içindeki cisimler üzerinde de baskı yapar, yani bir basınç halinde kendini hissettirir. Bu gazların ağır olmaları, yer çekimi dolayısıyla, atmosferin alt seviyelerinde bulunurlar. Onun için atmosfer, yeryüzüne yakın kesimlerde daha yoğundur, dolayısıyla basıncı daha fazladır. Yeryüzünden yükseldikçe atmosferin yoğunluğu buna bağlı olarak basıncı azalır (Dönmez, 1990: 81).

Finike'nin yıllık ortalama basınç değeri Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre 1012.0mb'dır. Normal basıncın 1013 mb olduğunu göz önünde bulundurursak ilçenin yıllık basınç ortalaması değeri normal basıncın altındadır. Finike'de ekim, kasım, aralık, ocak, şubat ve mart aylarında basınç değerleri yüksek; nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül aylarında düşüktür.

Finike'de hakim rüzgar yönünü belirleyen temel faktör yer şekilleridir. Yıl içerisinde NNW yönlü esen rüzgar diğer yönlerden esen rüzgarlara göre çok daha belirgindir (Tablo 1.2).

Tablo 1.2 Araştırma Sahasının Aylık Hakim Rüzgar Yönü ve Yüzdeleri

Parametre	Rasat S. Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ort.
Aylık Hakim Rüzgar Yönü ve Yüzdesi (%)	48	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW	NNW
		35.66	32.16	27.16	22.05	18.11	15.18	15.39	19.87	23.47	28.22	33.46	38.08	25.73

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerinden derlenmiştir. <https://www.mgm.gov.tr>

(erişim tarihi: 18.10.2018).

Araştırma sahasında kış aylarında rüzgar kuzeybatı yönünden etkili olmaktadır. İç Anadolu üzerinde etkili olan Sibirya yüksek basınç alanından çevreye yayılan hava akımları oluşmaktadır. Kuzeydeki dağlık sahadan güneydeki kıyıya doğru uzanan vadilerde kanalize olan hava akımları hakim rüzgar yönünü oluşturmaktadır.

Finike’de günlük basınç farkına bağlı olarak meltem rüzgarları oluşur. Kara ve denizlerin birbirlerine göre farklı ısınıp soğuması sonucunda gündüzleri deniz meltemi akşamları kara meltemi meydana gelir.

Türkiye’deki hortumlar daha çok Doğu Akdeniz üzerinde oluşmaktadır. Bunlar Sibirya’dan Doğu Akdeniz’e inen çok soğuk hava kütlesi ile çok sıcak tropikal hava kütesinin karşılaşması sonucu oluşan, soğuk cephenin altında sıkışan sıcak havanın hızla soğuk hava üzerinde yükselmesiyle meydana gelmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 298). Finike’de 2017 yılından bu yana daha sık görülen ve küresel iklim değişikliğine bağlanan hortum olayları araştırma sahasının sahil kesimindeki seralara ve narenciye bahçelerine ciddi zararlar vermektedir.

1.1.2.3. Nem ve Yağışlar

Kış mevsiminde, Akdeniz üzerinde karşılaşan polar (cP) ve tropikal (mT) hava kütleleri polar cepheyi meydana getirirler. Sicilya körfezi üzerinde güçlenen cephe, Türkiye’yi Teke Yöresi’nden ve onun kuzeybatısından etkilemeye başlar. Bu cepheye bağlı frontal yağışlar özellikle Finike gibi kıyıda kurulmuş yerleşmeler çevresinde çok etkili olur (Yiğitbaşıoğlu, 2000: 126). Akdeniz üzerinden gelerek araştırma sahasının kuzey bölümündeki dağlık sahaya ulaşan nemli hava kütleleri yükselirken adyabatik soğuma sonucu yamaçların bol miktarda orografik yağışlar almasına neden olur.

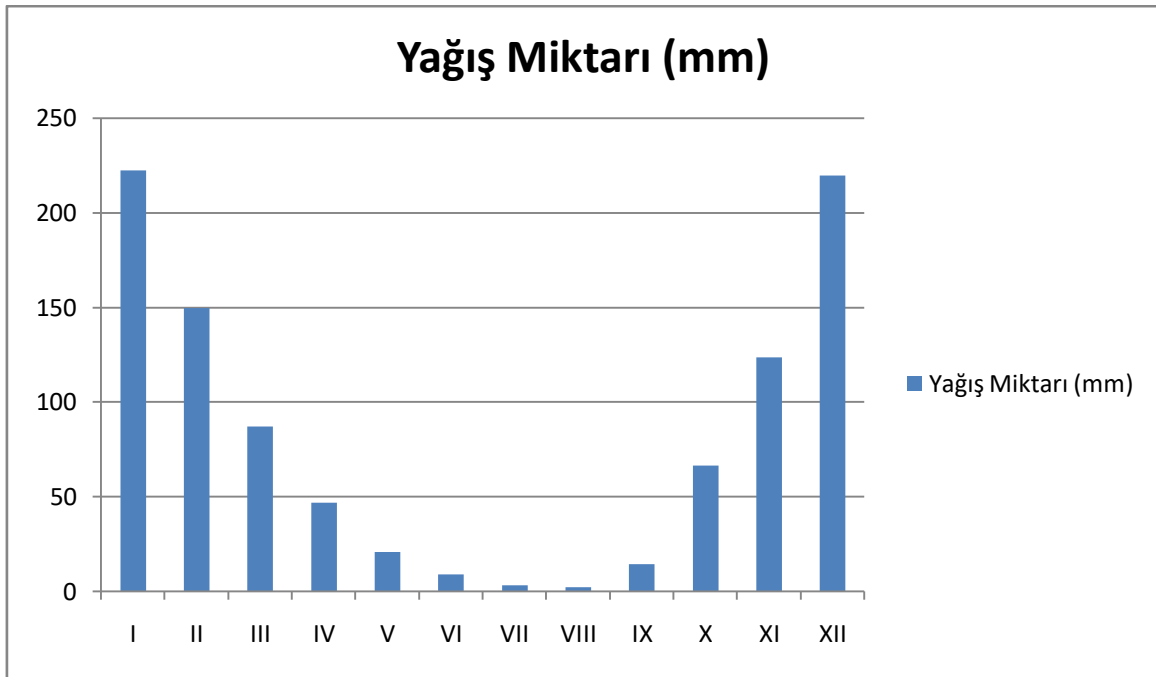
Bundan dolayı kış mevsiminde ilçenin kuzeyindeki dağlık sahalara güneydeki ovaya oranla daha çok yağış düşer. Özellikle Beydağlarının yüksek kesimlerine kışın bol miktarda kar yağar (Fotoğraf 1.3).

Fotoğraf 1.3 Araştırma Sahasının Kuzey Sınırında Beydağları'ndan Bir Görünüm

Yaz aylarında bu sahadan Sibirya antisiklonu çekilir ve bu sefer de Kuzey Afrika'da Sahra Çölü üzerinden gelen kontinental tropik (cT) hava kütlesi sahayı etkisi altına alır. Bu kuru hava kütlesi yaz aylarında yağışların minimum seviyeye düşmesine sebep olur. Aralık ve ocak aylarında maksimum düzeye ulaşan yağışlar şubat ayında bir düşüş yaşamakta ve bu düşüş mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz ve ağustos ayları boyunca sürmektedir. Özellikle temmuz ve ağustos ayları çok kurak geçtikten sonra sonbahar mevsimiyle yağışlar tekrardan kademeli bir artış göstermektedir.

1962-2017 yıllarının ortalama yağış verileriyle hazırlanan aşağıdaki grafikte yıllık toplam yağış ortalamasının 958,8 mm olduğu görülmektedir. Bu yağış miktarı da araştırma sahasında gerçekleştirilen tarımsal faaliyetler için hayati öneme sahiptir. Ayrıca nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim ayları boyunca yağışların düşük seyretmesi dolayısıyla güneşli gün sayısının fazla olması ilçede önemli bir kıyı turizmi potansiyeli oluşturmaktadır (Şekil 1.3).

Şekil 1.3 Araştırma Sahasının Aylık Yağış Ortalamaları Grafiği (1962-2017)

1.1.3. Su Kaynakları ve Özellikleri

Araştırma sahasını oluşturan Finike ilçesi, su kaynakları yönünden zengin bir potansiyele sahiptir. İlçeyi besleyen akarsular ve yeraltı suları bulunmaktadır. Bu durum ilçedeki ekonomik faaliyetler ile nüfus ve yerleşmeye önemli katkıda bulunmaktadır.

Finike Körfezi'ne dökülen iki önemli akarsu vardır. Bunlar Akçay ve Alakır olarak adlandırılan akarsulardır (Harita 1.2).

Fotoğraf 1.4 Yalnız Mahallesi'nin içinden geçen Akçay'dan Bir Görünüm

Araştırma sahasındaki akarsuların debilerinin Akdeniz iklim koşullarına bağlı olarak kış aylarında yağışlarla artarken yaz aylarında kuraklığa bağlı olarak azaldığı görülmektedir. Bu nedenle sahadaki akarsular düzensiz rejimine sahiptir. İlçe sınırları içerisinde doğal göl bulunmamaktadır.

Araştırma sahasının alüvyal topraklarla kaplı güney bölümünde taban suyu seviyesi yüksektir. Araştırma sahasının bu bölümünde yer altı suları çıkarılarak tarımda sulama amaçlı kullanılmaktadır (Fotoğraf 1.5).

Fotoğraf 1.5 Hasyurt Mahallesi'nde Tarımda Sulama Suyu Temin Etmek Amacıyla Kurulmuş Sondajdan Bir Görünüm

Finike'nin Akdeniz'in kıyısında uzanan 28 km'lik bir sahil kıyı şeridi bulunmaktadır. Ayrıca Finike-Demre karayolu üzerindeki koylar da turizm açısından önemli bir potansiyele

sahiptir. İlçenin batısında bulunan Finike Limanı turizm ve ticaret açısından Batı Antalya'nın en önemli limanı olma potansiyeline sahiptir (Fotoğraf 1.6).

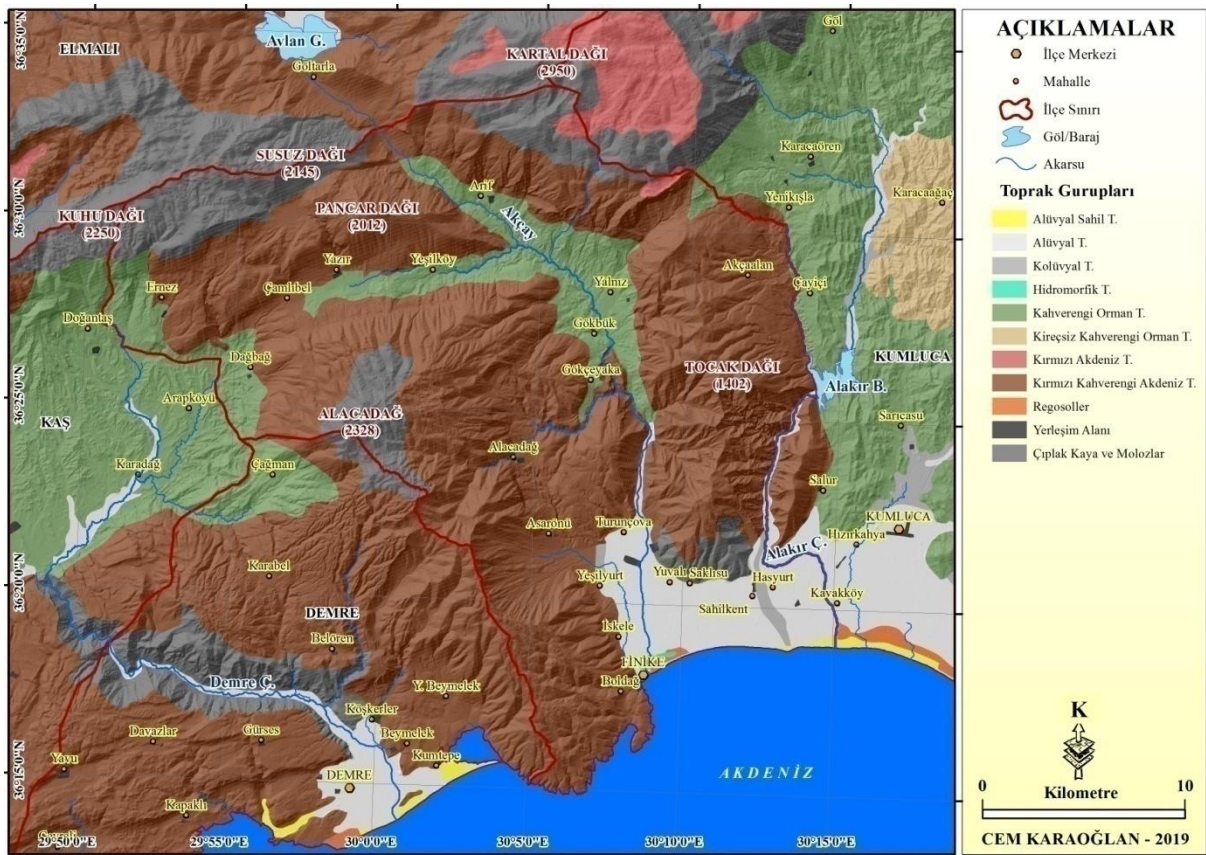

Fotoğraf 1.6 Finike Limanı ve Sahil Şeridinden Bir Görünüm

1.1.4. Toprak Özellikleri

Toprağın oluşumunda ve belirli özellikler kazanmasında ana kaya, iklim, jeomorfoloji ve zamanın önemi büyüktür. Buna bağlı olarak, çevre unsurlarının değişen özellikleri ve etki alanında farklı toprak grupları meydana gelmiştir. Bu toprak grupları insan faaliyetlerinde önemli bir yeri olan tarımı ve dolayısıyla arazi kullanımını belirleyen temel unsurlardan biridir (Mater, 1998: 15-16).

Araştırma sahasının yer şekillerine, iklimsel özelliklerine ve su varlığına bağlı olarak sahada çeşitli toprak türleri görülmektedir (Harita 1.3).

Harita 1.3 Araştırma Sahasının Toprak Haritası

İlçede Akçay ve Alakır vadilerinde bu akarsuların taşıdığı alüvyonlardan oluşan alüvyal topraklar bulunmaktadır. Alüvyal topraklar ilçenin Akdeniz ile birleştiği kıyı bölümünde kümelenmektedir. Bu topraklar oldukça verimli olup sahada tarımsal faaliyetlerin en yoğun olduğu yerlerdendir. Ayrıca Akçay ve Alakır vadilerinin çevresinde sazlıkların altında yer yer hidromorfik topraklara da rastlanılmaktadır.

Araştırma sahasında yapılan gözlemler sonucu hakim toprak türünün kırmızı kahverengi Akdeniz toprağı olduğu görülmüştür. Bu topraklar üzerinde arazi yapısına ve Akdeniz iklimine uyum sağlamış olan turuncgiller yetiştirilmektedir (Fotoğraf 1.7).

Fotoğraf 1.7 Araştırma Sahasının Kuzey Sınırında Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprağından Bir Görünüm

Araştırma sahasının kuzeydoğu kesiminde kırmızı Akdeniz toprağı görülmektedir. Bu topraklar kireçli bir özellik göstermekte olup verim durumu kırmızı kahverengi Akdeniz toprağına göre nispeten daha azdır.

İlçedeki dağlık alanların eteklerinde eğim boyunca sürüklenerek birikmiş ince malzemelerden oluşan kolüvyal topraklar bulunmaktadır. Bu toprakların verimlilik durumunun diğer toprak türlerine göre daha az olması nedeniyle tarımsal faaliyetler de sınırlıdır.

İlçenin kuzey kesimlerindeki dağlık alanlarda artan yükselti ve yağış koşullarına bağlı olarak gür ormanlar görülmektedir. Bu ormanların altında humusça zengin kahverengi orman toprakları bulunmaktadır.

Araştırma sahasının temel ekonomik faaliyeti tarımdır. Tarımın temel unsuru da topraktır. Sahada narenciye tarımına elverişli kırmızı kahverengi renkli Akdeniz toprağı (Terra Rossa) yaygındır. Bu toprağın bulunduğu sahalar geniş narenciye bahçeleriyle kaplıdır. Bu bahçelerde Finike'nin simgesi olan portakal yetiştirilmektedir. Bu ürün Finike'deki ekonomik faaliyetler içerisinde çok önemli bir yere sahiptir. Finike Ovası ise alüvyal bir sahadır. Bu sahadaki verimli alüvyal topraklar üzerinde de seracılık faaliyetleri yoğun olarak sürdürülmektedir.

1.1.5. Bitki Örtüsü Özellikleri

Finike'nin arazi yapısı ve iklim koşullarının çeşitlilik göstermesine bağlı olarak bitki örtüsü de farklılıklar göstermektedir. İlçenin kuzey kesimlerini, artan yükselti ve yağış koşullarına bağlı olarak ormanlar oluşturur. Bu ormanlarda hakim ağaç türü Akdeniz ikliminin karakteristik ağacı olan kızılçamlardır (Fotoğraf 1.8).

Fotoğraf 1.8 Alacadağ Mahallesi'nde Kızılçam Ormanlarından Bir Görünüm

Ayrıca dağların yüksek kesimlerinde değişen sıcaklık ve yağış koşullarına bağlı olarak sedir, meşe, ardıç, çınar, selvi ve palamut ağaçları da yer yer görülmektedir. Özellikle araştırma sahasının kuzeyinde yer alan Ernez Mahallesi'nde ekonomik değeri yüksek olan sedir ağaçlarından oluşan ormanlık sahalar görülmektedir (Fotoğraf 1.9).

Fotoğraf 1.9 Ernez Mahallesi'nde Sedir Ağaçlarından Bir Görünüm

Sahanın hakim bitki örtüsünü maki elemanları oluşturmaktadır. Arazide yapılan gözlem sırasında kıyı ve alçak kesimlerde maki türlerinden zeytin, defne, keçiboynuzu, menengiç, sandal, sakız, kocayemiş, zakkum, tesbih ve mersine rastlanılmıştır.

Makinin tahrip edildiği alanlarda ise diz boyu yüksekliğinde olan garig vejetasyonu gelişmektedir. Bu vejetasyonu ise abdest bozan (*Sarcopoterimspinosum*), diken çalısı (*Poteriumspinosum*), tüylü laden (*Cistussalvifolius*), sarı çiçekli yasemin

(*Jasminum fruticans*), fundalar (*Erica arborea*, *E. Manipliflora*, *E. verticillata*) oluşturmaktadır (Atalay, 1990, 188). Bu adı geçen garig türleri Finike ilçe sınırları içerisinde gözlemlenmiştir. İlçedeki garig türleri makilerin ve kızılçam ormanlarının insanlar tarafından veya doğal yolla tahrip olmaları sonucu oluşmuştur. İlçedeki dağların yüksek kesimlerinde düşük sıcaklık koşullarına dayanıklı alpin çayırlar ve çeşitli otsu türler görülmektedir.

Sahadaki zengin orman varlığı hem ormancılık hem de hayvancılık anlamında değerlendirilmektedir. Ormancılık faaliyetleri kapsamında orman ana ürünleri ve tali ürünler değerlendirilirken, hayvancılık kapsamında da özellikle son yıllarda ‘‘bal ormanı’’ olarak tabir edilen Ernez ve Yazır bal ormanlarında ciddi bir arıcılık faaliyeti söz konusudur. Bunun yanı sıra araştırma sahasının kuzey kesimindeki ormanlık sahalarda küçükbaş hayvancılık faaliyetleri de sürdürülmektedir.

1.2. Beşeri Coğrafya Özellikleri

Araştırma sahasının nüfus ve yerleşme özellikleri ilçenin ekonomik faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda yerleşmenin tarihi seyri, yerleşme şekilleri, nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı, aktif nüfus ve bağımlı nüfus oranları, nüfusun eğitim durumu gibi özellikler bu bölümde ele alınacaktır.

1.2.1. Yerleşme Özellikleri

Geniş anlamda yerleşme; bir yararlanma ve ekonomik faaliyetlerde bulunma bölgesi diye tanımlanabilir. Bu bölge, coğrafi bir bölge de olabilir; yönetim bölgesi, köy, kasaba, veya kent de olabilir (Doğanay ve Orhan, 2016: 23).

1.2.1.1. Finike’de Yerleşmenin Tarihi Gelişimi

Likya Bölgesi Paleolitik Dönemini ana hatları ile ele alabilmek için Karain ve Öküzini Mağaraları’nda yapılan araştırmalara özellikle bakmak gerekmektedir. Karain Mağarası’nda Geç Üst Paleolitik ve Orta Paleolitik Dönem tabakalarında araştırmalar yapılmış ve 60. kat M.Ö. 60.000- 160.000 yıllarına kadar tarihlenmiştir. En alt katmanın ise M.Ö. 350.000’e kadar indiği belirlenmiştir (Çevik, 2015: 28). Öküzini Mağarası, Karain Mağarası’nın Paleolitik Dönem kültürünün devamı olarak görülmekte ve kronolojik olarak M.Ö. 17.000-9000 yılları arasındaki avcı toplayıcı kültürlerle tarihlenmektedir. Tarım öncesi dönemde de, bölgenin ılıman iklimi ve karstik arazi yapısına bağlı oluşan mağaralar Finike ve çevresinin yerleşim alanı olarak kullanılmasında etkili olmuştur (Taşkiran, 2006: 764).

Araştırma sahası günümüzde Teke Yarımadası eski çağlarda ise Likya denenen alanda bulunmaktadır. Tarım öncesi dönemde de, bölgenin ılıman iklimi ve karstik arazi yapısına

bağlı oluşan mağaralar Finike ve çevresinin yerleşim alanı olarak kullanılmasında etkili olmuştur. Sahada bilinen en eski uygarlık Likyalılardır ve araştırma sahasındaki varlıklarının M.Ö. 2.000'lere kadar gittiği bilinmektedir. Likya, doğuda Pamfilya, batıda Karya, güneyde Akdeniz, kuzeyde ise Psidya ile çevrilidir.

Likya uygarlığına ait araştırma sahasındaki en önemli kalıntılar Arykanda ve Limyra antik kentleridir. Limyra, Saklısu Mahallesi sınırları içerisinde (Fotoğraf 1.10).

Fotoğraf 1.10 Limyra Antik Kenti'nden Bir Görünüm

Arykanda ise yine Finike-Elmalı yolu üzerinde araştırma sahasının kuzeydoğusundaki Arif Mahallesi içerisinde yer almaktadır (Fotoğraf 1.11).

Fotoğraf 1.11 Arykanda Antik Kenti'nden Bir Görünüm

Eski dönemlerde savunma amaçlı kurulan Likya kentleri çağdaşı birçok şehir gibi dağlık alanlarda ve hakim sırtlarda kurulmuştur. Müdafaası kolay olan alanlarda kurulan bu kentlerde; agoralar, tiyatro, stadion, hamamlar, zenginlere ait villalar, orta sınıf ve fakir halka ait evler, anıtsal mezar binaları, kaya mezarları ve su yolları bulunmaktadır.

Araştırma sahasının tarihiyle ilgili yapılan literatür taraması sonucu ilçenin sit alanının bugünkü İskele Mahallesi olduğu anlaşılmaktadır. M.Ö. 5. yüzyılda kurulan Finike (Phanikos) Likya'nın başkenti Limyra'nın tarım ürünleri ihraç ettiği bir liman kentidir.

Tarımla uğraşan Limyralılar, yetiştirdikleri ürünleri ve Likya ormanlarından elde edilen (reçineyi) ürünleri Phonikos'tan (Finike) Mısır, Suriye ve Rodos gibi Akdeniz memleketlerine ihraç ederlerdi. O devirde komşu şehir olan Myra (Demre) ile Limyra arasında tarifeli gemi seferlerinin olduğunu da bazı kaynaklar yazmaktadır (Bean, 1997: 126).

Doğu Likya'da bulunan ve Finike sınırları içerisinde yer alan Limyra Antik Kenti, IV. yüzyıldan IX. yüzyıl sonuna kadar piskoposluk merkezi olmuş, X. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş önemini kaybetmeye başlamasıyla merkez, liman kenti olan Finike'ye kaymıştır. Kentin doğu-batı güzergâhındaki yol üzerinde bulunması, buranın önemini arttıran faktörlerdendir (akt. Durgun, 2017: 37).

Helenistik dönemde başlayıp Roma döneminde hat safhaya ulaşan korsanlık faaliyetlerinin yaşandığı kıyılarda, düzenin sağlanması çok zor olmuştur (Arslan, 2003: 91-116). Bundan sonra sahada Bizans-Arap mücadeleleri yaşanmıştır (Küçükaşçı, 2006: 375-383). XII. yüzyılda Türklerin bölgeye yerleşmeye başlamalarıyla Likya kıyıları, eski gücünü kaybeden Bizans tarafından İtalyan denizcilere kullanım imtiyazıyla açılmış ve ilişkilerin bozulması üzerine Pisa Koyu olarak bilinen Finike, bir korsanlık üssü haline gelmiştir (Erdem, 2006: 246).

Selçuklular döneminde Finike, Kumluca ve Kemer sahillerinde görülen korsanlık faaliyetlerine Antalya Sü-başı Mübarizeddin Ertokuş engel olmaya çalışmış, birer haydut üssü olan Muğla-Silifke arasındaki 40 kadar kaleyi ele geçirmiştir (akt. Durgun, 2017: 38).

Selçuklular döneminde Antalya'nın batısına, doğusuna olduğu kadar ilgi gösterilmediği, ulaşım ağlarının dışında bırakıldığı görülmekle birlikte yine de bölge Türkmenleri, Türkmen Babaları olarak bilinen mistik şeyhler vasıtasıyla kimliklerini koruyarak ayakta kalabilmişlerdir (Erdem, 2006: 246-247).

Selçuklu hakimiyetinden sonra 1330'larda başlayıp 1426'da Osmanlı'nın bölgeyi ele geçirmesi ile son bulan bir beylik dönemi yaşanmıştır.

XVII. yüzyılda Mısır İskelesi olarak adlandırılan Finike, iç bölgelerle ulaşımı sağlayan önemli bir liman şehri olmasının yanında zengin ormanlarından elde edilen kereste ihracatıyla

da dikkat çekmektedir. Aynı zamanda buraya, bölgenin en büyük kasabası olan 12 saat mesafedeki Elmalı'ya gönderilecek bazı ticarî mallar indirilmiştir. Yine Finike ve çevresinden çıkarılan ve imtiyazı konusunda birçok tartışmanın yaşandığı krom ve manganez madenleri, Finike iskelesinden ihraç edilmiştir (Durgun, 2017: 35).

Osmanlı yönetiminde Elmalı kazasına bağlı bir nahiye statüsünde olan Finike'ye, 1914'de kaza statüsü verilmiştir (Durgun, 2017: 43). Cumhuriyet Dönemi'nde de Finike, Antalya iline bağlı bir ilçe olarak varlığını sürdürmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Finike Limanı ekonomik faaliyetlerin sürdürüldüğü bir liman konumundadır. Elmalı'dan ve Finike'nin kuzeyindeki köylerden kesilen ardıç ve sedir Akçay'a atılmaktaydı. Akçay ve kolları vasıtasıyla Finike Limanı'na kadar yüzen bu tomrukların burada beşli veya altılı şekilde bağlanarak gemilere taşındığı bilinmektedir. Çünkü kıyı sığ olduğu için gemiler kıyıya kadar yanaşamamaktaydı (Fotoğraf 1.12).

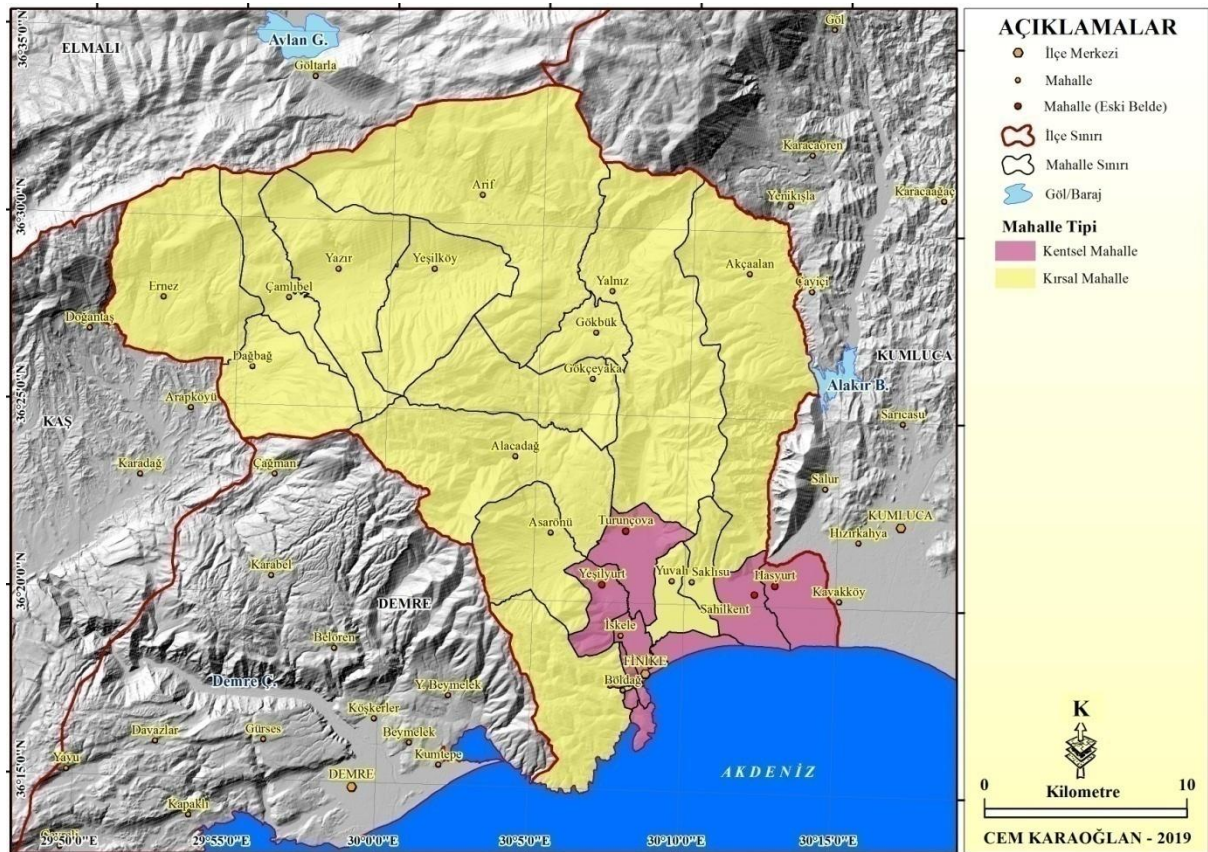
Fotoğraf 1.12 Finike Limanı'ndan Bir Görünüm-1925 (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)

1.2.1.2. Yerleşme Şekilleri

Barınmak, ya da belirli bir faaliyeti sürdürmek amacıyla bir arazi parçası üzerinde inşa edilmiş bir veya birden fazla sayıda konuttan oluşan ünitelere yerleşme denilmektedir. Sürekli veya sezonluk olarak insanın içerisinde barındığı, değişik şekillerde faaliyette bulunduğu her türlü konut tek başına yerleşme sayılmaktadır. Yerleşme olgusunun gerçekleşmesi için, bir konut yeterli olmakla birlikte, çok sayıdaki konutun bir araya gelmesi bu olguyu daha da güçlendirmektedir. İnsan, konut ve yerleşim alanı yerleşmenin ana unsurlarını oluşturmaktadır (Özçağlar, 2011: 37-38).

Türkiye’de yerel yönetim alanlarının temelini oluşturan yerleşmeler bulundukları jeomorfolojik ünitelere ve fonksiyonel özelliklerine göre sınıflandırılmaktadır. Yerleşmeleri bulundukları jeomorfolojik birimlere göre ova, plato, etek düzlüğü, yamaç, vadi içi, vadi boyu, sırt, birikinti konisi, seki ve kıyı yerleşmeleri şeklinde sınıflandırabiliriz. Fonksiyonel özelliklerine göre sınıflandırma yaparken ikamet süreleri dikkate alınarak köy yerleşmeleri ve şehir yerleşmeleri olmak üzere iki ana grupta toplanmaktadır (Özçağlar, 2011: 41). Bir yerleşmenin kent sayılabilmesi için farklı kriterler söz konusudur. Yerel yönetim, planlama, nüfus, ekonomik işlev vb. gibi.

14 ilde büyükşehir belediyesi ve 27 ilçe kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair 6360 numaralı kanun 12/11/2012 tarihinde kabul edilmiş ve 06/12/2012 tarihinde 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Buna göre araştırma sahasında 11 şehrsel mahalle, 15 kırsal mahalle olmak üzere 26 mahalle bulunmaktadır. Şehrsel mahalleler kıyı kesiminde kümelenirken, kırsal mahalleler araştırma sahasının kuzey kesimlerindeki dağlık alanlardadır (Harita 1.4).

Harita 1.4 Araştırma Sahasının İdari Haritası

1.2.1.2.1. Kırsal Yerleşmeler

Finike Ovası'nın batısında şehrsel mahalleler, doğuya ve kuzeye doğru da kırsal mahalleler yer almaktadır. Araştırma sahasındaki kırsal yerleşmelerin (köy ve köyaltı yerleşmeleri), sahanın topoğrafik koşullarına bağlı olarak ilçenin kuzey kesimlerindeki dağlık sahalarda dağılış gösterdiği görülmektedir.

Kırsal yerleşmeler dokularına göre dağınık veya topludur. Su kaynaklarının zengin olduğu yerlerde ve engebeli arazilerde dağınık dokulu yerleşmeler görülürken, su kaynaklarının yetersiz olduğu, düz alanlarda toplu yerleşmeler görülür.

Araştırma sahasının kuzeybatısında su kaynaklarının yetersiz kaldığı Yazır ve Çamlıbel kırsal mahalleleri toplu dokuludur (Fotoğraf 1.13).

Fotoğraf 1.13 Yazır Mahallesi'nden Bir Görünüm

Bu kırsal mahallelerin sırtta, orman içinde yer alan mahalleler olduğu görülmektedir. Araştırma sahasının doğusunda bulunan Yuvalılar kırsal mahallesi de ova içerisinde, ormanlık sahanın güneyinde bulunan toplu dokulu bir diğer mahalledir.

Finike'nin 15 kırsal mahallesinden 11'i dağınık dokulu yerleşmelerdir. Bunlar araştırma sahasının kuzeyindeki dağlık sahaların eteklerinde, sırtlarda ve Aykırıtça Vadisi'nin vadi yamaçlarında dağılış gösteren kırsal mahallelerdir. Bu mahallelerden Akçaalan, Alacadağ, Asarönü, Boldağ, Dağbağ, Gökbük, Ernezorman içerisinde yer alan dağınık dokulu yerleşmelerdir (Fotoğraf 1.14).

Fotoğraf 1.14 Gökçük Mahallesi'nden Bir Görünüm

Arif, Gökçeyaka, Yeşilköy ve Yalnız kırsal mahalleleri ise ormana yakın yerlerde vadi yamaçlarında kurulmuş olan dağınık dokulu yerleşmelerdir (Tablo 1.3).

Tablo 1.3 Konumlarına Göre Finike'nin Kırsal Mahalleleri

Konumları	Kırsal Mahalleler
Dağınık, Sırtta, Orman içi	Alacadağ, Asarönü
Dağınık, Etekte, Orman içi	Boldağ, Dağbağ, Gökçük, Ernez
Dağınık, Vadide, Ormana yakın	Arif, Gökçeyaka, Yalnız, Yeşilköy
Toplu, Ovada, Orman bitişiği	Yuvalılar, Saklısu
Toplu, Etekte, Orman içi	Akçaalan
Toplu, Sırtta, Orman içi	Çamlıbel, Yazır

Yuvalılar, Saklısu ve Asarönü mahalleleri ulaşım bakımından elverişli olan ilçe merkezine yakın yerleşmelerdir. Bu kırsal mahallelerde tarımsal faaliyetler ön plandadır. Merkeze 7 km mesafede yer alan Boldağ merkeze yakın olsa da altyapı problemleri yaşayan bir kırsal mahalledir.

İlçe merkezine en uzak konumda kalan mahalleler araştırma sahasının kuzeybatısındaki yerleşmelerdir. Ernez, Dağbağ, Çamlıbel, Yazır, Yeşilköy bu alandayer alan kırsal mahallelerdir (Fotoğraf 1.15).

Fotoğraf 1.15 Ernez Mahallesi’nden Bir Görünüm

Araştırma sahasındaki meskenler şehirde ve kırsalda farklılık göstermektedir. Hatta kırsalda da ovadaki ve dağlık sahalardaki kırsal mahalleleri birbirlerinden ayıran özellikler mevcuttur.

Dağlık sahalardaki kırsal mahallelerde eski meskenlerin genellikle iki katlı olduğu görülmektedir. Alt kat ahır olarak kullanılırken üst katın yaşam alanı olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu evlerin önünde genelde üstü kapalı, yanları açık “hayat” adı verilen bir bölüm bulunmaktadır. Akdeniz ikliminin sıcak ve kurak yaz aylarında insanlar burada vakit geçirmektedir.

Dağlık sahalardaki kırsal mahallelerde eski yapıların karkası sedir tomruklarından oluşmaktadır. Duvarlarda ise taş, toprak ve tahtanın dolgu malzemesi olarak kullanıldığı arazide yapılan geziler esnasında gözlemlenmiştir. Bu evlerin çatısına izolasyon amaçlı geren toprak (bir çeşit killi toprak) atıldığı gözlemlenmiştir. Ancak yeni yapılan evlerde bu zahmetli yöntemler kullanılmamaktadır. Yeni yapılan evler kiremit çatılıdır (Fotoğraf 1.16).

Fotoğraf 1.16 Ernez Mahallesi'nden Bir Kırsal Konut, 2019

Ovalardaki kırsal mahallelere ve sahildeki eski yapılara bakıldığında ise iki katlı kare planlı evler dikkat çekmektedir. Bu binaların karkası ahşaptır. Bu karkasın arası taş ve toprak, saman karışımı harç ile doldurulmaktadır. Bu evlerde cumba bir zenginlik göstergesidir.

Araştırma sahasında geçici kır yerleşmelerinden yaylalar görülmektedir. Yazır ve Arif mahallelerinin sınırında Ördübek Yaylası, Alacadağ Mahallesi'nde Kızılcık Yaylası, Ernez Mahallesi'nde Ernez Yaylası sahadaki belli başlı yaylalardır. Sahanın temel ekonomik faaliyeti olan tarımın beraberinde getirdiği hayat tarzı içerisinde yazın yaylaya çıkmak bir gelenektir. Kış köyünde veya kasabasında geçiren yöre halkının bir bölümü yaz dönemini yukarıda bahsedilen yaylalarda geçirirler. Özellikle hayvancılık faaliyetlerinin görüldüğü dağ köylerinde çobanlar sürülerini yaz döneminde Torosların yüksek kesimlerine çıkararak burada geçici yerleşmeler kurarlar (Fotoğraf 1.17).

Fotoğraf 1.17 Ernez'de Yayla Evinden Bir Görünüm

Günümüzde turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesiyle yayla turizmi kavramı bir alternatif turizm türü olarak ortaya çıkmıştır. Yazın sahilin nemli ve sıcak havasından kaçmak isteyen insanlar için yaylalar araştırma sahasındaki ideal rekreasyon alanlarıdır. Nitekim günümüzde artık yaylalarda sadece Yörük çadırları değil çeşitli yapı malzemelerinden (ahşap, kerpiç, taş vs.) yapılmış konutlara da rastlanmaktadır. Ördübek Yaylası ve Kızılcık Yaylası bu anlamda yaz dönemlerinde araştırma sahası içinde tercih edilen yaylalardandır. Örneğin Ördübek Yaylası'na civardaki Yazır Mahallesi'nden çobanların sürülerini getirdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca dinlenmek ve yazı geçirmek için insanların konutlarına geldiği bilinmektedir.

1.2.1.2.2. Şehrsel Yerleşmeler

Araştırma sahasının en büyük yerleşmesini oluşturan Finike şehri 11 mahalleden oluşmaktadır. Bunlar Eski Mahalle, İskele Mahallesi, Kale Mahallesi, Karşıyaka Mahallesi, Kızılca Mahallesi, Yeni Mahalle, Kum Mahallesi, Sahilkent Mahallesi, Hasyurt Mahallesi, Turunçova Mahallesi ve Yeşilyurt Mahallesi'dir.

Kale Mahallesi, Eski Mahalle ve İskele Mahallesi Finike Ovası'nın batısında yer alan en eski yerleşim alanlarıdır. Bu mahallelerde Finike'nin eski evlerini görmek mümkündür (Fotoğraf 1.18).

Fotoğraf 1.18 Finike Kale Mahallesi'nden Bir Görünüm-1955 (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)

Kale Mahallesi'nde marina üstüaraştırma sahasındaki mahalleler içerisinde sosyo-ekonomik açıdan en gelişmiş olanıdır. İlçenin gelir ve eğitim düzeyi yüksek insanları genelde burada ikamet etmektedirler (Fotoğraf 1.19).

Fotoğraf 1.19 Kale Mahallesi’nden Bir Görünüm, 2019

Şehirsel mahallelerden Yeni Mahalle, 1960’tan önce bataklık olan sahadayer almaktadır. Şehrin doğuya doğru genişlemesiyle nüfusu hızla artmıştır. 2018 yılı TÜİK verilerine göre 11 şehirsel mahalle içinde 6909 kişilik nüfusuyla Turunçova Mahallesi’nin ardından 2. sırada yer almaktadır (Fotoğraf 1.20).

Fotoğraf 1.20 Yeni Mahalle’den Bir Görünüm

Çevre illerden ve büyük şehirlerden yaşanan göçlerle artan nüfusun konut ihtiyacını karşılamak için ilçe hızla betonlaşmıştır. İlçenin batısı dağlarla çevrili olduğundan yapılaşmaya çok müsait değildir. Bu sebeple konutlar Finike Ovası’na doğru genişlemektedir ve bu durum da ovadaki narenciye bahçeleri ve sera alanlarının ileride daralmasına neden olacaktır (Fotoğraf 1.21).

Fotoğraf 1.21 Finike’de Tarım Alanlarına Doğru Genişleyen Konutlaşmadan Bir Görünüm

Bu noktada şehrin doğu yönde genişlemesinin durdurulması gerekmektedir. Çünkü bu durum gelecekte ilçenin tarımsal üretiminin azalmasına sebep olacağı gibi sahanın birinci dereceden deprem bölgesi olması ve zeminin taban suyu seviyesinin yüksek olması gibi durumlar tehlike oluşturmaktadır. Bu anlamda konutlaşmanın ilçenin batısındaki Karşıyaka Mahallesi’ne, Kale Mahallesi’ne ve tepenin diğer taraflarına doğru planlanması daha sağlıklı olacaktır.

Finike’ye son yıllarda yapılan devlet yatırımlarıyla hastane, adliye ve hükmet konağı sahil şeridinde taşınmıştır (Fotoğraf 1.22).

Fotoğraf 1.22 Sahilkent Mahallesi’ndeki Yeni Adliye ve Hükümet Konağı Binalarından Bir Görünüm

İlçe Emniyet Genel Müdürlüğünün de sahil kenarına taşınması için çalışmalar sürmektedir (Fotoğraf 1.23).

Fotoğraf 1.23 İnşaata Devam Eden Yeni İlçe Emniyet Müdürlüğü Binasından Bir Görünüm

1.2.2. Nüfus Özellikleri

Beşeri coğrafya çalışmalarında ve diğer coğrafi çalışmalarda nüfus ve nüfusun tarihsel gelişimi önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü bir bilim olarak coğrafya, insan ve mekânın birbirleriyle etkileşim sürecini incelemektedir (Doğanay, 2004: 17).

K₁ ile yapılan görüşmede elde edilen bilgilere göre, araştırma sahasının nüfusunu genel anlamda Orta Asya kökenli konargöçer yörükler ve tahtacılar oluşturur. Bu gruplar yakın zamana kadar göçebe yaşam tarzlarını sürdürmüşlerdir. Konargöçerler kışı Finike Ovası'nda geçirdikten sonra yazı yaylalarda geçirirlerdi. Fakat zaman içerisinde otlakların tarım arazisine dönüştürülmesi, göç yollarının kapanması ve devletin de başta pamuk ekimi olmak üzere birtakım ürünlere teşvik vermesi bu konargöçer grupları yerleşik hayata geçmeye mecbur bırakmıştır.

19. yüzyılın son çeyreğinde henüz yerleşik hayata geçmeyen ve konargöçer olan yöre halkı hayvancılıkla uğraştığı için dağlık köyler nüfusun yoğunlaştığı sahalardır. Kıyı kesimi ise bataklık durumundadır. 2019 yılında ise tarım ve turizmin etkisiyle nüfusun yoğunlaştığı yer araştırma sahasının kıyı kesimleridir. Finike'nin Yeni Mahalle ve Turunçova mahalleleri başta olmak üzere şehrsel mahalleleri araştırma sahasının en yoğun nüfuslu yerleridir. Bu yerleşim merkezlerinin tamamı denize yakın, verimli ve düz alanlarda kurulmuşlardır (Harita 1.5).

1.2.2.1. Nüfus Artışı

Türkiye’de 1927 yılında başlanan modern nüfus sayımlarına 1935 yılındaki sayım ile devam edilmiş ve 1990’a kadar beşer yıllık aralıklarla bu işlem sürdürülmüştür. 1990 yılında nüfusun 10 yılda bir sayılmasına karar verilmiş ancak 1997’de nüfus sayımı yapılmıştır. 2000 yılındaki sayımdan sonra ise 2007 yılında ‘‘ADNKS’’ne (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) geçilmiştir.

Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımı 1927’de yapılmıştır. Bu tarihte Finike’nin nüfusu 15.116’dır. Sonraki otuz yıllık dönemde Finike’nin nüfusu %100’ün üstünde artış göstermiştir. Finike’nin nüfusunda 1960 yılında yaklaşık %50’lik bir azalma olduğu görülmektedir. Bunun sebebi 1958 yılına kadar Kumluca’nın Finike kazasına bağlı bir nahiye olmasıdır. 1958’de Kumluca, Finike’den ayrılarak ayrı bir ilçe olmuştur. Dolayısıyla 1955 yılında 32.072 olan Finike nüfusu 1960’da 16.982’ye düşmüştür. Ancak sonraki yıllarda Finike nüfusu 2018 yılına kadar artış göstermiştir (Tablo 1.4).

Tablo 1.4 Araştırma Sahasının Nüfus Miktarı (1927-2018)

Yıl	Erkek	Kadın	İlçe Merkezi	Köy	Toplam
1927	7.168	7.945	-	-	15.116
1935	9.258	9.752	1.274	17.736	19.010
1940	9.336	9.969	1.404	17.901	19.305
1945	-	-	1.252	22.081	23.333
1950	-	-	1.377	26.258	27.635
1955	16.027	16.045	2.007	30.065	32.072
1960	8.513	8.469	2.952	14.030	16.982
1965	9.831	9.963	4.352	15.442	19.794
1970	11.316	11.519	4.795	18.040	22.835
1975	12.125	11.792	4.200	19.717	23.917
1980	12.859	12.602	4.239	21.222	25.461
1985	15.267	14.509	5.034	24.742	29.776
1990	17.625	16.951	6.700	27.876	34.576
1997	20.811	20.077	10.397	30.491	40.888
2000	21.435	20.652	9.746	32.341	42.087
2007	22.824	22.472	10.509	34.787	45.296
2010	23.101	23.037	11.329	34.809	46.138
2011	23.215	23.041	11.515	34.741	46.256
2012	23.389	23.016	11.961	34.444	46.405
2013	23.408	23.122	-	-	46.530
2014	23.562	23.291	-	-	46.853
2015	23.564	23.253	-	-	46.817
2016	23.947	23.551	-	-	47.498
2017	24.694	24.254	-	-	48.948
2018	24.263	23.868	-	-	48.131

Kaynak: D.İ.E. 1927-2000 ile TÜİK ADNKS 2007-2018 Nüfus Sayımı Sonuçları

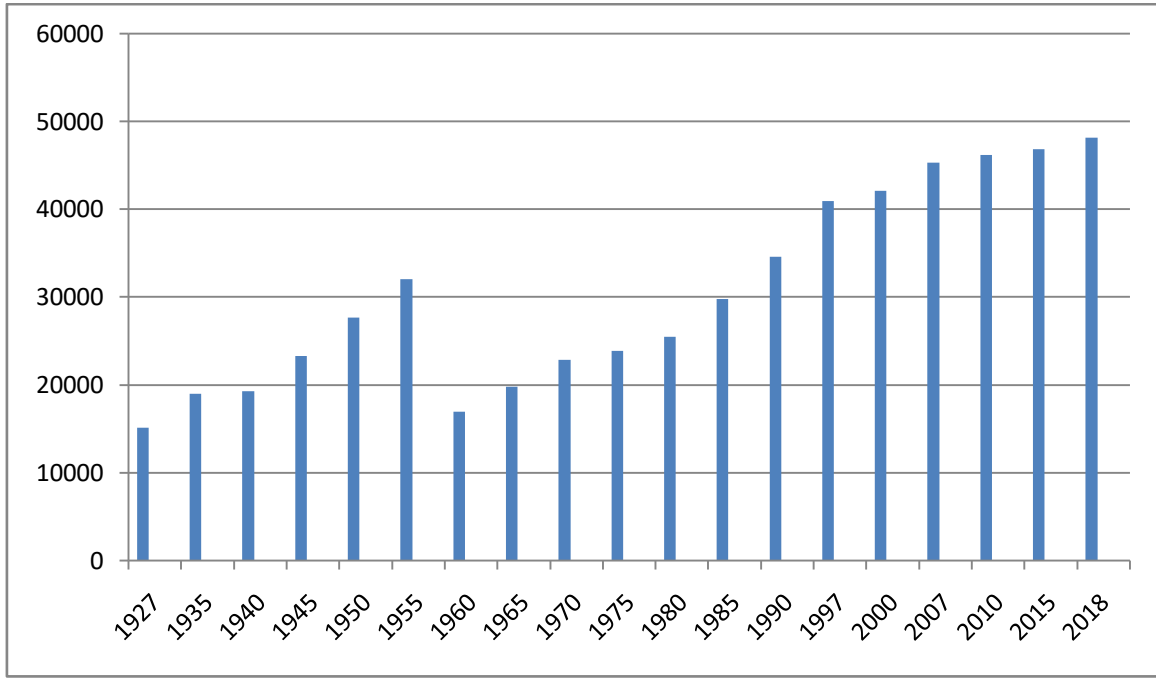
1970 yılına kadar hem kadınların erkeklere oranla az da olsa nüfus üstünlüğü hem de kent nüfusunun durağan hali devam etmektedir. Bu yıllarda şehir nüfusu Finike Ovası’nın batısında toplanmış bulunmaktadır (Fotoğraf 1.24).

Fotoğraf 1.24 Finike Şehir Merkezinden Bir Görünüm, 1962 (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)

1970'li yıllarda şehir merkezinin doğusundaki bataklık alanların kurutulması ve buraların tarım alanlarına dönüştürülmesi sonucu araştırma sahası mevsimlik işçi almaya başlamıştır. Bu durum 1970 sonrasında Finike'nin toplam nüfusunda erkeklerin sayısının kadınları geçmesine sebep olmuştur. Çünkü mevsimlik göçe katılıp sonrasında ilçeye yerleşen nüfus genelde erkektir.

Finike'nin kırsal mahallelerinde nüfus sürekli olarak ve hızlı bir şekilde artarken şehirsal mahalleleri 1990 yılına kadar çok fazla bir artış göstermemiştir. Bunda Finike'nin merkezinde ciddi istihdam sağlayan sanayi tesislerinin olmayışı ve ilçenin turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilememiş olması etkilidir. Araştırma sahasının temel geçim kaynağı tarımdır. Dolayısıyla Finike'de kırsal nüfus Cumhuriyet tarihi boyunca hep şehir nüfusundan daha fazla olmuştur. 1990'da 6.700 olan şehir merkezinin nüfusu 2000'de 9.746 olmuştur. Şehir merkezinde nüfus 2010'da 11.329'a çıkarken, 1965-2010 arası dönemde kırsal nüfus da 15.442'den 34.809'a çıkmıştır. 2010 yılına ait toplam nüfus 46.138'dir. Araştırma sahasının nüfus artış hızı 2010'dan sonra düşmüştür. 2010'dan günümüze kadar Finike'de ciddi bir nüfus hareketi yoktur. 2018 yılına ait TÜİK verilerine göre Finike'nin toplam nüfusu 48.131'dir (Şekil 1.4).

Şekil 1.4 Araştırma Sahasının Nüfus Miktarı Grafiği (1927-2018)

Araştırma sahasının 2018 yılı itibariyle 48.131 olan nüfusunun mahallelere dağılımına bakıldığında şehrsel mahallelerin daha fazla paya sahip olduğu görülmektedir.

Su kaynaklarının nüfus üzerindeki etkisini görmek için araştırma sahasının kuzeybatısındaki dağlık sahalara bakmak yeterli olacaktır. Ernez, Çamlıbel, Yazır ve Dağbağ mahalleleri komşu mahallelerdir. Ernez Mahallesi su kaynakları yönünden daha iyi konumdadır ve 851 kişilik nüfusuyla ilçenin en kalabalık 3. kırsal mahallesidir. Aynı sahadaki Çamlıbel, Yazır ve Dağbağ ise özellikle yaz aylarında kuraklık yaşayan mahallelerdir. Nüfuslarına bakıldığında Ernez'in yaklaşık üçte biri kadar nüfusları olduğu görülmektedir (Tablo 1.5).

Tablo 1.5 Araştırma Sahasının Mahalle Nüfusları (2018)

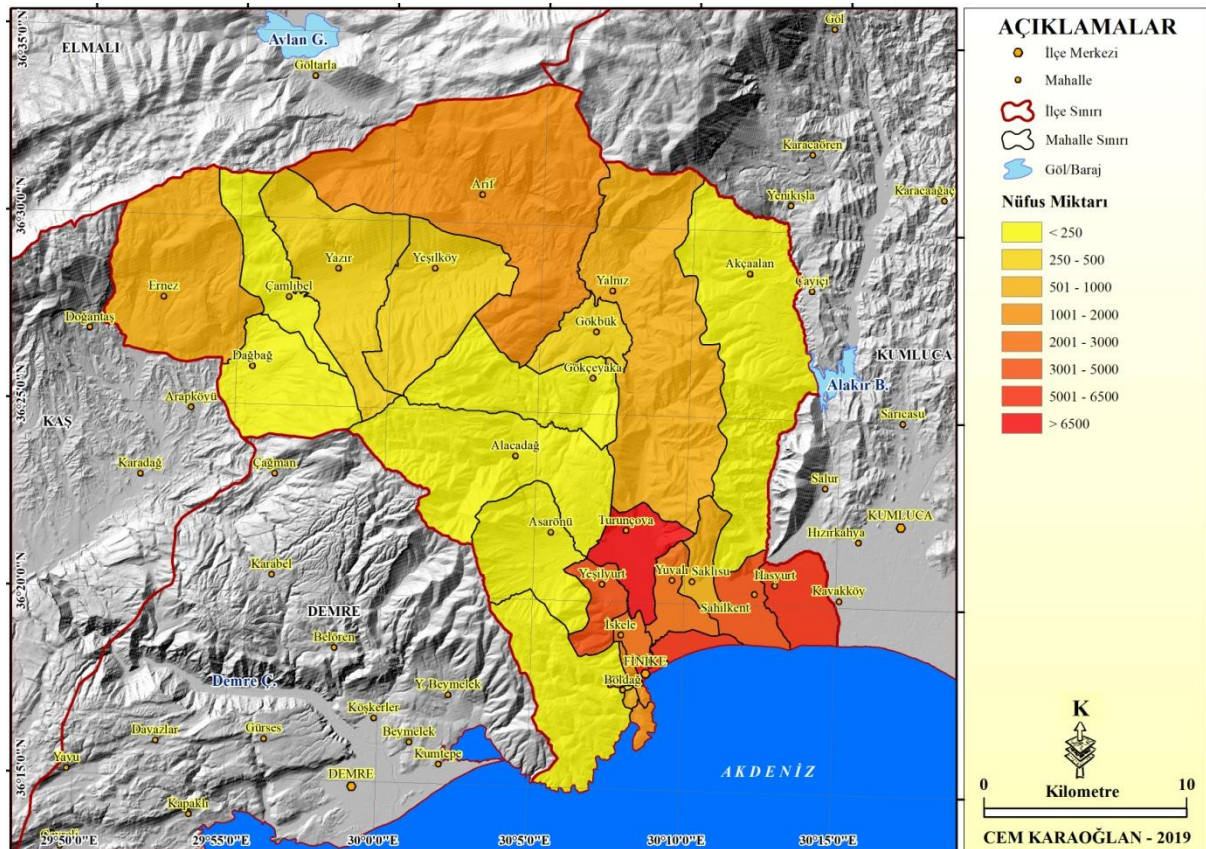
Kırsal ve Şehirsel Mahalleler	Nüfus
Akçaalan	127
Alacadağ	168
Arif	1.143
Asarönü	154
Boldağ	195
Çamlıbel	195
Dağbağ	242
Eski Mahalle	1.503
Gökbük	432
Gökçeyaka	211
Ernez	851
Hasyurt	5.819
İskele	2.121
Kale	1.485
Karşıyaka	1.352
Kızılca	921
Sahilkent	3.437
Kum	5.714
Saklısu	616
Turunçova	7.318
Yalnız	734
Yazır	319
Yeni Mahalle	6.909
Yeşilköy	314
Yeşilyurt	3.424
Yuvalı	2.427
Toplam	48.131

Kaynak: TÜİK, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Büyükşehir yasasında yapılan değişikliklerin 06/12/2012’de Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesinden önce araştırma sahasında Finike Belediyesi kapsamında 6 merkez mahalle vardı. Bunun yanı sıra 4 tane de belde bulunmaktaydı. 31/03/2019’daki yerel seçimler öncesi bu eski beldelerden biri olan Sahilkent Mahallesi’nden Kum mahallesi ayrılmıştır. Bu yeni düzenlemeden sonra 2019 yılı itibariyle Finike’de 11 şehirsel mahalle bulunmaktadır. Araştırma sahasının en kalabalık mahallesi 7.318 kişilik nüfusuyla Turunçova’dır. Kum ve Sahilkent mahalleleri, verimli alüvyal topraklar üzerinde düz bir alana kurulmuştur. Akçay ile Alakır çaylarının arasında kalan ve sahil boyunca uzanan mahallelerdir. Kum Mahallesi 5.714 kişilik nüfusa sahipken Sahilkent Mahallesi 3.437 kişidir. Tarımsal faaliyetlerin öne çıktığı bir diğer mahalle olan Hasyurt 5.819 kişilik bir nüfusa sahiptir. Yeşilyurt ise 3.424 kişilik nüfusa sahiptir.

Kırsal mahallelerin nüfuslarına bakıldığında Finike-Elmalı yolu üzerindeki ulaşımı kolay olan mahallelerin nüfuslarının fazla olduğu görülür. Yuvalı 2.427 kişilik nüfusuyla ilk sırada gelirken Arif Mahallesi 1.143 kişilik nüfusuyla ilçenin en kalabalık 2. kırsal mahallesi durumundadır. Bu mahalleler aynı zamandası sıkıntısı olmayan mahallelerdir. Nüfusu az olan mahalleler ise dağlık alanlarda kurulmuş, ulaşımı zor ve su sıkıntısı olan mahallelerdir.

Örneğin araştırma sahasının doğu sınırındaki Akçaalan Mahallesi, Alakır Çayı'nın kuzeyinde kaldığından su yetersizdir ve engebeli yapısından dolayı az nüfusludur. Yine araştırma sahasının batı yakasındaki Boldağ Mahallesi de engebeli arazi yapısı ve su kaynaklarının zengin olmaması nedeniyle nüfusu en az olan mahallelerden biridir. Yeşilyurt Mahallesi'nden kuzeybatıya doğru Alacadağ'ın etekleri boyunca sıralanan Asarönü, Alacadağ ve Gökçeyaka mahalleleri Finike'nin seyrek nüfuslu dağlık sahalarıdır (Harita 1.6).

Harita 1.6 Araştırma Sahasının Nüfus Miktarı Haritası

1.2.2.2. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Coğrafi çalışmalar bakımından bir yerleşim ünitesinin sahip olduğu nüfus miktarı, nüfusun yaş, cinsiyet yapısı ve yerleşim ünitelerine olan dağılımları önem taşımaktadır. Bir yerleşim ünitesi içinde yaşayan nüfusun cinsiyet dağılımı kadın ve erkek sayıları arasındaki farklar temel olarak ölüm ve doğum gibi doğal yollardan ortaya çıkmış olmakla birlikte göç verip alma oranlarıyla değişiklik göstermektedir. Bir yerleşim ünitesinde kadın nüfusun erkek nüfustan fazla olması o yerleşim ünitesinin dışarıya işçi göçü vermekte olduğunu, erkek nüfusun fazla olması durumunda ise işçi göçü alındığını göstermektedir. (Yazıcı, 1998: 70)

Araştırma sahasında nüfusun cinsiyet yapısı dengelidir. Ayrıca ilçe dinamik bir nüfusa sahiptir (Tablo 1.6).

Tablo 1.6 Araştırma Sahası Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Dağılımı (2018)

Yaş Grubu	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%
0-14	10.223	21,24	5.292	21,81	4.931	20,66
15-64	32.891	68,34	16.604	68,43	16.287	68,24
65-+	5.017	10,42	2.367	9,76	2.650	11,10
Toplam	48.131	100	24.263	100	23.868	100

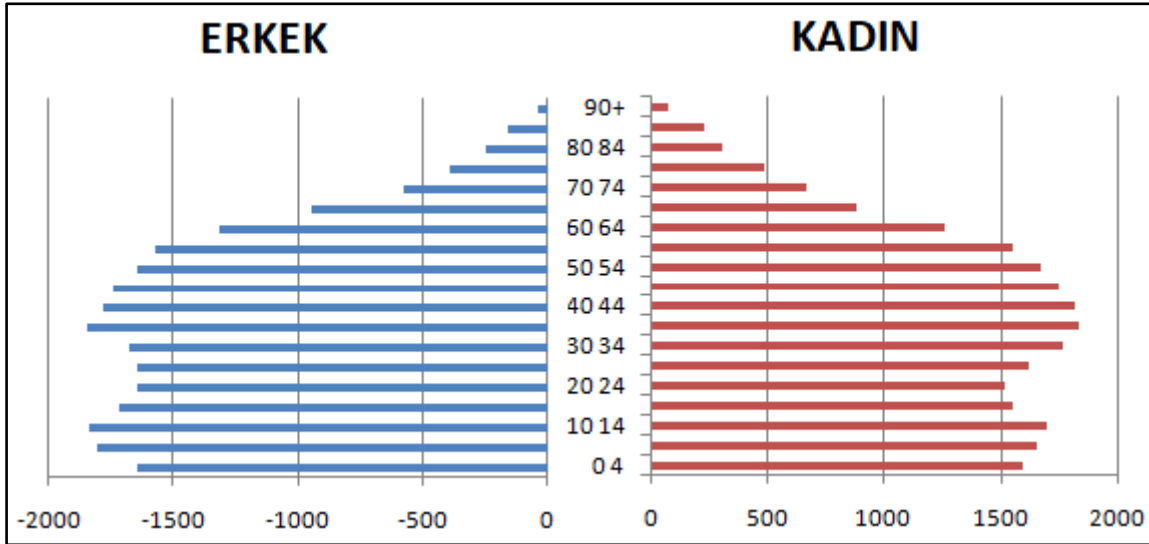
Kaynak: TÜİK, 2018 ADNKS Nüfus Sayımı Sonuçlarından Düzenlenmiştir.

Tablo 1.6'ya göre Finike ilçesinin 2018 yılı nüfus miktarının geniş aralıklı yaş gruplarına olan dağılımı incelendiğinde en geniş grubu aktif nüfusun (15-64 arası yaş grubunun) oluşturduğu görülmektedir.

Bağımlı nüfusun (0-14 ve 65+ yaş gruplarını oluşturan aralığın) toplam nüfus içindeki payı ise % 31,66'dır. 15-64 yaş aralığındaki nüfus miktarı toplam nüfusun % 68,34'ünü oluşturmaktadır.

Aktif nüfus miktarının yüksek olması ve bağımlı nüfus miktarının düşük olması araştırma sahasının sosyal ve ekonomik olarak gelişmişliğini göstermesi açısından önemlidir. Bunun yanı sıra toplam 15.240 olan bağımlı nüfusun % 67'sini 0-14 yaş grubunun oluşturması sahanın dinamik bir nüfus yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Erkeklerde 10-14 ve 35-39 yaş grubu arasındaki nüfus miktarının diğer yaş gruplarından fazla olduğu görülmektedir. Kadınlarda ise 35-39 ve 40-44 yaş grubunun nüfus miktarı diğer dar aralıklı yaş gruplarının nüfus miktarından daha fazladır. Finike ilçesi nüfusu geniş aralıklı olarak gruplandırıldığında, toplam nüfusun % 21,24'ünün 0-14 yaş grubu, % 68,34'ünün 15-64, % 10,42'sinin ise 65 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülür. Finike ilçesinin 2018 yılı nüfus miktarının geniş aralıklı dağılımına bakıldığında kadın ve erkek nüfus oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Araştırma sahasının nüfus piramidi üzerinde nüfusun dar aralıklı yaş gruplarına bakıldığında dalgalanmalar görülmektedir. Bu da ilçenin nüfus artış hızında yıllara göre değişiklikler yaşandığını göstermektedir (Şekil 1.5).

Şekil 1.5 Araştırma Sahasının Nüfus Piramidi (2018)

Erkek nüfusun 0-4 yaş grubundaki sayısının 5-9 ve 10-14 yaş grubundaki nüfus miktarına göre daha az olduğu görülmektedir. Bu durum ilçedeki doğum oranının azaldığını göstermektedir. 0-4 yaş grubundaki erkek nüfus miktarı 1647 iken, 5-9 yaş grubunun 1808, 10-14 yaş grubunun ise 1837'dir. 20-24 ve 25-29 yaş gruplarında grafikte bariz bir daralma görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında bu yaş grubundaki gençlerin eğitim ve iş amaçlı şehir dışına çıkmaları etkilidir. 35-39, 40-44 ve 45-49 yaş gruplarında nüfus yoğunluğu artmaktadır. Aynı durum kadınlarda da söz konusu olduğundan genel olarak 35-50 yaş arası ilçede nüfus miktarının en fazla olduğu yaş grubudur. Yaşlı nüfus diye adlandırılan 65 yaş ve üzerinde 65-69 yaş grubunda 947, 70-74 yaş grubunda 575, 75-79 yaş grubunda 397, 80-84 yaş grubunda 250, 85-89 yaş grubunda 160 ve son olarak 90 yaş ve üzerinde 38 kişi bulunmaktadır.

Araştırma sahasındaki kadın nüfusun dar aralıklı yaş gruplarına dağılımı, erkek nüfusla büyük oranda benzerlik gösterse de bazı farklılıklar vardır. Finike'nin kadın nüfusunda 0-4 yaş grubunda önceki dar aralıklı yaş gruplarına oranla bir azalma görülmektedir. Erkeklerle ait grafikte de görüldüğü gibi bu durum ilçedeki doğum oranlarının azaldığına kanıttır. Üniversite çağındaki kızların eğitim amaçlı göçlerinden kaynaklı 20-24 yaş grubunda ciddi bir daralma söz konusudur. 35-39 yaş grubu ilçede kadınların nüfus miktarının en fazla olduğu yaş grubudur. Yaşlı nüfus içerisinde ise doğal olarak 65-69 yaş grubundan 90 yaş ve üzerine doğru bir daralma söz konusudur. Ancak araştırma sahasının genel olarak yaşlı nüfusuna bakıldığında kadınların oranının erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir.

1.2.2.3. Nüfusun Eğitim Durumu

Nüfusun eğitim ve kültür durumunun yüksek olması, nüfus hareketlerini doğrudan etkileyebilen bir oluşumdur. Bunun yanında nüfusun eğitilmiş olması yerleşmelerin sosyo-kültür yapısı ile ekonomik kalkınmasında da son derece önem taşımaktadır. (Doğanay, 1997: 163).

Bu sebeple ilçe nüfusunun öğrenim durumu detaylı şekilde ele alınmıştır (Tablo 1.7).

Tablo1.7 Araştırma Sahasında Nüfusun Öğrenim Durumu (2017)

Öğrenim Durumu	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	%'si
Doktora	17	0,07	14	0,06	31	0,06
Yüksek Lisans (5 ve 6 yıllık fakülteler dahil)	173	0,77	118	0,53	291	0,65
Yüksekokul veya fakülte	2.422	10,73	1.968	8,86	4.390	9,81
Lise ve dengi meslek okulu	4.070	18,04	3.146	14,16	7.216	16,12
Ortaokul ve dengi meslek ortaokul	2.410	10,68	1.994	8,98	4.404	9,84
İlkokul	7.891	35,0	8.627	38,84	16.518	36,90
İlköğretim	3.211	14,23	2.416	10,88	5.627	12,57
Okuma yazma bilen ama okul bitirmeyen	2.067	9,16	2.949	13,28	5.016	11,20
Okuma yazma bilmeyen	162	0,72	863	3,89	1.025	2,29
Bilinmeyen	135	0,60	116	0,52	251	0,56
Toplam	22.558	100,0	22.211	100,0	44.769	100,0

Kaynak: TÜİK, 2017 ADNKS Verilerinden Düzenlenmiştir.

Tablo 1.7.'ye göre Finike ilçesi nüfusunun eğitim özellikleri, 2017 ADNKS verileri doğrultusunda 6 yaş ve üzerindeki nüfusa göre değerlendirilmiştir. Buna göre, ilçede 6 yaş üzeri toplam nüfus 44.769'dur. Bu nüfus içinde okuma yazma bilmeyenlerin nüfus miktarı 1.025, oranı % 2,29'dur.

Araştırma sahasında okuma-yazma bilmeyenlerin sayısının cinsiyet gruplarına dağılımına bakıldığında kadınlarda bu sayının daha yüksek olduğu görülmektedir. İlçede okuma-yazma bilmeyen kadınlar % 3,89'luk oranla 863 kişi iken, erkekler % 0,72'lik oranla 162 kişidir. Finike ilçesinde okuma-yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin sayısı 5.016'dır. Bunların 6 yaş ve üzeri nüfustaki oranı % 11,20'dir. Ancak TÜİK verilerine göre bu sayının içine ilköğretim çağındaki çocuklar da dahil edilmiştir. 6-13 yaş arasındaki ilköğretim öğrencilerinden bu gruba dahil edilen kişi sayısı 2.848'dir. 14 yaş ve üzerinde de bu durumda 2.168 kişi bulunmaktadır. Okuma yazma bilen ama bir okul bitirmeyenler cinsiyetlerine göre ele alındığında erkeklerin % 9,16'lık oranla 2.067 kişi, kadınların % 13,28'lik oranla 2.949 kişi olduğu görülmektedir. Kadınların erkeklere göre daha yüksek orana sahip olduğu iki veri bulunmaktadır. Bunlar da ilköğretim mezunları ile okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen

başlıklı verilerdir. Kadınların sayısının burada fazla olmasında ataerkil toplum yapısı rol oynamıştır. Geçmiş yıllarda özellikle kırsal kesimdeki kız çocuklarının okula yollanmaması veya zorunlu eğitimden sonra eğitim-öğretim hayatlarının aileleri tarafından engellenmesi yukarıda bahsi geçen durumun oluşmasında etkili olmuştur.

İlçenin ilköğretim düzeyindeki mezunları 6 yaş ve üzeri nüfus içerisinde % 12,57'lik oranla 5.627 kişidir. Bunun 3.211'i oransal olarak % 14,23'ü erkektir. 2.416'sı ise %10,88'lik oranla kadındır.

Araştırma sahası nüfusunun eğitim düzeylerine göre sınıflandırılmasında en büyük paya sahip olan kesim ilkokul mezunlarıdır. 16.518 kişiyle toplam nüfus içerisinde % 36,90'luk orana sahiptir. İlkokul mezunlarının 7.891'i erkek (% 35), 8627'si ise kadındır (% 38,84).

Ortaokul ve dengi okullardan mezunların toplam nüfusa oranı % 9,84'tür. İlçede toplamda 4.404 ortaokul mezunu bulunmaktadır. Bunun 2.410'u erkek, 1994'ü ise kadındır. Erkek nüfusun içerisinde (22.558) ortaokul mezunlarının oranı %10,68'dir. Toplam kadın nüfusun (22.211) içerisindeki ortaokul mezunlarının oranı ise %8,98'dir.

Lise ve dengi okul mezunlarının toplam nüfusa oranı % 16,122'dir. Bu oran 7.216 kişi ile Finike ilçesindeki en büyük ikinci kesimi oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarının erkek nüfusun eğitim verileri içerisindeki yeri % 18,04'lük oran ile 4.070 kişi , kadın nüfusun eğitim verileri içerisindeki yeri ise % 14,16'lük oran ile 3.146 kişidir

Araştırma sahasında yüksekokul veya fakülte mezunu 4.390 kişi bulunmaktadır. Bu oran toplam gruplar içinde % 9,81'lik kesimi oluşturmaktadır. Yüksekokul ve fakülte mezunlarının cinsiyet dağılımlarına bakıldığında % 10,73'lük bir oranla (2.422 kişi) erkeklerden ve % 8,86'lük oranla (1.968 kişi) kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

İlçedeki yüksek lisans mezunları (5 veya 6 yıllık fakülteler de dahil) 291 kişidir. Bu sayı grupların toplam nüfusuna oranlandığında bu gruba ait kişi sayısının % 1'in altında olduğunu görmekteyiz. Yüksek lisans mezunlarının 173'ü erkek 118'i kadındır. Grupların toplam erkek nüfusu içerisinde yüksek lisans mezunlarının oranı % 0,77 iken, kadınlarda bu oran % 0,53'tür.

Doktora mezunu sayısı ise toplamda 31 olup, ilçe eğitim durumu içinde % 0,06'lik kesimi oluşturmaktadır. Doktora mezunlarının, grupların toplam erkek nüfusu içindeki oranı % 0,07'dir. (17 kişi). Kadınlarda ise bu oran % 0,06 ile 14 kişidir.

Finike ilçesinde eğitim-öğretim düzeyi bilinmeyenlerin sayısı ilçedeki toplam nüfus miktarının % 4,44'lük kısmını oluşturmaktadır. 251 kişiden oluşan bu kesimin 135'i erkeklerden 116'sı kadınlardan oluşmaktadır.

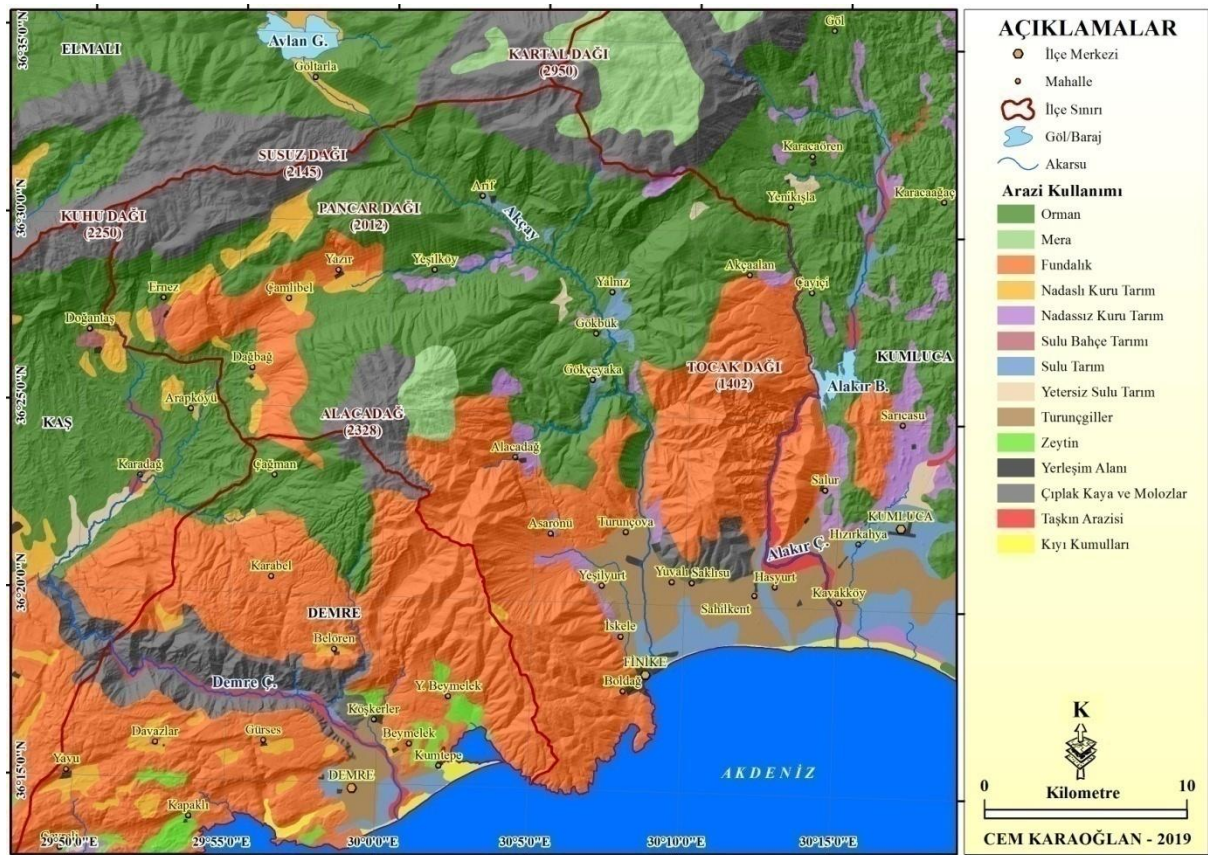
İKİNCİ BÖLÜM

FİNİKE İLÇESİNİN EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Arazi Kullanımı

Araziden yararlanma, arazinin kullanma tespiti, değer bakımından sınıflandırılması ve kullanma şeklinin planlanması şeklinde tanımlanabilir. Doğal çevrenin önemli bir bölümünü oluşturan yeryüzü, insanoğlu tarafından faydalandığı ölçüde değişik şekillerde değerlendirilmekte ve buna bağlı olarak ekonomik etkinlikler çeşitlilik kazanmaktadır. Burada üzerinde durulması gereken önemli nokta, doğal çevre potansiyelinden insanoğlunun nasıl ve hangi ölçüde yararlanabildiğinin ortaya çıkarılmasıdır (Özçağlar, 1994: 93).

Finike'nin arazi yapısı göz önünde bulundurulduğunda güneyden denizle, kuzeyden dağlarla çevrili olduğu görülür. Bu sebeple kuzey kesimlerde ormanlık sahalar ve bu sahaların üst kesimlerinde mera alanları görülmektedir. Yükseltinin azaldığı yerlerde fundalık alanlar geniş yer kaplamaktadır. Kıyı kesiminde kıyı kumullarının uzanış gösterdiği görülmektedir. Araştırma sahasının güneyinde eğimin azaldığı sahalarda ise Akçay ve Alakır Çayı'nın getirdiği alüvyonların oluşturduğu sahada narenciye bahçeleri yaygındır. Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı bu alan ayrıca yerleşmelerin de yoğunlaştığı kısımdır (Harita 2.1).

Harita 2.1 Araştırma Sahasının Arazi Kullanım Haritası

653.000 dekarlık araştırma sahası içerisinde tarımsal amaçlı kullanılan arazi 71.010 dekarlık yani toplam arazinin yaklaşık % 11'i kadardır. En büyük alanı 509.830 dekarla orman ve fundalık alanlar oluşturmaktadır. Bu da araştırma sahasının % 78'ine tekabül etmektedir. Mera alanları ise 2018 yılı verilerine göre 15.263 dekarlık alanıyla %2,3'lük bir paya sahiptir ve araştırma sahasındaki arazi dağılımı içerisinde en küçük paya sahip olan bölümdür. Geriye kalan % 8,7'lik bölümü de tarım dışı diye tabir edilen kullanışsız arazi oluşturmaktadır. 2011 yılından 2018'e kadar tarım alanlarında ve orman alanlarında bir değişiklik yaşanmamıştır. Mera alanları ise 2011'den 2016'ya kadar 8.000 dekarlık alanla sabitken 2016 yılında ciddi bir artış yaşanmıştır. 2016 yılında mera alanlarında 7000 dekarın üzerinde bir genişleme olurken aynı miktarda tarım dışı alanlarda bir daralma söz konusudur (Tablo 2.1).

Tablo 2.1 Araştırma Sahasının 2011-2018 Yılları Arası Arazi Dağılımı (Da)

Yıl	Tarım Alanı	Çayır Mera Al.	Orman Alanı	Tarım Dışı Al.	Toplam
2011	71.010	8.000	509.830	64.160	653.000
2012	71.010	8.000	509.830	64.160	653.000
2013	71.010	8.000	509.830	64.160	653.000
2014	71.010	8.000	509.830	64.160	653.000
2015	71.010	8.000	509.830	64.160	653.000
2016	71.010	15.165	509.830	56.995	653.000
2017	71.010	15.125	509.830	57.035	653.000
2018	71.010	15.263	509.830	56.897	653.000

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Antalya Tapu ve Kadastro VI. Bölge Müdürlüğü, mera takip çalışmalarını Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile koordineli şekilde belirli bir program aralığına göre yürütmektedir. Finike’de 2016 yılında yeni mera tespit çalışması yapıldığı için bir anda mera alanları 8.000 dekardan 15.165 dekara çıkmış gibi bir izlenim oluşmaktadır. Aslında 2011-2016 arasında Finike’de mera tespit çalışması yapılmamıştır.

Tarım dışı alanlarda 2016 yılından itibaren bir daralma meydana gelirken mera alanlarında artış yaşanmıştır. Bu durumun ilçedeki büyükbaş hayvancılığa olumlu olarak yansıdığı söylenemez. Araştırma sahasında genel anlamda ahır hayvancılığı şeklinde yapılan büyükbaş hayvancılık artan yem fiyatlarına bağlı olarak zarar görmüştür. İlçe Tarım Müdürlüğü’nün 2018 yılı verilerine göre mera alanlarında son yıllarda artış görülse de TÜİK’in 2018 yılı verilerinde görülmektedir ki sığır sayısı son yıllarda düşmüştür.

2.1.1. Yerleşim Alanları

Finike’de konutlar araştırma sahasının batısındaki merkez mahalleler ile Sahilkent, Kum ve Turunçova mahallelerinde yoğunlaşmış durumdadır. Bunun dışında Hasyurt, Yeşilyurt ve Yuvalılar da önemli yerleşim alanlarıdır.

Araştırma sahası yerleşim alanları içerisinde en büyüğü Finike şehir merkezini oluşturan mahallelerdir. Finike şehir merkezi; sanayi tesisleri, hizmet binaları, ticaret merkezleri, sosyal tesisler, spor alanları ve eğitim kültür alanları gibi nüfusu çeken unsurlara sahip olduğu için en büyük yerleşim alanıdır.

Finike Belediyesi’nin 2018 yıl sonu verilerine göre toplam mesken sayısı 25.589’dur (Fotoğraf 2.1).

Fotoğraf 2.1 Finike Şehir Merkezinden Bir Görünüm

Kırsal mahalle yerleşim birimleri içerisinde ise Yuvalılar hem ulaşım olanakları hem de şehir merkezine yakınlığı sebebiyle diğer kırsal mahallelere göre daha büyük bir mahalledir.

2.1.2. Tarım Alanları

Tarım alanları arazi kullanımı ve araziden yararlanma bakımından oldukça büyük öneme sahiptir. Çünkü tarım alanlarında yetiştirilen tarımsal ürünler, doğrudan tüketilebildiği gibi, sanayi tesislerinde işlendikten sonra mamul madde olarak da insanların tüketimine sunulmaktadır. Bu açıdan tarıma dayalı sanayiye ham madde sağlaması nedeniyle arazi kullanımı açısından tarım alanları hammadde üretim alanları içerisinde değerlendirilebilir (Taş, 2010: 46)

Finike İlçe Tarım Müdürlüğü'nün 2018 yılı verilerine göre araştırma sahasında yaklaşık 34.158 dekar narenciye bahçesi ile 11.425 dekar örtü altı sera alanı bulunmaktadır.

Finike, Türkiye'de en önemli yaş sebze ve meyve üreten yerlerin başında gelir. Cam ve plastik örtü seralarda sebzelerden domates, biber, patlıcan, kabak, fasulye, hıyar ve kavun üretimi yapılmaktadır (Fotoğraf 2.2).

Fotoğraf 2.2 Hasyurt Mahallesi'nde Cam Sera İçerisinde Domates Üretiminden Görünüm

Finike İlçe Tarım Müdürlüğünün verilerine göre 2018 yılında toplam 30.974 dekar alanda 190.920,0 ton portakal üretimi yapılmıştır. Bu üretim miktarı Antalya genelinde gerçekleştirilen toplam portakal üretiminin (130.780 dekar alanda 503.416 ton) % 33,4'üne (alan olarak % 23,7'sine), ülke genelinde üretilen toplam portakal üretiminin (547.587 dekar alanda 1.781.258 ton) % 9,4'üne (Alan olarak 5,66'sına) tekabül etmektedir.

Finike Ovası içerisindeki alüvyal sahaların dışında kuzeye doğru 200-800 marasındaki sahada başta Yalnız Mahallesi ve çevresinde olmak üzere sulama imkanlarıyla 820 dekar sera alanında marul ve 4.710 dekar alanda nar bahçesi tesis edilmiştir (Fotoğraf 2.3).

Fotoğraf 2.3 Yalnız Mahallesi'ndeki Bir Serada Marul Üretiminden Görünüm

653.000 dekarlık toplam ilçe yüzölçümünün sadece 71.010 dekar alanında tarımsal faaliyetler sürdürülmektedir. İlçe nüfusunun % 65,3'ünün tarımla uğraştığı dikkate alındığında araştırma sahası içerisindeki tarım alanlarının kıymeti ortaya çıkmaktadır (Tablo 2.2).

Tablo 2.2 Araştırma Sahasının 2011-2018 Yılları Arası Tarım Arazisi Dağılımı (Da)

Yıl	Tarla Bitkileri	Meyvecilik	Sebzecilik (Örtü altı)	Nadas	Ekilmeyen Alan	Toplam
2011	13.300	39.250	10.380	4.750	3.330	71.010
2012	12.775	39.266	10.995	4.834	3.140	71.010
2013	12.775	39.566	10.995	4.834	2.840	71.010
2014	12.600	39.750	11.000	4.820	2.840	71.010
2015	12.179	39.880	11.287	4.824	2.840	71.010
2016	12.100	40.044	11.308	4.718	2.840	71.010
2017	11.900	40.182	11.340	4.748	2.840	71.010
2018	12.090	40.133	11.425	4.522	2.840	71.010

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Tarım arazilerinin tablo 2.2'deki gibi dağılım göstermesinde toprak ve iklim koşulları kadar ürünlerin ekonomik getirisi de etkili olmuştur. Tarım arazilerinin büyük kısmını oluşturan Finike Ovası'nda ekonomik getirisi iyi olan narenciye bahçeleri geniş alan kaplamaktadır. Kalan bölümlerde de seracılık faaliyetleri yapılmaktadır. İlçedeki sebzeçilik faaliyetlerinin tamamı örtü altıdır. Açık alanda sebzeçilik faaliyeti yoktur. Tarla bitkileri, tarım arazilerinin kısıtlandığı kuzey kesimlerde yayılım göstermektedir.

2011-2018 yılları arasında tarla bitkilerinin alanında 1.000 dekarlık bir azalma yaşanırken sebzeçilik alanında 1.000 dekarlık artış olduğu görülmektedir. Çünkü araştırma sahasının kuzey kesiminde rakımın 800 metreye kadar ulaştığı kırsal kesimlerde insanlar yavaş yavaş ekonomik getirisi az olan hububat ekiminden vazgeçip seraya dönmektedir. Bu alanlarda iş makineleri vasıtasıyla zemin müsait hale getirilerek seralar kurulmaktadır. İnsanlar buralarda yaz döneminde ekonomik getirisi daha yüksek olan seracılık faaliyetlerini sürdürmektedirler (Fotoğraf 2.4).

Fotoğraf 2.4 Finike-Elmalı Yolu Üzerinde Yamaca Kurulmuş Bir Sera (Yalnız Mahallesi)

Özellikle dağların alçak yamaçlarındaki fundalık sahaların teraslanarak ekonomik getirisi yüksek olan sera alanlarına ve nar bahçelerine dönüştürüldüğü gözlemlenmiştir. Bu da doğal bitki örtüsünün tahrip olmasına sebep olmaktadır. Ormanlık alanların iş makineleri ile düzleştirilmesi, dağlık alanlardan verimli toprakların seralara taşınması doğal bitki örtüsünü azaltmakta, doğal ortama zarar vermektedir. Bu durum zaten azalmış olan hayvancılık sektörünü de kötü etkilemektedir (Fotoğraf 2.5).

Fotoğraf 2.5 Yazır Mahallesi'ndeki Seralardan Bir Görünüm

Meyve bahçelerinde de yaklaşık 1.000 dekarlık artış olduğu görülmektedir. Bunda da zeytine verilen teşvik ve son yıllarda nara olan talebin artması etkili olmuştur (Fotoğraf 2.6).

Fotoğraf 2.6 Kum Mahallesi'ndeki Nar Bahçesinden Bir Görünüm

2.1.3. Orman Alanları

Finike İlçe Tarım Müdürlüğü'nün 2018 yılı verilerine göre araştırma sahasında 509.830 dekarlık alanı ile ormanlar ilçenin toplam alanının % 78'sini kaplamaktadır. İlçe sınırları içerisindeki ormanların büyük bir kısmı kuzeydeki Toros dağlarının uzantıları üzerinde yer almaktadır.

Finike ilçe sınırları içerisinde şehrsel mahalleler haricinde her yerde az da olsa orman alanı bulunmaktadır. Araştırma sahasının kuzeyine doğru makilerin ortadan kalktığı yükseltilerde ormanlık sahalar belirmektedir. Finike'nin güneybatısında şehir merkezinin ve Yeşilyurt Mahallesi'nin kuzey kesimlerine doğru Asarönü, Alacadağ ve Gökçeyaka'da ormanlık sahalar görülmektedir. Kuzeybatı bölümündeki Dağbağ, Ernez, Çamlıbel, Yazır, Yeşilköy'de ormanlık alanlar geniş yer kaplar. İlçenin kuzeydoğu bölümlerinde de ormanlık sahalar arazinin büyük kısmını oluştururlar (Fotoğraf 2.7).

Fotoğraf 2.7 Ernez Mahallesi’ndeki Ormanlık Sahadan Bir Görünüm

Araştırma sahası içerisindeki ormanlık sahaları kızılçam, sedir, meşe ve yer yer de ardıç oluşturur.

2.1.4. Otlak Alanlar

Araştırma sahasında 15.263 dekarlık alanı kaplayan otlak ve mera alanları, toplam arazi içerisinde % 2’lik oranla düşük bir paya sahiptir. Otlak alanlar, ormanların üst kesimlerinde artık ağacın yetişmesi için uygun ortam şartlarının kalmadığı alanlarda görülür. Bunun dışında alçak kesimlerde ormanların ve makilik sahaların tahrip edildiği alanlarda da otlak alanların görüldüğü ancak devamlılık göstermediği orman ve tarım arazilerinin içerisinde kümeler halinde olduğu gözlemlenmiştir. Yer yer otlakların da bulunduğu dağlık kesimlerde daha çok kıl keçisi yetiştirildiği gözlemlenmiştir (Fotoğraf 2.8).

Fotoğraf 2.8 Çamlıbel Mahallesi’nde Küçükbaş Hayvancılık Faaliyeti

Araştırma sahası içerisinde otlaklardan sadece küçükbaş hayvancılık faaliyetleri için faydalanılmadığı gözlemlenmiştir. İlçenin kuzey dağlık yamaçlarındaki Yazır ve Ernez mahallelerinde arıcılık faaliyetleri yapılmaktadır. İlçenin kuzeydoğusundaki Ernez Mahallesi ve Yazır Mahallesi’nde bal ormanları vardır (Fotoğraf 2.9).

Fotoğraf 2.9 Ernez Mahallesi’nde Arıcılık Faaliyetlerinden Bir Görünüm

2.2. Ekonomik Faaliyetler

Araştırma sahasının fiziki ve beşeri kaynaklarının zenginliği sahada büyük bir ekonomik potansiyel oluşturmaktadır. Uzun kıyı şeridi ve plajı, bakır koyları, eski medeniyetlere ait kalıntıları, yaylaları ile Finikezengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Modern yöntemlerle işlenen tarım arazileri sahanın en önemli ekonomik kaynağı durumundadır. Araştırma sahasının geneline yayılmakla beraber Turunçova, İskele ve Hasyurt mahallelerinde yoğunlaşan tarıma dayalı sanayi de mevcuttur. Araştırma sahasında ticari faaliyetler daha çok merkez mahallelerde yoğunlaşmış durumdadır.

Ovası'nın oluşması bu iki büyük akarsuyun kuzeydeki dağlık sahalardan taşıyıp getirdiği alüvyonlar sayesinde olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Finike Ovası'nın özellikle sahile yakın kesimlerinde yüksek taban suyu nedeniyle çeltik tarımı yapıldığı bilinmektedir (Fotoğraf 2.10).

Fotoğraf 2.10 Sahilkent Mahallesi'nde Çeltik Tarımı Yapan Çiftçiler-1935 (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)

1960'lı yıllara kadar sahil kesiminden dağ eteklerine kadar daha çok sazlık ve bataklık olan ovada, D.S.İ.'nin drenaj çalışmaları ile toprakta bulunan ve kültürel tarım faaliyetini engelleyen yüksek taban suyu problemi giderilerek geniş bir alana sahip verimli tarım arazileri kazanılmıştır. Bu tarihten itibaren yöre iklim ve ekolojisine uygun olarak sürdürülen tarım teknikleri ile kendine has narenciye tarımı ve örtü altı sebze tarımı ürün deseni ile çiftçilere ve dolayısıyla ülkeye önemli katkılar sağlanmıştır. 2019 yılı itibariyle araştırma sahasında Turunçova, Hasyurt vb. mahallerde cam seralarda entansif tarım metodları kullanılarak tarımsal faaliyetler sürdürülmektedir (Fotoğraf 2.11).

Fotoğraf 2.11 Hasyurt Mahallesi'ndeki Bir Cam Seradan Görünüm

Finike İlçe Tarım Müdürlüğünden edinilen bilgilere göre araştırma sahasındaki su kaynaklarından Akçay toplam 19.000 dekar araziye, Alakır Çayı 5.000 dekar araziye sulamaktadır. Derin kuyular vasıtasıyla toplam 22.000 dekar arazi olmak üzere toplam 46.000 dekar arazi sulanmaktadır. Sulanabilir alanlar içinde en büyük payı narenciye bahçeleri oluşturmaktadır.

653.000 dekardan oluşan araştırma sahası içerisinde toplam tarım alanı 71.010 dekardır ve bunun toplam ilçe yüzölçümünün yaklaşık %10'u olduğu görülmektedir. Buna karşın ilçedeki faal nüfusun % 65,3'ü tarımla uğraşmaktadır (Tablo 2.3). Bu durum dikkate alındığında ilçedeki tarım arazilerinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Tablo 2.3 Tarımsal Nüfus Verileri (2018)

İlçe Nüfusu	48.948
Çiftçi Sayısı (aktif)	5.880
Kayıtlı Çiftçi Sayısı (ÇKS)	1.443

Kaynak:Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Araştırma sahasında nüfusun büyük çoğunluğu tarımla uğraşmaktadır. İlçe Tarım Müdürlüğü 2018 yılı verilerine göre çiftçi sayısı 5.880 kişi olmasına karşın kayıtlı çiftçi sayısı 1.443 kişidir. Bu da çalışma alanındaki çiftçilerin yaklaşık % 25'inin ÇKS (Çiftçi Kayıt Sistemi)'ne dahil edildiklerini göstermektedir.

Çiftçiler, ÇKS'ye kayıtlı olmak zorunda değildir. Ancak kayıtlı olmanın bazı avantajları vardır. Bunlar;

1-Çiftçi zirai kredi indirimi ve kredi erteleme gibi avantajlardan faydalanabilmektedir.

2-Tarım Sigortaları Havuzu'ndan (Tarsim) sigorta yaptırabilmektedirler.

3-Tarımsal desteklemelerden faydalanabilmektedirler. (sera kredisi, biyolojik-biyoteknik mücadele, mazot-gübre desteklemeleri, yem bitkileri desteklemeleri vs.)

4-Tarım Kredi Kooperatifi'nden gübre alımında kolaylık sağlanıyor. (Taksitlendirme, borç erteleme vb.)

K₃ ile yapılan görüşmede alınan bilgilere göre 2019 yılı içerisinde 200 kadar çiftçi daha ÇKS'ye kayıt yaptırmıştır. Bunda araştırma sahasında son yıllarda artan hortum vb. meteorolojik karakterli doğal afetlerin artış göstermesinin etkili olduğu düşünülmektedir. 2017 yılının kasım ayında ve 2019 yılının ocak ayında meydana gelen hortum olayları ilçedeki seralara ve narenciye bahçelerine çok ciddi anlamda zarar vermiştir.

Tarımda narenciye tarımı ve seracılık öne çıkmakta olup dağ köylerinde hayvancılık ve hububat tarımı ağırlıktadır. İlçedeki bitkisel üretimde en fazla gelir getiren faaliyet sebzeçiliktir. Sebzeçilik faaliyeti tamamen örtü altında yapılmaktadır. En az getirisi olan faaliyet ise tarla bitkileridir. Üretim miktarı bakımından meyvecilik ilk sırada gelmektedir (Tablo 2.4).

Tablo 2.4 Araştırma Sahasının Bitkisel Üretim Değerleri (2011-2018)

Yıl	Sebzeçilik Üretim Miktarı(ton)	Sebzeçilik Üretim Değeri (TL)	Meyvecilik Üretim Miktarı(ton)	Meyvecilik Üretim Değeri (TL)	Tarla Bitkisi Üretim Miktarı(ton)	Tarla Bitkisi Üretim Değeri (TL)
2011	139.360	102.247.750	196.094,75	108.825.250	2.865	1.345.000
2012	152.105	112.778.750	198.947,20	109.207.160	2.760	1.921.000
2013	152.105	112.419.110	198.947	109.207.160	2.775	1.621.000
2014	151.800	112.418.750	176.587	103.559.430	2.758	1.921.000
2015	149.926	240.885.400	188.963	149.670.860	2.636	1.823.350
2016	145.973	227.886.500	194.384,50	151.803.002	2.639	2.248.630
2017	145.955	252.092.300	194.766,88	219.207.861	2.742	2.474.300
2018	146.915	250.455.750	220.283,20	249.717.454	1.904	1.720.100

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.4'e göre bitkisel üretim miktarlarında yıllara göre dalgalanmalar görülmekle birlikte üretim anlamında çok ciddi değişiklikler olmadığı görülmektedir. 2011 ve 2018 yılları sebze ve meyve üretim miktarları kıyaslandığında üretimin bir miktar arttığı görülmektedir. Ancak aynı şeyi tarla bitkileri için söylemek mümkün değildir. 2018'de üretim 2.742 tondan 1.904 tona düşmüştür. Bunun sebebi tahıl tarımının yapıldığı yüksek sahalarda seraların son yıllarda artmış olmasıdır. Özellikle fundalıklar teraslanarak ekonomik getirisi yüksek olan seracılık faaliyetlerine ve nar üretimine açılmaktadır.

2015 yılında sebzeçilik üretim miktarı 151.800 tondan 149.926 tona düşse de üretim değeri iki katından fazla artmıştır. Bunun sebebi sebze fiyatlarının o yıl ciddi bir artış göstermesidir. Benzer durum 2015 ve 2017 yıllarında meyve fiyatlarında da yaşanmıştır. Yine tarla bitkilerinin üretim miktarı 2015 ve 2016 yıllarında farklılık göstermezken 2016 yılında tarla bitkilerinin üretim değerinde artış yaşanmıştır. 2018 yılına gelindiğinde fiyatların çıktığı yerden geri düşmemesi enflasyon artışı ile açıklanabilir (Tablo 2.5).

Tablo 2.5 Tarla Bitkileri ve Üretim Değerleri (2018)

Ürün	Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)	Üretim Değeri (TL)
Buğday	9.251	1.388,00	1.249.200,00
Arpa	2.579	451,00	405.900,00
Fiğ	260	65,00	65.000,00
Toplam	12.090	1.904,00	1.720.100,00

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.5’de bahsi geçen tarla bitkileri araştırma sahasının kuzey bölümündeki kırsal alanlarda ekimi yapılan ürünlerdir. 12.090 dekarlık alanda ekimi yapılan bu ürünlerden buğday en büyük paya sahip olan üründür. Tarla bitkilerinin ekiminin yapıldığı toplam arazinin % 76’sında buğday ekimi gerçekleştirilmektedir. Tahıllara ayrılan sahanın %21’inde 2579 dekarlık alanda ekimi yapılan arpanın ise yıllık üretimi 451 tondur. Hayvan yemi olarak kullanılan fiğ bitkisi de 260 dekarlık bir alanda ekilmekte ve yıllık 65 ton ürün hasat edilmektedir. Tarla bitkileri üretiminde ihracat söz konusu değildir.

Finike’de tarımsal faaliyetler içerisinde en önemli paya sahip olan alan meyveciliktir (Tablo 2.6).

Tablo 2.6 Meyvecilik Alanları ve Üretim Değerleri (2018)

Ürün	Alan (Da)	Üretim (Ton)	Değer (TL)
Portakal	30.974	190.920	210.011.956,00
Nar	4.710	12.985,00	19.477.500,00
Mandalin	1.779	8.419,88	6.314.910,75
Limon	1.225	4.964,55	8.191.507,50
Bağ	417	313,00	860.750,00
Zeytin	575	477,58	1.671.530,00
Greyfurt	180	1.159,20	1.101.240,00
Diğer	273	1.044,03	2.088.060,00
Toplam	40.133	220.283,20	249.717.454,25

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Araştırma sahasında meyvecilik faaliyetleri için 40.133 dekar alan ayrılmıştır. Bunun çok önemli bir bölümünü narenciye bahçeleri oluşturmaktadır. Narenciye bahçelerinin en önemli ürünü de portakaldır. ‘‘Finike portakalı’’ coğrafi işaret¹ sahibi bir üründür (Fotoğraf 2.12).

¹Coğrafi İşaret; Belirgin bir özelliği, unvanı ya da başka nitelikleri bakımından köken olarak yer aldığı bir yöre, alan, bölge ya da ulus ile özdeş haline gelmiş bir ürünü belirten isim ya da işaretlere denir.

Fotoğraf 2.12 Kum Mahallesi’nde Finike Portakalından Bir Görünüm

Finike İlçesi Meyve Üreticileri Tarımsal Birliği tarafından Finike portakalına, Coğrafi İşaret Tescil Belgesi alınmak üzere T.C. Türk Patent Enstitüsüne 26.04.2006 tarihinde başvuru yapılmış olup; 15.05.2008 tarihli Resmi Gazete’de ilan edilmiştir. Finike portakalı, California Üniversitesi’nin 1994’te dünya çapında yaptığı bilimsel araştırmanın sonucunda da 1. olarak kalitesini tescillemiş bir üründür. Araştırma sonucunda Finike’nin Turunçova beldesi sahillerinde yetişen portakalın dünyanın en kaliteli portakalı olduğu saptanmıştır.

Finike’de turunçgil tarımının başlangıcı ile ilgili kesin bulgulara ulaşılamamıştır. Ancak bu tarımsal faaliyetlerle ilgili bulgular 150-160 yıl öncelere kadar dayanmaktadır. 1956 yılında Çavdır ve Bağyaka köyleri birleşerek Turunçova adını almıştır. Bu tarihte bize çok daha öncelerden bu bölgede turunçgil tarımının yapıldığını göstermektedir (Karakuş, 2014: 83).

Meyvecilik faaliyetleri için ayrılmış 40.133 dekarlık alanın 30.974 dekarı portakal bahçesidir. Yani araştırma sahasındaki toplam meyvecilik faaliyetlerinin yürütüldüğü alanın % 77’sini portakal bahçeleri oluşturmaktadır. Finike İlçe Tarım Müdürlüğü’nün 2018 yılı verilerine göre bu dikili alanda yıllık 190.920 ton üretim yapılmakta ve bu ürün de 210.011.956 TL’lik bir ticari hacim oluşturmaktadır. Portakal üretimini 4.710 dekar alanda 12.985 tonluk üretimle nar takip etmektedir. Mandalin, limon, greyfurt üretimi yapılan diğer narenciye ürünleridir. Bunlardan mandalin 1.779 dekarlık alanda yıllık 8.419,88 ton üretilir. Limon 1.225 dekarlık arazide yıllık 4.964,55 ton üretilir. Greyfurt ise 180 dekar gibi az bir alanda yılda 1.159 ton üretilmektedir (Fotoğraf 2.13).

Fotoğraf 2.13 Göksu Mahallesi’ndeki Bir Narenciye Bahçesinden Görünüm

İlçe ekonomisinin temeli olan ve aynı zamanda ilçenin sembolü haline gelen coğrafi işaretli “Finike portakalı” haksız rekabete maruz kalmaktadır. Bu konuda K₄ile yapılan görüşmede edinilen bilgilere göre; Finike portakalının rekoltesi 200.000 tondur. 2015 yılı Finike Ziraat Odası verilerine göre 25.000 ton portakal dalında kalmışken yapılan araştırmada Finike portakalının 400.000 ton satışının yapıldığı ortaya çıkmıştır. Çünkü Adana, Aydın, Dalaman’da yetiştirilen portakala “Finike Çavdır” etiketi yapıştırılmaktadır. “Finike portakalı” markası korunamamaktadır.

Araştırma sahasında 417 dekarlık alanda bağ mevcuttur. Bu bağlardan yıllık 313 ton üzüm üretimi yapılmaktadır. Özellikle bunların içerisinde Yazır köyü ve çevresinde üretilen “Yazır üzümü” meşhurdur (Fotoğraf 2.14).

Fotoğraf 2.14 Yazır üzümünden bir görünüm

Finike tarımında narenciye bahçelerinden sonra en önemli üretim alanı seralardır. Güneşli gün sayısının fazla olması ve toprağın verimi Finike’de seracılık faaliyetleri için uygun ortam oluşturmaktadır (Tablo 2.7).

Tablo 2.7 Örtü Altı Alanları ve Üretim Değerleri (2018)

Ürün	Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)	Üretim Değeri (TL)
Domates	7.135	100.990,00	176.732.500,00
Hıyar	1.130	18.830,00	32.011.000,00
Patlıcan	965	11.965,00	20.340.500,00
Biber	380	2.760,00	8.280.000,00
Kabak	905	8.145,00	10.995.750,00
Marul	820	3.280,00	3.116.000,00
Kavun	75	900,00	1.800.000,00
Taze fasulye	15	45,00	180.000,00
Toplam	11.425	146.915,00	253.455.750,00

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Toplamda 11.425 dekarlık alanda gerçekleştirilen seracılık faaliyetlerinde en büyük paya sahip olan ürün 7.135 dekarlık alanıyla domatestir. Bunda domatesin ekonomik getirisinin yüksek bir ürün olması etkili olmuştur. Toplam 146.915 tonluk yıllık sera üretiminin 100.990 tonunu tek başına domates oluşturmaktadır. Bu ürünü hıyar, patlıcan, kabak, marul, biber, kavun ve taze fasulye takip eder.

Araştırma sahasında önemli bir geçim kaynağı olan seracılık faaliyetinde seralar çiftçilerin ekonomik gücüne ve kullanım amacına göre farklı tiplerde olabilmektedir. Seraları, yapımında kullanılan malzemelere göre cam ve plastik olmak üzere kabaca ikiye ayırmak mümkündür.

Plastik seraların maliyeti düşüktür ancak çok uzun ömürlü değildir. En fazla 3-4 yıl kullanılabilir. Plastik seralarda güneş ışığından yeterince faydalanılamamaktadır. Ayrıca bu seraların havalandırması ve nemliliği de cam seralara göre daha kötü şartlar sunmaktadır. Plastik seralar tarımsal faaliyetler için cam seralara oranla daha elverişsiz olsa da araştırma sahasında daha yaygındır. Çünkü kurulum aşamasında daha az sermaye gerektirmektedir. Plastik seralar alçak tünel ve yüksek tünel şeklinde farklı tiplerde kurulabilirler. Bunların çatıları tünel şeklindedir. Yüksek tünellerin boyu 1.5-2 m’yi geçmektedir. Alçak tüneller ise en fazla 1 m civarındadır. Kısa boylu bitkiler için kurulan seralardır (Fotoğraf 2.15).

Fotoğraf 2.15 Hasyurt Mahallesi'ndeki Yüksek Tünellerden Bir Görünüm

Cam seralarda bitkilerin ısı, ışık, nem vb. gibi ihtiyaçları için daha iyi şartlar oluşmaktadır fakat bu seraların kurulum maliyetleri yüksektir. Oysaki kurulumundan sonra plastik seraya göre daha uzun ömürlüdür ve daha az maliyetlidir. 10-15 yılda bir macunlanması yeterlidir (Fotoğraf 2.16).

Fotoğraf 2.16 Hasyurt Mahallesi'ndeki Bir Cam Seranın İçinden Görünüm

Araştırma sahasındaki seracılık faaliyetlerinde en yaygın sera tipi plastik seradır. İlçedeki sera tiplerine bakıldığında sırasıyla plastikten yapılan yüksek tüneller, cam seralar ve alçak tünellerin kullanıldığı görülmektedir (Fotoğraf 2.17).

Fotoğraf 2.17 Yalnız Mahallesi’ndeki Alçak Tünellerden Bir Görünüm

Finike’de özellikle Turunçova, Hasyurt ve Sahilkent’de yoğunlaşan seralardan derelere atılan zirai ve evsel atıklar ciddi bir çevre kirliliği oluşturmaktadır. Bu atıklar akarsu ekosistemini tehdit etmektedir. Bu tarımsal kökenli zehirli atıklar akarsular vasıtasıyla denizlere ulaşmakta ve deniz ekosistemi de ciddi anlamda zarar görmektedir. Bu durum ilçedeki balıkçılık faaliyetlerini de olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sahasında Akdeniz iklimi görülmesi sebebiyle yazlar kurak geçmektedir. Eğer yıl içerisinde yağış yeterince düşmemişse o yılın yaz döneminde tarımda sulama suyu problemi yaşanmaktadır. Bu sorunun önüne geçmek amacıyla Finike’ye Kapıçay Barajı inşa edilmektedir. Bu baraj ve modern sulama tesislerinin inşası ile damla sulama yönteminin de yaygınlaşması ve vahşi sulamanın önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Ancak baraj inşaatı 5 yıldır devam etmektedir ve henüz faaliyete geçmiş değildir (Fotoğraf 2.18).

Fotoğraf 2.18 Kapıçay Barajı’ndan Bir Görünüm

2.2.2. Hayvancılık Faaliyetleri

Hayvancılık sektörü, halkın beslenmesi, hayvancılığa bağlı yan sanayinin gelişmesi, çevre kirlenmesine neden olabilecek bir çok sanayi atıklarının hayvan yemi olarak değerlendirilip milli ekonomiye kazandırılması, kırdan kente göçü önleyebilecek çok iyi bir iş kolu olması ve dış ticaret dengelerinin sağlanmasında ülkemiz için hayati önem taşıyan bir sektördür. Hayvancılık sektörünün verimli olabilmesi için aynen çağdaş sanayi işletmelerinde geçerli olan kuralların bu sektörde de uygulanması gereklidir. Yani, kaliteli hayvansal üretimin artırılması, üretim maliyetlerinin ve kayıplarının en düşük düzeyde tutulması, ürün pazarının geliştirilmesi ve ihracata yönelik tedbirlerin alınması gereklidir (Özpınar, 1995: 5).

Finike’de hayvancılık faaliyetleri tarımsal faaliyetlere oranla geri planda kalmaktadır. Finike Ovası’nda tarımsal faaliyetlerin ön planda olması, çevresinin ise dağlarla çevrili olması sebebiyle ilçede küçükbaş hayvanlardan kıl keçisini öne çıkarmıştır. Koyun sayısı engebeli araziye seven kıl keçisinin dokuzda biri kadardır. Keçi yetiştiriciliği daha çok Boldağ, Alacadağ, Asarönü, Gökçeyaka, Ernez, Çamlıbel, Dağbağ gibi dağlık sahalarda görülmektedir.

Arıcılık faaliyetleri ovada da yapılmakla birlikte araştırma sahasının kuzeyindeki dağlık sahalarda özellikle Yazır ve Ernez mahallelerindeki bal ormanlarında sürdürülmektedir.

Tavukçuluk ve ahır hayvancılığı ise nüfusun yoğunlaştığı sahil kesiminde Kum, Sahilkent, Hasyurt, Turunçova, Yeşilyurt mahallelerinde görülmektedir (Fotoğraf 2.19).

Fotoğraf 2.19 Kum Mahallesi’nde Tavukçuluk Faaliyetinden Bir Görünüm

Araştırma sahasında 2011 yılından 2018 yılına kadar keçi ve arı kovanı sayılarında ciddi bir artış yaşanırken sığır ve koyun sayısında azalma olmuştur. Kanatlılarda ise 2011’de 12.000 olan hayvan sayısı 2012’de 11.000’e düşmüş ancak 2015’te 12.860’a çıkmıştır ve 2018 yılına kadar bu gruptaki hayvan sayısında bir değişiklik olmamıştır (Tablo 2.8).

Tablo 2.8 Araştırma Sahasının 2011-2018 Yılları Arasındaki Hayvan Varlığı

Yıl	Sığır Sayısı	Koyun Sayısı	Keçi Sayısı	Arı kovanı sayı	Kanatlılar sayısı
2011	1.050	4.000	15.000	19.500	12.000
2012	1.050	3.500	16.000	19.500	11.000
2013	1.094	3.445	16.600	20.500	11.000
2014	1.150	3.500	21.500	19.500	11.000
2015	823	5.000	29.064	24.186	12.860
2016	875	3.000	27.500	23.985	12.860
2017	830	3.000	27.000	23.000	12.860
2018	937	3.000	27.000	24.585	12.860

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Küçükbaş hayvancılığa verilen devlet desteklemeleri 2009 yılında artırıldığı için 10 yıllık periyotta çobanların küpelettiği keçi sayısı da artış göstermiştir. Bunda İlçe Tarım Müdürlüğü’nde yapılan yayım çalışmaları ve çiftçi toplantılarında hayvancılık desteklemelerinden sık sık bahsedilmesinin de etkisi olmuştur. Küçükbaş hayvanlardan koyun sayısında bir azalış söz konusuysa keçi sayısı yaklaşık 2 katına çıkmıştır. Bunda yem fiyatlarının artışı çok etkilidir. Keçinin bakım maliyeti daha düşük olduğu için küçükbaş hayvancılık yapanlar keçiye yönelmişlerdir. Sahanın engebeli yapısı da keçi yetiştiriciliğine uygundur. Koyun yetiştiriciliği ise ovada seyrek olarak görülmektedir (Fotoğraf 2.20).

Fotoğraf 2.20 Sahilkent Mahallesi’nde Koyun Çobanı ve Sürüsünden Bir Görünüm

Araştırma sahasındaki sığır sayısı 937'dir. Bunun tamamına yakını melez ırklar oluşturmaktadır. Yerli sığır neredeyse bitmiştir.

İlçedeki hayvan varlığı içerisinde arı sayısında da artış yaşanmıştır. 2011 yılında 19.500 olan arı kovanı sayısı 2018 yılında 24.585 olmuştur. İlçe Tarım Müdürlüğünden bir ziraat mühendisiyle yapılan görüşmeden elde edilen bilgilere göre Finike Ovası'nda ilkbaharda başlayan arıcılık faaliyetleri araştırma sahasının kuzey kesimindeki dağlık sahalarda ağustos ortasında başlamaktadır. Çünkü arıların bal üretmesi için ihtiyaç duydukları belli bir sıcaklık değeri vardır. Eğer hava yeterince ısınmamışsa arılar ısınmak için hızla kanat çırpırlar. Dolayısıyla arılar bal yapmak için harcadacağı enerjiyi ısınmak için harcadığından dolayı verimi düşer. (Fotoğraf 2.21).

Fotoğraf 2.21 İlkbahar Mevsiminde Arıcılık Faaliyeti (Orta Mahalle)

Araştırma sahası içerisinde 2017 ve 2018 yılında aktif mezbaha olmamasından dolayı et üretimi yoktur. 2017 yılına kadar et üretimine verilen devlet desteği sebebiyle çiftçiler mezbahada kestirdikleri etlerin makbuzunu Finike İlçe Tarım Müdürlüğüne ibraz etmekteydi. 2017 ve 2018 yıllarında devlet et üretimine verdiği desteği kestiği için çiftçiler bu yıllarda komşu ilçelerin mezbahalarında kestirdikleri etlerin makbuzlarını ibraz etmemişlerdir (Tablo 2.9)

Tablo 2.9 Araştırma Sahasındaki Hayvansal Üretim Değerleri (2018)

Tür	Üretim Miktarı (Kg)	Üretim Değeri (TL)
Et Üretimi	0	0,00
Süt Üretimi	70.000	119.000,00
Bal Üretimi	245.850	6.146.250,00
Bal Mumu	6.460	226.100,00
Polen	4.000	120.000,00
Toplam	454.710	6.611.350,00

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Süt üretimini yeterli değildir. Bu durumun temel nedeni halkın daha çok gelir getiren tarım ürünlerine yönelmesi ve bilhassa seracılık faaliyetleri ile hayvancılık faaliyetlerinin birlikte yapılmasının zor olmasıdır. Ayrıca Orman İşletme Müdürlüğü'nün ağaçlandırma çalışmasını yoğunlaştırması ve bu alanlarda hayvancılık faaliyetlerine izin vermemesi de hayvancılık faaliyetlerini azaltan durumlardır.

Araştırma sahasında hayvansal üretim değerleri içerisinde en büyük pay arıcılık faaliyetlerinden elde edilen ürünlere aittir. Bunda devletin arıcılığa teşvik vermesi ve arıcılık faaliyetinin görece diğer hayvancılık faaliyetlerine göre daha kolay olması etkilidir.

Sahada tarihsel süreçte birincil (primer) sektör olan tarım sektörü içerisinde olan balıkçılık faaliyetleri; denizler, yapay havuzlar, göl ve dalyanlarda avlanılan balıklarla; kültürü yapılan (yetiştirilen) balıklar, su bitkileri süngerler ve memeliler gibi canlılarla elde edilen ürünleri temsil etmektedir (Doğan, 1997: 16).

Araştırma sahasındaki balıkçılık faaliyetleri kültür balıkçılığı ağırlıklıdır. İlçedeki toplam 2166,19 ton balık üretiminin 2082,48 tonu kültür balıkçılığıyla üretilen balıklardır. 2018 yılı itibarıyla yakalanan deniz balığı ise 83,1 tondur. (Tablo 2.10).

Tablo 2.10 Araştırma Sahasındaki Su Ürünleri Üretim Değerleri (2018)

Tür	Üretim Miktarı (Ton)	Üretim Değeri (TL)
Kültür Balıkları	2082,48	50.114.900,00
Deniz Balıkları	83,1	948.585,00
Diğer Deniz Ürünleri	0,61	27.425,00
Toplam	2166,19	51.090.910,00

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.10'da da görüldüğü üzere ilçedeki balıkçılık faaliyeti kapsamındaki üretimin %96'sı kültür balıkçılığından elde edilen balıklardır. Denizlerden elde edilen balık ve diğer ürünlerin toplam üretimdeki payı ise yaklaşık %4'tür.

Balıkçılık faaliyetlerinde toplam üretimin büyük bölümünü oluşturan kültür balıkçılığı Finike açıklarındaki havuzlarda yapılmaktadır (Fotoğraf 2.22).

Fotoğraf 2.22 Finike açıklarında kültür balıkçılığı

Finike İlçe Tarım Müdürlüğüne kayıtlı 36 tane balıkçı gemisi vardır. K₅ ile yapılan görüşmeden alınan bilgilere göre tekne başı aylık 100 kg civarı av yapılmaktadır. Ağ balıkçılığında kayıtlı 20 tekne vardır. Avlanan balıklar başlıca: kefal, lut, çipura, karakulak, mırmır, mercan, levrektir. Olta balıkçılığı ile halkın avladığı balıklar da yine aynı türlerdir.

İlçedeki balıkçılık faaliyetlerinde en büyük sorun trol ve dalgıç balıkçılığıdır. Yeterli denetim olmadığı için usülsüz avlanmalar yaygındır. Bu durum sahanın ekosistemine de zarar vermektedir. Ağ, kurşun, misina vb. teçhizat fiyatlarının artışı da balıkçılığı kötü anlamda etkilemektedir. Zaten trol ve zıpkından dolayı sıkıntılı olan ilçe balıkçılığı bir de maliyetlerin artması ile daha da zora düşmüş durumdadır.

2.2.3. Ormancılık Faaliyetleri

Araştırma sahasının 653.000 dekarlık yüz ölçümünün %77'si ormanlık alandır. Finike Orman İşletme Müdürlüğü genel alanı orman amenajman planlarına göre 108.104,40 ha olup bu alanın 73.667,30 ha'ı ormanlık alan, 34.437,10 ha'ı ise açıklık alandır. Bu bahsedilen alanın içerisinde Demre de vardır. 2010 yılında Kaş Orman İşletme Müdürlüğünden Demre Orman İşletme Şefliği, Finike Orman İşletme Müdürlüğüne bağlanmıştır. Söz konusu müdürlüğe bağlı bugün 5 şeflik vardır. Bunlar: Aykırta, Finike, Pınarcık, Yeşilbağ ve Demre'dir. Ayrıca 1 adet de Kadastro ve Mülkiyet Şefliği şeklinde idari yapı oluşmuştur.

Aykırta İşletme Şefliği içerisinde 4.791,20 ha prodüktif (verimli), 2.803 ha bozuk (seyrek), olmak üzere 7.594,80 ha ormanlık alan ile 1.946,20 ha OT (orman toprağı) yani ormansız alan vardır. Bu şeflik toplam 9.541 ha alana sahiptir.

Finike İşletme Şefliğine bağlı 9.593,10 ha prodüktif, 11.598,50 ha bozuk olmak üzere toplam 21.191,60 ha ormanlık alan ile 9.243,60 ha orman toprağı vardır. Bu şefliğe bağlı toplam alan 30.435,20 ha'dır.

Pınarcık İşletme Şefliğine bağlı 7.773,40 ha prodüktif, 2.356,40 ha bozuk toplam 10.129,80 ha ormanlık saha ve 8.485,90 ha orman toprağı ile toplam 18.615,70 ha alan vardır.

Yeşilbağ İşletme Şefliğine bağlı 8.183,50 ha prodüktif, 4.232,40 ha bozuk olacak şekilde 12.415,90 ha ormanlık alan vardır. 6.929,10 ha orman toprağı ile birlikte toplam 19.345 ha alana sahiptir. Finike'nin idari sınırları içerisinde kalan bu 4 şefliğin toplam alanı ise 77.936,9 ha'dır.

Köle yapılan görüşmeden elde edilen verilere göre, 2018 yılında; 1 orman işletme müdürü, 1 orman işletme müdür yardımcısı, 5 orman mühendisi (işletme şefi), 1 orman mühendisi, 1 muhasebe yetkilisi, 1 bilgisayar işletmeni, 1 avukat, 1 tekniker, 13 orman muhafaza memuru, 1 veri hazırlama ve kontrol işletmeni, 8 memur, 1 hizmetli personel, 34 kadrolu, 47 geçici işçi olmak üzere toplam 116 personele istihdam sağlanmaktadır.

Ormanlar genel olarak; kızılçam, sedir, meşe, ardıç ve maki türlerinden ibarettir.Ormancılık faaliyetleri ile tomruk, maden direk, sanayi odunu, kağıtlık odun ve lif yonga gibi ana ürünler elde edilir. Bu ürünler Antalya'da faaliyet gösteren Ahşabı Geliştiren Teknoloji Ağaç San. Ve Tic. A.Ş. (AGT)' ye ve Isparta'da faaliyet gösteren Orma Orman Mahsulleri İntegre Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye satılmaktadır. Bunun dışında kekik, adaçayı vb. tali ürünler de vardır.Finike Orman İşletme Müdürlüğü'nün, yukarıda bahsi geçen orman ana ürünlerinin satışından elde edilen tutar Finike OİM'nin (Orman İşletme Müdürlüğü) muhasebe kayıtlarına göre 8.621.485,92 TL'dir.

Orman ürünleri üretimine dayalı işletmeler atölye tipidir. Hızar atölyesi kapı, pencere, dolap vb. mobilyacılık ürünleri üretmektedir. Finike OİM'deki orman mühendisiyle yapılan görüşmede önceden bu atölyelerin yaygın olduğu ancak günümüzde kırsal nüfusun azalmasına bağlı olarak bu işletmelerin de sayısının oldukça azaldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Araştırma sahası ormanlık alanları içerisinde Ernez ve Yazır mahallelerinde 2 adet bal ormanı bulunmaktadır. Bal ormanları hakkında Türkiye'de 2013 yılından itibaren eylem planı vardır. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Bal Ormanı Eylem Planı 2013-2017 raporundan elde edilen bilgilere göre bir sahanın bal ormanı ilan edilmesi için bazı kriterler vardır. Sahadaki arıcıların talebi veya Orman İşletme Şeflikleri'ndeki orman mühendislerinin uygun gördükleri sahalar hakkında tuttukları rapor, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından onaylanırsa saha, bal ormanı ilan edilebilir. Yani Tarım ve Orman Bakanlığı'nın verdiği yetkiyle orman müdürlükleri, talep olan ve fiziki yeterliliği olan yerleri bal ormanı ilan etmektedir.

Bal ormanı kurulmasının kriterleri;

- 1- En az rüzgar tutan yer olmalıdır.
- 2- Trafığın yoğun olduğu yerlerde yoldan en az 200 metre, stabilize ara yollarda ise en az 30 metre uzaklıkta yer almalıdır.
- 3- İnsan ve hayvan hareketlerinden uzakta olmalıdır.
- 4- Özellikle trafikten etkilenmeyecek alanlar olmalıdır.
- 5- Yakınında sürekli olarak temiz su sağlayan bir kaynak bulunmalıdır.
- 6- Arıcılığın yoğun olduğu sahalar ile talebin fazla olduğu yerler seçilmelidir.
- 7- En az 20 hektar alan olmalıdır.

Bal ormanı kurulmasındaki temel amaç; bal üretimi yaparak yöre halkına gelir sağlamaktır. Ayrıca bu sayede toprak korunmakta ve erozyon kontrolü gerçekleştirilmektedir.

Bal ormanı ilan edilen sahada temel faaliyet arıcılıktır. Diğer ormancılık faaliyetleri ikinci plandadır. Bunun dışında bal ormanı çevresinde sahaya zarar verecek faaliyetlere izin verilmez. Örneğin bal ormanı çevresinde keçi yetiştiriciliği yapılıyorsa bal ormanı içerisinde gerekli görülen yerlere telleme yapılır. Keçilerin zarar vereceği bitkiler tel örgüyle çevrilir. Araştırma sahası içerisinde böyle bir koruma amaçlı tedbir gözlenmemiştir. Ancak Antalya'nın doğusundaki Alanya ve Gazipaşa ilçelerindeki bal ormanları çevresinde küçükbaş hayvancılık daha yaygın olduğundan telleme yapılmıştır.

Yazır Bal Ormanı:2015 yılında ilan edilmiştir. 541,6 ha alanı vardır. 2.000 kovan kapasitesi bulunmaktadır. Sahada herhangi bir bitkilendirme yapılmamıştır. Mevcut türler: laden, hayıt, keçiboğan, adaçayı ve sütlegendir (Fotoğraf 2.23).

Fotoğraf 2.23 Yazır Bal Ormanı'ndan Bir Görünüm

Ernez Bal Ormanı:2017 yılında ilan edilmiştir.534 ha alanı vardır. 20.000 kovan kapasitesi vardır. 2019 yılında iki dönümlük kıraç alana 2000 adet lavanta fidesi dikilmiştir.Mevcut türler; laden, hayıt, keçiboğan, adaçayı, lavanta ve sütlegendir (Fotoğraf 2.24).

Fotoğraf 2.24 Ernez Bal Ormanı'ndan Bir Görünüm

Araştırma sahası içinde arıcılık faaliyetinin en yoğun şekilde yürütüldüğü saha Ernez Mahallesi'dir. Bunun sebebi dağlık bir saha olan Ernez'in bitki varlığıdır. Çam, katran (sedir) ve kekik gibi bitkiler arıların bal için kullandıkları bitkilerdir ve saha bu yönden zengindir.

Orman Genel Müdürlüğü'nün 2013-2017 Bal Ormanı Eylem Planı'ndan edinilen bilgiye göre çam balı, arıların çiçek poleninden değil Akdeniz iklimine özgü çam ağacı türlerinin gövdesinde yaşayan bir aracı böceğin salgısıyla meydana geldiği için sınırlı yerlerde yetişmektedir. Dünyada sadece Türkiye ve Yunanistan'da bulunmaktadır. Dünyadaki toplam çam balı üretiminin %92'sini Türkiye, %8'ini Yunanistan gerçekleştirmektedir. Çam balının üretilmesi için, çam pamuklu böceğine veya milimetrik boyutlarda olduğu için çam pamuklu biti olarak da adlandırılan halk arasında "Basra böceği" diye bilinen böcek türüne ihtiyaç vardır. Bu böcek temmuz ve ekim ayları arasında çamın özsuyunu emerek beslenir ve tatlı bir salgı üretir. Arılar bu salgıyı kullanarak bal yaparlar. Burada arı ile çam ağacı arasında simbiyotik ilişki söz konusudur.

Böcek Türkiye'de, Muğla, Aydın, İzmir, Balıkesir, Çanakkale, Antalya illerinin sahil şeridi boyunca ve iç bölgelerin ılıman kısımlarına biraz girecek şekilde (Menderes ovasının tamamı ve Denizli'de de bulunur) yaşamaktadır.

Muğla Arı Yetiştiricileri Birliği'nden (MAYBİR) alınan bilgilere göre Ernez balı, Uluslar arası Muğla Arıcılık ve Çam Balı Kongresi Bal Yarışmasında birinci seçilmiştir. Yarışmada çeşitli ülkelerden gönderilen bal numunelerinin duyusal analizleri yapılmaktadır.

Yarışma tek çiçekli, çok çiçekli ve çam balı (salgı balı) olmak üzere üç kategoride gerçekleştirilmiştir. Kongrede bal yarışması iki aşamda gerçekleştirilmiştir. Bal numuneleri öncelikle görsel/duyusal değerlendirmeye alınmakta ve daha sonra seçilmiş olan ballar, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Gıda Analiz Laboratuvarında kimyasal olarak analiz edilmektedir. Yarışmaya katılan ballar üzerinde yapılan kimyasal analizler sonucunda elde edilen sonuçlar AB Konseyi'nin 20 Aralık 2001'de yayınladığı 2001/110/EC numaralı bal tebliği dikkate alınarak değerlendirilmektedir.

K₇ ile yapılan görüşmede Ernez balı hakkında çeşitli bilgiler alınmıştır. Ernez Mahallesi'nin 800-1300 metre yükselti arasında bulunmasından dolayı saha kızılçam yönünden zengindir. Çam balının basralı ağaçlarda yetişmesi ve bu basranın da en iyi çam ağaçlarında olmasından dolayı sahada ciddi bir çam balı üretimi söz konusudur. Ernez balını diğer çam ballarından ayıran özelliğin sahanın kayaç yapısı olduğu düşünülmektedir. Kızılçam ormanlarının bulunduğu sahalarda görülen dolomit kayacının minerallerinden faydalanan kızılçamın salgısı daha farklı olmaktadır. Bu sahadaki kızılçamlardan faydalanan arıların ürettiği balın şeker değeri daha düşük olmaktadır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin düzenlediği çam balı yarışmasında 134 tane bal içerisinde C4 (şeker oranı) en düşük olan Ernez balı çıkmıştır.

2014 yılında 86909 sayılı patent enstitüsünden “Ernez balı” markası alınmıştır. Coğrafi işaret başvurusunda da bulunulmuştur. Bu bağlamda Akdeniz Üniversitesi ve Kumluca Ticaret ve Sanayi Odası (KUTSO) ile koordineli şekilde çalışarak yol kat edilmiştir. Bu çabanın bir sebebi de bal ormanı çevresindeki taş ocaklarının çevreye verdiği zarardır. Bal ormanı içerisinde kalan maden ocakları kapatılmıştır ancak bal ormanına kuş uçuşu 7-8 km mesafede bulunan mermer ocağı üretime devam etmektedir. Bal arılarının uçuş mesafesi 15 km'dir. Bu da arıcılık faaliyeti için olumsuz bir durum ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu mermer ocağının da kapatılması için coğrafi işaret alınmasının sahadaki arıcıların elini güçlendireceği düşünülmektedir. Ayrıca sahanın tanıtımını yapıp, bal ormanlarına dikkat çekmek için her yıl hasat döneminde (15 ağustos-15 eylül arası uygun bir tarihte) bal festivali düzenlenmektedir.

Ernez Mahallesinde arıcılık faaliyeti ağustosun onunda başlayıp kasım sonuna kadar devam etmektedir. Hatta mevsim sıcaklık değerleri yüksek seyrederse ocak ayına kadar sahada arıcılık faaliyetleri sürdürülmektedir.

İlçe Tarım Müdürlüğü'nün 2018 yılı verilerine göre Ernez Mahallesinden, kayıtlı 15.000 kovan vardır. Ancak yıl içerisinde Ernez bal ormanına 50.000 kovan konulmaktadır. Bunun 45.000'i diğer illerden gelmektedir. Ernez'e dışarıdan gelen arıcılar daha çok Ordu'dan

gelmektedirler. Bunun yanı sıra Erzurum, Erzincan, Sivas vs. illerden de arıcılar kovanlarını Ernez'e getirmektedirler. Tabii sahanın 20.000 kovan kapasitesi göz önüne alındığında bu kovanların hepsi aynı anda sahaya gelmemektedirler. Arıcılar ağustosun onunda yaylaya gelerek yer kiralamaktadır. Balını süzen arıcı kovanlarını toplayıp sahayı terk etmektedir. Bu sirkülasyon kasım sonuna kadar devam etmektedir. Dışardan gelen kovanlar genelde tırlarla gelmektedir. Bu arıcıların kovanları başında çadır kurarak hasat zamanına kadar sahada konakladıkları gözlemlenmiştir.

Balın üretim miktarı hava şartlarına bağlıdır. Eğer sezon içinde hava nemli olursa bal üretimi de fazla olmaktadır ama kuraklık olursa bal üretimi düşmektedir. K₇ ile yapılan görüşmeden elde edilen bigilere göre Ernez Bal Ormanında üretilen çam (salgı) balı miktarı yıllık 150-500 ton arasında değişmektedir. Ernez balının 2020 yılında Katar'a ihracatına başlanması planlanmaktadır. Ernez balına Katar dışında başta Almanya olmak üzere farklı pazarlardan da talep olduğu ancak en fazla talebin Katar'dan olması ve ürün arzının sınırlı olması nedeniyle ihracatın Katar'a yapılması planlanmaktadır. Ayrıca iç piyasada da "Ernez balı" marka olduktan sonra "Ernez balı" etiketiyle satılan ürünlerin çoğalmaya başladığı görülmektedir. Bunun önüne geçmek ve marka değerini korumak için karekod sistemine geçilmesi planlanmaktadır. Konuyla alakalı bir matbaa ile anlaşılıp teknik alt yapının hazır olduğu bilinmektedir.

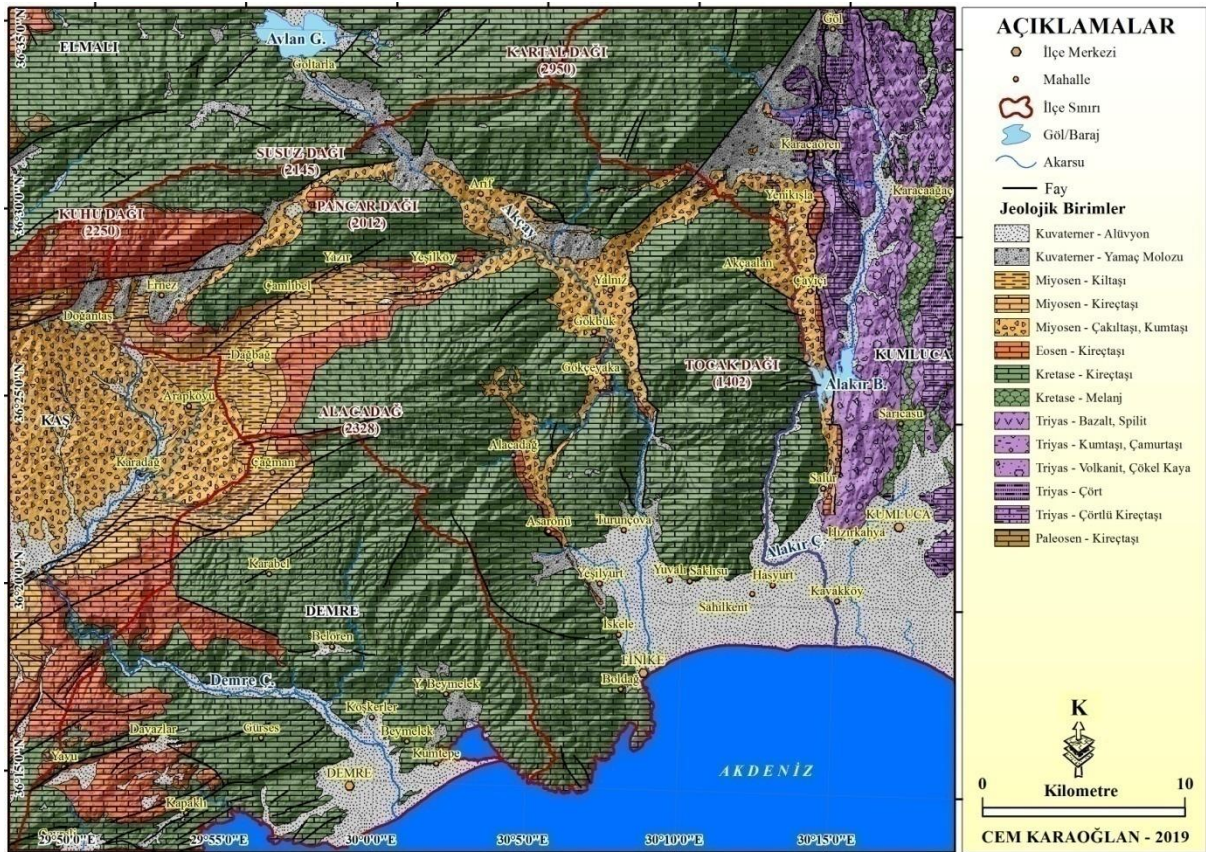
Apiterapi: Türkiye'de bal, polen, propolis, arı sütü ve arı zehri gibi ürünlerle yapılan tedavidir. Apiterapi; Çin, Kore ve Japonya gibi Uzakdoğu ülkelerinde uygulanan arı zehri tedavisidir. Arı zehri tedavisi arı zehrini kullanarak akupunktur noktalarına enjekte edilen tedavi yöntemidir. Apiterapinin uygulandığı hastalıklar; bel fıtığı, boyun fıtığı, artrit (eklem iltihabı), MS, kronik ağrı sendromu, menstürel ağrılar, astımdır. Arı zehri ile herhangi bir tedaviye başlamadan önce mutlaka arı zehri alerji testinin yaptırılması gerekmektedir. Bu konuyla ilgili Ernez Bal Üreticileri Derneği tarafından Ernez'e bir bungalov ev yapılması ve burada astım hastaları için 15 dakikalık terapi uygulanması planlanmaktadır. Konuyla ilgili Özel Medikum Hastanesi'nden teklif alınmış ancak reddedilmiştir. Dernek bu projeyi Finike Devlet Hastanesi ile hayata geçirmek istemektedir.

2.2.4. Madencilik Faaliyetleri

Yer altı kaynakları olarak da adlandırılan madenler, çıkartılıp ergitildiğinde veya işlendiğinde ekonomik bir değer taşıyan mineral topluluklarıdır. Bir madenin çıkarımının ve işletilmesinin gerçekleşmesi için madenin yeterli rezervinin olması, cevher oranının yüksek,

ulaşım imkanlarının uygun ve üretimin ekonomik olması gereklidir (Yazıcı ve Koca, 2012: 266).

Araştırma sahasının jeolojik yapısı genel olarak karstiktir. Sahada Mezozoik'in Kretase döneminde oluşmuş kalker en yaygın kayaç olarak göze çarpmaktadır. Senozik'in Eosen döneminde oluşmuş kalkerler de sahanın kuzey batısında görülmektedir. Ayrıca ilçenin kuzeyinde sahanın su kaynakları olan Akçay ve Alakır akarsularının orta çığırları boyunca Senozoik'in Neojen dönemi Miyosen bölümünde oluşmuş kumtaşı, çakıltaşı ve kıltaşı gibi mekanik tortul kayaçlara da rastlanmaktadır. Araştırma sahasının güneyi ise, Kuaterner'de sahanın kuzeyinden kaynağını alıp Bey Dağları'nın uzantıları boyunca güneye doğru akış gösteren akarsuların taşıdığı alüvyonlarla kaplıdır(Harita 2.3).

Harita 2.3 Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası

“Limyra mermeri” olarak da bilinen esasında sertleşmiş kireç taşı olan bu taş, ilçedeki madencilik faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Metamorfizma geçirmemiş olmasından dolayı jeolojik açıdan mermer sayılamayacak bu madenin işlenmesi kolay olduğundan hem iç pazarda hem de dış pazarda ciddi talep vardır. (Fotoğraf 2.25).

Fotoğraf 2.25 Blok halinde “Limyra Mermeri”

Finike’de mermer üretiminde bulunan firmalar: Onur Mermer, Finike Mermer, Adalya Mermer, Bartu Mermer, Portsan Mermer, Bahçeci Mermer, Ece Mermer ve Elysion Mermer’dir. Bunların içerisinde Onur Mermer, Finike Mermer, Adalya Mermer, Bartu Mermer firmalarının fabrikaları da vardır. Diğerleri sadece mermer ocakları şeklindedir.

K₈ ile yapılan görüşmeden elde edilen bilgilere göre Finike’de madencilik faaliyeti 1992 yılında Portsan Mermer adlı firmanın açtığı mermer ocağı ile başlamıştır. En son faaliyete geçen mermer ocağı ise 2018 yılında Ernez’de Onur Mermer firmasının açtığı mermer ocağıdır. Onur Mermer araştırma sahası sınırları içerisinde kalan mermer firmaları içerisinde en büyük olanıdır (Tablo 2.11).

Tablo 2.11 Finike’de Faaliyet Gösteren Mermer Firmalarının İstihdam ve Üretim Miktarları (2018)

Firma Adı	Adres	İstihdam	Üretim Miktarı (Ton)
Ece Mermer	Alacadağ	14	27.300
Onur Mermer	Çamlıbel	8	46.656
Onur Mermer	Ernez	5	25.200
Adalya Mermer	Alacadağ	19	45.000
Portsan Mermer	Gökçeyaka	27	54.720
Elysion Mermer	Alacadağ	9	1.080
Bahçeci Mermer	Alacadağ	12	2.376
Onur Mermer (Fabrika)	Yalnız	73	39.960
Bartu Mermer (Fabrika)	Yalnız	28	8.065
Adalya Mermer (Fabrika)	Alacadağ	19	14.394
Finike Mermer (Fabrika)	Alacadağ	47	27.924
Finike Mermer	Alacadağ	69	40.060
Toplam		330	332.735

Kaynak: Kumluca Ticaret ve Sanayi Odası, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Finike’de toplam sekiz tane mermer ocağı, dört tane de mermer fabrikası vardır. Bu fabrikaların ikisi Alacadağ’da ikisi Yalnız’dadır. Bunun dışında Alacadağ’da beş tane, Gökçeyaka, Yazır ve Ernez’de de birer tane mermer ocağı bulunmaktadır (Fotoğraf 2.26).

Fotoğraf 2.26 Onur Mermer’e Ait Yazır Mermer Ocağı’ndan Bir Görünüm

Kumluca Ticaret ve Sanayi Odasının (KUTSO) 2018 verilerine göre bu mermer fabrikalarında Finike genelinde 167 kişi istihdam edilmektedir. Maden ocaklarında ise 163 kişiye istihdam sağlanmaktadır. Toplamda ise Finike’de 330 kişiye madencilik sektöründe istihdam sağlanmaktadır. İstihdam edilen kişi sayısı sabit değildir. Sayılar yıl içerisinde bile değişiklik göstermektedir. En çok istihdam sağlayan işletme Onur Group’tur (Fotoğraf 2.27)

Fotoğraf 2.27 Finike Onur Group Mermer Fabrikası (Yalnız Mahallesi)

Mermer fabrikalarında kadınlar da üretime dahil olmaktadır. Kadınlar ocaktan blok halinde gelen taşın kesilip paketlenmesi yani ebatlanması esnasında ‘seleksiyon’ adı verilen işlemi gerçekleştirmektedir. Yani taşları renklerine göre sınıflandırmaktadırlar.

Araştırma sahasındaki mermer işletmelerinin toplam üretimi Kumluca Ticaret ve Sanayi Odasının 2018 yılı verilerine göre 332.735 ton civarında gerçekleşmiştir. Üretilen bu mermer içinden 1. sınıf malzeme ihraç edilmektedir. 2. sınıf ve 3. sınıf malzeme ise iç piyasada değerlendirilmektedir. Fabrikalardan tırlara yüklenen 1. Sınıf malzeme tırlarla Antalya limanına taşınmakta ve buradan gemilerle ihracat gerçekleştirilmektedir. En fazla ihracat blok mermer halinde Çin'e yapılmaktadır. Bunu Ortadoğu ve Avrupa ülkeleri takip etmektedir. Az miktarda da ABD'ye ihracat söz konusudur.

Madencilik sektörünün yaşadığı en büyük olumsuzluk araştırma sahasının engebeli yapısından kaynaklanmaktadır. Sahanın dağlık olması nedeniyle ulaşım maliyeti yüksektir. Ayrıca bazı yıllarda kış mevsiminde yağmurun çok yağması nedeniyle zaman zaman maden ocaklarını su basmaktadır ancak bu madenlerin işletme rekabet gücü yüksektir. Onur Mermer, Finike Mermer gibi büyük işletmeler ihracat da yapmaktadır. Bu durum Finike ilçesinin sahip olduğu yer altı kaynaklarını etkin bir şekilde kullandığını göstermektedir.

Maden ocaklarından bazılarının kurulduğu saha uygun değildir ve bu durum çevreye ciddi zarar vermektedir. Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı sınırındaki maden ocağı ve Ernez Bal Ormanı çevresindeki maden ocağı hem çevresel hem de estetik anlamda sahaya zarar vermektedir. Ayrıca maden ocaklarından çıkan tozlar çevredeki ormanlık sahalara ve tarım alanlarına zarar vermektedir. Tarımsal üretimin azalmasına sebep olmaktadır.

2.2.5. Sanayi Faaliyetleri

Değişik hammaddeler ve yarı işlenmiş malların fabrikalarda ve atölyelerde işlenerek, mamul (imal edilmiş) mallar durumuna getirilmesi üretim, faaliyet ve tekniklerine sanayi ya da endüstri denir (Doğanay, 1995: 384).

Dar anlamda sanayileşme; milli gelir içinde sanayi sektörünün payının belli bir oranda yükselmesi ve üretimde makine kullanılmasıdır. Geniş anlamda sanayileşme ise, yeni üretim tekniklerinin üretime uygulanarak üretim kalitesinin arttırılması, daima teknoloji yenileyerek üretimin düşük maliyetlerle gerçekleştirilmesi yanında ülkenin sosyo-ekonomik, toplumsal ve siyasal alanlarda uğradığı değişiklikleri kapsar (Karluk, 1999: 210)

Araştırma sahasının coğrafi konumu ve nüfusu göz önüne alındığında hem ulaşımın zor olduğu bir sahada kalmaktadır hem de büyük bir pazar değildir. Sanayi tesislerinin kuruluşunda ve dağılışımda önemli olan bu ulaşım ve pazarlama faktörleri ilçede yetersiz olduğu için gelişmiş bir sanayi de yoktur.

Finike'de ciddi bir sanayi faaliyeti olmadığı gibi bir sanayi kümelenmesinden bahsetmek de mümkün değildir. Araştırma sahasında sanayi tesislerinin kuruluş yerini daha

çok ham madde belirlemiştir. Dolayısıyla ilçedeki sanayi tesisleri ova kesiminde dağınık vaziyettedir. Araştırma sahasının kuzeyindeki kırsal mahallelerde sanayi faaliyeti yoktur. Ancak hem arazinin daha düz hem de nüfusun daha fazla olduğu şehirsal mahallelerde sanayi faaliyetleri daha yoğundur. Yeşilyurt, Turunçova, Hasyurt, İskele mahalleri sanayi tesislerinin daha fazla olduğu yerlerdir.

Araştırma sahasındaki sanayi faaliyetleri ağırlıklı olarak tarıma dayalıdır. Genellikle paketleme tesisleri ve plastik fabrikaları dağılış göstermektedir. Plastik fabrikaları ve paketleme tesisleri entegre şekilde faaliyet göstermektedir. Sera ve narenciye bahçelerinde üretilen ürünlerin paketleme tesislerinde istiflenip kasalanması aşamasında oluşan meyve-sebze kasası ihtiyacı bu plastik fabrikaları aracılığıyla giderilmektedir (Fotoğraf 2.28).

Fotoğraf 2.28 Finike Kızılca Plastik Fabrikası (İskele Mahallesi)

Araştırma sahasındaki başlıca plastik fabrikaları Kızılca Plastik, Erol Plastik ve Eker Plastik'tir. Bunların içerisinde en fazla üretim kapasitesine sahip olan ve en fazla istihdam sağlayan fabrika Kızılca Plastik'tir. K₉ ile yapılan görüşmeden edinilen bilgilere göre 2018 yılı için fabrikanın istihdam ettiği personel sayısı 100 kişidir. Bunun 80'i üretim bölümünde geri kalanı da idari bölümdedir. Bu fabrikanın yıllık ortalama 8 bin ton plastik kasa üretimi vardır. Meyve-sebze ürünleri ağırlıklı olmak üzere tavuk, yoğurt vb. ürünler için de çeşitli kasa üretimi gerçekleştirilmektedir. (Fotoğraf 2.29).

Fotoğraf 2.29 Kızılca Plastik Fabrikasında Üretilmiş Kasalardan Bir Görünüm

İlçede 28 adet narenciye paketlenme tesisi bulunmaktadır. Bu paketlenme tesisleri hem oluşturduğu ticari hacim hem de sağladığı istihdamla ilçenin en önemli ekonomik değerleridir.

Orman ürünleri üretimine dayalı işletmeler atölye tipidir. Hızır atölyeleri bu kapsamda kapı, pencere, dolap vb. mobilyacılık ürünleri üretmektedir. 2000'li yıllara kadar bu atölyeler daha yaygınken günümüzde sayıları iyice azalmış durumdadır ve genç kuşaktan da bu mesleğe ilgi olmaması nedeniyle hızır atölyeleri yok olmaya yüz tutmuştur.

Araştırma sahasındaki sanayi faaliyetlerinden biri de mermer fabrikalarıdır. İlçe genelinde 4 adet mermer fabrikası vardır. Ayrıca ihtiyaç duyduğu mamül maddelerden birini bu mermer fabrikalarından sağlayan inşaat sektörü de tüm Türkiye'de olduğu gibi Finike'de de son yıllarda hızlı bir gelişim göstermiştir. Ancak 2018 yıl sonu itibarıyla ve içinde bulunduğumuz 2019 yılında ülke genelinde yaşanan ekonomik durgunluk nedeniyle sektör de son yıllara nazaran yavaşlamıştır.

Otomobil tamiratına yönelik Finike'nin merkezinde Eski Mahalle'de çok küçük bir sanayi sitesi mevcuttur. Turunçova'da da oto tamirat yapan bir sanayi sitesi bulunmaktadır ve burası ilçe merkezine göre daha büyük bir alana kurulu sanayi sitesidir. Finike halkı araçlarının bakımı için burayı tercih etmektedir. K₁₀ ile yapılan görüşmede iş verenlerin nitelikli eleman bulmakta zorlandıklarını söylemiştir. Bu işletmeciler; son yıllarda mesleki ve teknik eğitim veren eğitim kuruluşlarının öğrenci sayısının azalması ve usta-çırak ilişkisinin son dönemlerde eski önemini yitirmesinin ilçede yaşanan bu sorunun temeli olduğunu düşündüğünü vurgulamıştır.

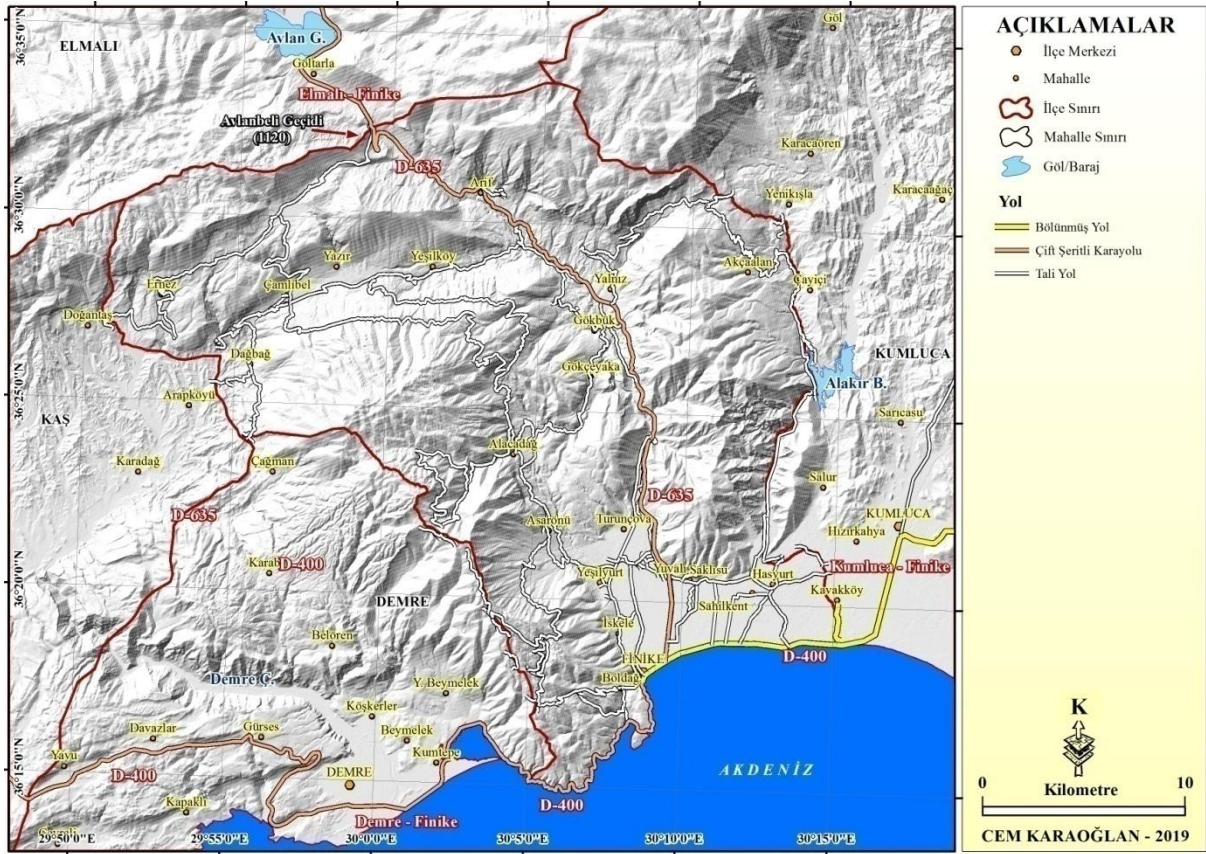
Sanayi sektöründe gözlemlenen diğer bir husus çalışanların yaşadıkları sorunlardır. K₁₁ ile yapılan görüşmede işçi ücretlerinin kendilerine yetmediğini söylemektedir. Düşük ücretle çalıştıklarını ve emeklerinin karşılığını tam anlamıyla alamadıklarını düşünmektedir. Çalışan profilinde karşılaşılan bu sorunlar sanayi faaliyetlerindeki iş performansının düşmesine, ürün kalitesinin azalmasına neden olmaktadır.

2.2.6. Ulaşım Ağları

Genel anlamıyla ulaşım; insan ya da eşyanın bir yerden bir yere hareket etmesini ifade etmektedir. Fakat yaşadığımız küreselleşme çağı, insan ve eşyanın dışında bilginin, paranın ve hizmetlerin bir yerden diğerine taşınmasına olanak sağlamıştır. Son yüzyılda fikirlerin taşınmasına önayak olan ulaşım hizmetleri, sanayi ve ticaret gibi üretim şekli olmuştur. Ayrıca ulaşım ve iletişimde meydana gelen teknolojik değişimler küreselleşme ve kalkınmanın gerçekleşmesinde en önemli etkidir (Tümertekin ve Özgüç, 2011: 495).

Ekonomik faaliyetlerin gelişmesi ve varlığını sürdürebilmesi ulaşım faaliyetlerinin gelişmesine bağlıdır. Bu yüzden araştırma sahasında sanayi, ticaret vs. gibi faktörlerin çok gelişmiş olduğu söylenemez. Çünkü Toros dağ silsilesinin uzantıları ilçeyi batısından ve kuzeyinden çevrelemiş durumdadır. Güneyinden de Akdeniz ile çevrili olan araştırma sahasının sadece doğu kesimi ulaşımına elverişlidir.

Finike ilçesinde ulaşımı etkileyen en önemli doğal faktör dağların uzanışıdır. Sahada ulaşım ağı yeryüzü şekillerinin etkisi altında şekillenmiştir. Doğu-batı doğrultusunda uzanan dağlar, ulaşım sisteminin doğu-batı doğrultusunda gelişmesine sebep olmuştur. Kuzey güney doğrultusunda ise Akçay Vadisi'ni takip eden Finike-Elmalı yolu uzanmaktadır. Kuzey-güney doğrultulu ulaşım imkanı Akçay Vadisi ile sınırlıdır (Harita 2.4).

Harita 2.4 Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası

Araştırma sahasında, K₁₂ ile yapılan görüşmeden elde edilen verilere göre 59,5 km kentsel yol, 30 km de cadde ve bulvarlarla birlikte toplam 89,5 km yol bulunmaktadır. Finike'nin komşu ilçelerinden sadece doğusundaki Kumluca ile arasında duble yol vardır (Fotoğraf 2.30).

Fotoğraf 2.30 Finike-Kumluca Kara Yolundan Bir Görünüm

Araştırma sahasının kuzeyinde ve batısında arazi dağlık olduğu için duble yol için uygun koşullar yoktur. Özellikle ilçenin batısında dağlar denizle birleştiği için Finike-Demre yolu dar ve virajlıdır (Fotoğraf 2.31).

Fotoğraf 2.31 Finike-Demre Kara Yolundan Bir Görünüm

Finike, Cumhuriyet tarihi boyunca Batı Antalya'nın en tanınır şehri olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Öyleki 1958'e kadar Kumluca'nın Finike kazasına bağlı bir nahiye olduğu bilinmektedir. Bu sebeple Kumluca halkı eğitim, sağlık, ticaret vs. ihtiyaçları için Finike'ye gelmekteydi. Dolayısıyla Finike'de hem şehir içi hem şehirler arası hizmet veren otogar oldukça eskiye dayanmaktadır (Fotoğraf 2.32).

Fotoğraf 2.32 Finike Eski Otogardan Bir Görünüm (Mehmet Sarlar'ın Arşivinden)

İlçede Eski Mahalle’de bulunan otogardan ülkenin çeşitli yerlerine ulaşım imkanı mevcuttur. Bunun yanında şehiriçi ulaşımı sağlayan 118 tane “C” plaka (öğrenci servisi) araç vardır. 3 kooperatife bağlı toplam 43 dolmuş bulunmaktadır. Toplu taşıma dışında da ilçe genelinde 5 adet taksi durağı vardır.

Eski Mahalle’de yer alan otogarın günümüzde şehrin içinde kaldığı görülmektedir. İlçenin turizm alanında istenilen düzeye gelmesi durumunda bu otogar zaten yeterli olmayacaktır (Fotoğraf 2.33).

Fotoğraf 2.33 Finike Otogarındaki Kooperatif Dolmuşlarından Bir Görünüm

Ulaşım şartlarının elverişsizliği sahanın en önemli dez avantajlarından birisidir. Bunun yanı sıra alt yapı eksikliğinden kaynaklı şehir içi ulaşım da bazı sorunlar yaşanabilmektedir. Finike’nin eski yerleşim yerleri olan Kale Mahallesi, Eski Mahalle ve Kızılca Mahallelerinde yol darlığından dolayı ulaşım da aksaklıklar görülebilmektedir. Özellikle yaz aylarında yazlıkçıların da gelişiyile artan nüfus, ulaşım da birtakım sorunları beraberinde getirmektedir.

Dünya ticaretinin büyük bölümü (yaklaşık % 85’i) deniz yoluyla yapılmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2011: 512).Çünkü denizyollarıyla yapılan taşımacılık, kara ve demir yolarıyla yapılan taşımacılığa göre daha ucuzdur. Yol bakım ve onarım maliyetinin olmaması, yakıt masrafının daha düşük olması, büyük gemilerle tek seferde çok büyük miktarda tek seferde çok uzak mesafelere yük taşınabilmesi ayrıca daha güvenli olması denizyollarını ticari faaliyetlerde öne çıkarmaktadır.

İlçe merkezinin kıyıda kurulmuş olmasından dolayı bir diğer ulaşım şekli de deniz yoludur. Deniz ulaşımı daha çok özel yatlarla ve ticari teknelerle gerçekleştirilmektedir.

K₁₃ile 2018 yılında yapılan görüşmeden alınan bilgilere göre marinanın ana dalga kıran boyu 470 metre tali dalga kıran boyu 500 metredir. Marina içinde bulunan toplam

rıhtım boyu 910 metredir. 3 adet iskele bulunmaktadır. Toplam iskele uzunluğu 572 metredir. Limanın maksimum derinliği 5,5 metre minimum derinliği 2 metredir.

K₁₄ ile 2019'da yapılan görüşmeden alınan bilgilere göre, marinada denizde en az 310 adet en fazla 350 adet yat kapasitesi, karada 150 adet yat kapasitesi mevcuttur (Fotoğraf 2.34).

Fotoğraf 2.34 Finike Yat Limanından Bir Görünüm

Finike ilçesi eski bir limana sahip olmasına rağmen günümüzde ticari faaliyetlerde kullanılan bir liman değildir. Bunun ilçe ekonomisine olumsuz anlamda etkisi olsa da sahadaki su varlığının kalitesi açısından bu olumlu bir durumdur. Bu da araştırma sahasını yat turizmi açısından cazip hale getirmektedir.

Araştırma sahası sınırları içerisinde havalimanı yoktur. Finike'ye en yakın hava limanı Antalya Havalimanıdır. Antalya Havalimanı Finike'nin 125 km doğusunda bulunmaktadır. Muğla-Dalaman Havalimanı ise Finike'nin 225 km batısındadır.

Demir yolu ulaşımı yoktur. Araştırma sahasının dağlık ve engebeli yer şekillerine sahip olmasından dolayı demir yolu ulaşımı bulunmamaktadır.

2.2.7. Ticaret Faaliyetleri

Araştırma sahası stratejik bir limana sahip olduğu için tarih boyunca ticaret alanında hep var olmuştur. Likyalılar, Romalılar, Selçuklular ve Osmanlılar Finike Limanını ticari faaliyetlerinde kullanmışlardır. İlçenin orman varlığının zengin olması ve orman örtüsü içinde ardıç, sedir gibi değerli ağaçların bulunmasından dolayı ulaşımın yetersiz olduğu dönemlerde kesilen bu ağaçların tomrukları Akçay'a atılarak Finike Limanına ulaştırılmış ve buradan da gemiler vasıtasıyla dış pazarlara ulaşımı sağlanmıştır.

Günümüzde karayollarının gelişimi ve Finike-Antalya arası karayollarının 117km'ye düşmüş olmasından dolayı Finike Limanı ticarete ön planda değildir. Araştırma sahasında öne çıkan ve ihracata konu olan en önemli ürünler;“Finike portakalı” başta olmak üzere narenciye ürünleri ile sera ürünlerinden oluşan tarımsal ürünler ve “Limyra mermeri” olarak bilinen mermerdir. Bunlardan tarım ürünleri tırlar vasıtasıyla başta Rusya'ya ve çeşitli Orta Doğu ülkelerine ihraç edilmektedir. Mermerler ise blok halinde veya ebatlanmış halde yine tırlara yüklenerek Antalya limanına götürülmekte ve buradan başta Çin olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerine ihraç edilmektedir.

40.182 dekarlık meyve bahçelerinin çok büyük bir bölümünde üretilen portakal, nar, mandalin, limon, greyfurt, valencia vs. ürünler ilçe ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Bu ürünler ilçenin en önemli ihracat ürünleridir. Narenciye bahçelerinden hasat edilen ürün ilçedeki paketleme tesislerinde istiflenip boy boy kasalanarak tırlarla yurt içi ve yurt dışı pazarlara yollanmaktadır.

K₁₅ ile yapılan görüşmeden elde edilen bilgilere göre, süreç çiftçinin ürettiği mal için tüccarı bahçesine çağırmasıyla başlamaktadır. Tüccar beğendiği malı satış koşullarına göre satın almakta ve anlaştığı doğrultuda çiftçinin izniyle bahçesindeki ürünü hasat etmektedir. Hasat edilen ürün tesisteki paketleme makinesine götürülerek boy boy ayrılmaktadır. Ayrılan bu ürünler sevk edilecek illerin satış koşullarına göre gönderilmektedir. Örneğin Kocaeli'nin nüfusu işçi ağırlıklı olduğundan herkesin portakalı küçük ve fazla alabilmesi için her zaman en küçük boy ürünü almaktadır. İstanbul albenisi yüksek iri mamülü tercih etmektedir. Bu noktada farklı taleplere göre farklı boyutlardaki ürünlerin istiflenip kasalanması aşamasında yöre kadını üretime dahil olmaktadır. İstifleme işini kadınlar yapmaktadır. Dolayısıyla paketleme tesisleri yöre kadınının üretime dahil olmasında önemli bir pay sahibidir. Böylece Finike'deki ev hanımları bu şekilde çalışarak ihtiyaçlarını karşılamak için maddi kazanç elde etmiş olmaktadırlar (Fotoğraf 2.35).

Fotoğraf 2.35 Ali Geyikçi Paketleme Tesis'i'nde Kadınlar Ürünü İstiflerken Bir Görünüm

Paketleme tesisleri sezonu eylülde limon ile açmakta ve sırasıyla nar, Washington portakal, greyluft, Valencia şeklinde hazırlanana kadar faaliyetlerini sürdürmektedir. Hazıranda kış meyveleri bitince yaz portakalı olan Valencia portakalı soğuk hava tesisine depolanmaktadır. Depolanan ürün turizm koşullarına bağlı olarak meyve suyu yapılmak üzere daha çok otellere ve kafelere satılmaktadır.

İşlenen ürünler kimyasal madde görmeden doğal olarak (yıkama-fırçalama) sevk edilmektedir (Fotoğraf 2.36).

Fotoğraf 2.36 Ali Geyikçi Paketleme Tesisinden Bir Görünüm

Paketleme tesisleri, Finike'den Türkiye'nin diğer illerine sevk yaptıkları için ilçeye maddi kazanç sağlamaktadır. Diğer illerdeki halk manava, manav hale, hal paketleme tesisine

tesis de çiftçiye para akışı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra tesise gelen tüccara Finike halkı hizmet vermektedir (otel, lokanta, berber vs.).

Finike'deki paketleme tesislerinden 4 tanesi ihracat yapmaktadır. İhracat tırlarla 1 haftada yapılmaktadır (Fotoğraf 2.37).

Fotoğraf 2.37 Ali Geyikçi paketleme Tesisinde Tıra Yükleme Yapılırken Bir Görünüm

İhracatın yapıldığı yerlerin başında Rusya ve Orta Doğu ülkeleri gelmektedir. İlçede bu alanda ihracat yapan başlıca işletmeler: Meyvacılar İthalat İhracat Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi, Meysan Meyve İşleme Sanayi İhracat İthalat Pazarlama ve Dahili Ticaret Limited Şirketi, Eker Tarım Ürünleri Turizm İnşaat Pazarlama Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi, Erol Tarım Ürünleri Turizm Plastik Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'dir (Tablo 2.12).

Tablo 2.12 Finike’de Üretim Yapan Bazı Paketleme Tesislerinin Üretim Miktarları

İşletme Adı	Üretim (Ton / Yıl)
Subaşı Tarım Ürünleri İthalat İhracat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	9.600
Celal Bülbül Meyve ve Sebze Paketleme Tesis	8.640
Ali Geyikçi Tar. Gıda İnş. Pet. Nak. İhr. Tic. San. Ltd. Şti – Meyve ve Sebze Paketleme İ.	2.180
Saraylı Ambalaj Tarım Ürünleri Gıda İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	9.000
Çoban Sebze Meyve Tarım Gıda Pet. İnş. Nak. İth. İhr. Tic. ve San. Ltd. Şti.	10.994
Ovar Sebze Meyve Komisyonculuğu İnşaat Turizm Pazarlama Lim. Şti.	16.800
Eker Tarım Ürünleri Turizm İnşaat Pazarlama Ticaret ve Sanayi Limited Şti.	15.000
Baysarı Tarım Ürünleri Turizm Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi	23.040
Porlıman Ticaret İhracat İthalat Sanayi Turizm Limited Şirketi	8.778
Meyvacılar İthalat İhracat Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi – Finike 3. Şubesi	48.000
Meyvacılar İthalat İhracat Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi – Finike 2. Şubesi	24.960
Meysan Meyve İşleme Sanayi İhracat İthalat Pazarlama ve Dahili Ticaret Limited Şirketi	40.921

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2017

Paketleme tesisleri Finike’de sezonluk yaklaşık olarak 3500 kişiye istihdam sağlamaktadır. Eylül-haziran arası faaliyet gösteren paketleme tesislerinde kasım-nisan arası işlerin yoğunlaşmasına bağlı olarak yevmiyeli çalışan işçilerle birlikte sağlanan toplam istihdam ilçe genelinde 8.000 kişiyi aşmaktadır.

Yaptıkları üretim göz önüne alınırsa Meyvacılar İthalat İhracat Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi ile Meysan Meyve İşleme Sanayi İhracat İthalat Pazarlama ve Dahili Ticaret Limited Şirketinin ilçedeki narenciye tarımında en büyük ticari hacme sahip şirketler olduklarını söylemek mümkündür.

Araştırma sahasında tarımsal alanda çeşitli faaliyetler gösteren firma, tesis ve işletmeler bulunmaktadır (Tablo 2.13).

Tablo 2.13 Tarımsal Faaliyette Bulunan Firma, Tesis ve İşletmeler

Tür	Sayı
Tohum Satış Bayii	8
Gübre Satış Bayii	37
Bitki Koruma Ürünü Satış Bayii	27
Soğuk Hava Deposu	16
Meyve ve Sebze Paketleme Tesis	28
Yem Bayii	10
Su Ürünleri Yetiştiricilik Tesis	8
Fidanlık	3
Tarımsal Alet ve Ekipman Satış Bayii	8
*İhracatçı Firma	(8)
Toplam	145

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018

Tablo 2.13’de görüldüğü gibi araştırma sahasında tarımsal faaliyette bulunan 145 adet firma, tesis ve işletme bulunmaktadır. Bunların 8 tanesi ihracatçı firma konumundadır. Bunların da yarısı paketleme tesisidir. Bu anlamda paketleme tesisleri yukarıda da belirtildiği gibi ilçenin ekonomisinde çok önemli bir yere sahiptir.

Finike’nin yaş-meyve sebze ihracatı, ilçenin toplam ticari hacmi içerisinde çok önemli bir paya sahiptir. 2015 yılında 76.5 milyon dolar olan ihracat değeri 2016 yılında yaklaşık 84 milyon dolar olarak gerçekleştirmiştir. 2017 yılında 96 milyon dolara çıkan yaş meyve-sebze ihracat değeri nihayet 2018’de 100 milyon doları aşmıştır. (Tablo 2.14).

Tablo 2.14 Finike’nin Yaş Meyve-Sebze İhracatı (2015-2018)

Yıl	İhracat Değeri (\$)
2015	76.562.314
2016	83.956.702
2017	96.373.490
2018	100.929.401

Kaynak: FinikeGümrük Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Finike’nin ticari hacminde tarımsal faaliyetler içerisinde bitkisel üretimden sonra en önemli faaliyet alanı balıkçılıktır. Balıkçılık faaliyetlerinde deniz ürünlerinin payı düşüktür. İlçedeki balık üretiminin büyük bölümü kültür balıkçılığına aittir (Tablo 2.15).

Tablo 2.15 Finike İlçesinde Bulunan Su Ürünleri Tesisleri

Tesis Adı	Mevkii	Tesis Kapasitesi (ton/yıl)
Çoban Alabalık Yetiştirme Tesis	Çatallar	10
Badıl Alabalık Yetiştirme Tesis	Badıl	12 ton sofralık 2.500.000 adet yavru
Çatallar Özçoban Alabalık Yetiştirme Tesis	Badaz	10
Altın Alabalık Yetiştirme Tesis	Badaz	15
Elçi Alabalık Yetiştirme Tesis	Köşlükavak	7
Akvatek Su Ürünleri Turizm San. Ve Tic. A.Ş.	Üçtepe Açıkları	600 Levrek-Çipura
Gümüşdoğa Su Ür. Üretim İhr. ve İth. A.Ş.	Üçtepe Açıkları	2000 Levrek-Çipura
Zor Deniz Balıkları Yetiştiriciliği Tesis	Üçtepe Açıkları	990 Levrek-Çipura

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2.15'e göre Finike'de İlçe Tarıma kayıtlı 8 adet kültür balıkçılığı tesisi bulunmaktadır. Araştırma sahasında toplam su ürünleri üretim değeri 51.090.910,00 TL'dir. Bunun 50.114.900,00 TL'si kültür balıkçılığına aittir.

İlçedeki tarımsal faaliyetlerin oluşturduğu 562.645.564,25 liralık ticari hacmin içerisinde en büyük pay 504.893.304,25 lirayla bitkisel üretime aittir. Bunu 51.090.910,00 TL ile su ürünleri üretimi izlemektedir. İlçedeki tarımsal faaliyetlerden en düşük üretim değeri ise 6.661.350,00 lira ile hayvancılığa aittir (Tablo 2.16)

Tablo 2.16 Finike'nin Tarımsal Üretim Değeri (2017)

Ürün Adı	Üretim Miktarı (ton)	Üretim Değeri (TL)
Bitkisel Üretim	369.102,20	504.893.304,25
Hayvansal Üretim	326,31	6.661.350,00
Su Ürünleri Üretimi	2.166,19	51.090.910,00
Toplam	371.594,70	562.645.564,25

Kaynak: Finike İlçe Tarım Müdürlüğü, 2017 yılı verilerinden derlenmiştir.

Finike'de ormancılık faaliyetleri kapsamında da ilçe ekonomisine katkı sağlanmaktadır. Finike Orman İşletme Müdürlüğü'nün (OİM) 2018 yılına ait genel satış cetvelinden derlenen verilere göre ilçede orman ürünlerinin satışından 8.657.710,51 liralık gelir elde edilmiştir. Bunun içinde en büyük pay 5.383.570,23 TL ile dikili ağaçların satışından elde edilen gelirdir. Bunu sırasıyla tomruk ve lif yonga odunlarının satışından elde edilen gelirler takip eder (Tablo 2.17).

Tablo 2.17 Finike OİM 2018 Yılı Genel Satış Cetveli

Ürün Çeşidi	Miktar(m ³)	Tutar (TL)
Tomruk Toplamı	3.678,652	1.553.080,00
Maden Direği Toplamı	507,800	139.498,40
Sanayi Odunu Toplamı	600,240	175.770,85
Kağıtlık Odun Toplamı	43,452	11.297,98
Lif Yonga Odunu Toplamı	13.230,0	1.124.550,00
Yakacak Odun Toplamı	3.460,0	142.566,00
Sırık Toplamı	40,0	4.800,00
Dikili Ağaç Toplamı	40.923,008	5.383.570,23
GENEL TOPLAM	49.266,382	8.657.710,51

Kaynak: Finike OİM, 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

Tarımsal faaliyetler, ormancılık faaliyetleri ve sanayi faaliyetlerine ek olarak araştırma sahasının ticaretinde ihracat düzeyinde üretim yapan mermer fabrikaları da önemli bir yer tutmaktadır. Yaz aylarında da turizm faaliyetleri ilçenin ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Şehir içinde faaliyet gösteren ticaret müesseseleri belirli yerlerde toplanmamış, şehir içinde farklı noktalarda hizmet vermektedir. Örneğin şehir içinde manavlar bir noktada toplanmamış, şehirde dağınık olarak hizmet vermektedir. Şehrin hemen her yerine gelişi güzel dağılmış durumdadır. Bu yapılanma ticaret fonksiyonu gelişmiş, modern şehir görünümüne uygun değildir. Yerel yönetimler belli ticaret kollarının belirli ticaret alanlarında yürütülebilmesi için imkânlar hazırlamalıdır. Örneğin balıkçıların ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir balık hali bulunmamaktadır.

İlçede Cumartesi ve Çarşamba pazarları kurulmaktadır. “Cumartesi Pazarı” kapalı merkezi bir pazar alanı içinde bulunmaktadır (Fotoğraf 2.38).

Fotoğraf 2.38 Cumartesi Kapalı Pazar Yerinden Bir Görünüm

“Çarşamba Pazarı” için aynı şey geçerli değildir. Kum Mahallesi’nde kurulan pazarda kırsal mahallelerde üretilen ürünler, “Çarşamba Pazarı” denilen açık pazarda satılmaktadır. Aynı zamanda haftanın diğer günlerinde de caddelerin belli bölümlerinde, seyyar tezgâhlarda ve kamyonetlerin kasalarında satılmaktadır. Bu durum bir ticari hareketlilik sağlamamakla birlikte modern şehir görüntüsünden uzak bir hal sergilenmesine neden olmaktadır (Fotoğraf 2.39).

Fotoğraf 2.39 Çarşamba Pazarından Bir Görünüm

2.2.8. Turizm

Uzun yıllardır gösterdiği gelişme hızı nedeniyle turizmin 21. yüzyılın en büyük ekonomik faaliyeti olacağı şeklinde tahminler yapılmaktadır. Dünya Turizm ve Seyahat Konseyinin (WTTC) “dünyanın en büyük endüstrisi, refah ve istihdam oluşturan en büyük işvereni” şeklinde değerlendirdiği turizm, bir hesaba göre, “her üç saniyede bir iş imkanı” sunmaktadır. Dünya turizm geliri ve turist sayısındaki artış 2001 yılına kadar tahminleri hep doğru çıkarmıştır. Uluslararası turizm 1950’den 2000’e kadar yüzde 2692 oranında büyümüş; 1950’de dünyada uluslararası turizme katılanların sayısı 25,3 milyon, turizm geliri de 2 milyar \$ iken, 2000’de uluslararası turist sayısı 698 milyon, turizm geliri de 476 milyar \$ dolayına yükselmiştir. Hatta 11 Eylül olayları nedeniyle hem turist sayısı hem de gelirlerinde bir azalmanın yaşandığı 2001’de de bile bu gelirler 462. 2 milyar dolar, bir başka hesaba göre de günde 1,3 milyar \$ olmuştur (Özgüç, 2011: 1).

Türkiye’de iç turizmin de uluslararası turizmin de en çok yöneldiği alan kıyılardır ve talebin yoğunlaştığı kıyı kesimleri de yine ülkenin belirli yerlerinde toplanmıştır. Her ne kadar tatil evleri/ikinci evler ve akraba-arkadaş ziyaretlerini yansıtamasa da, kıyı tatil merkezlerinin

yer aldığı illerimizden bazılarında konaklama tesislerinde yapılan gecemelerin payı bile bunu açıkça yansıtmaktadır: 2009 yılında konaklama tesislerine yapılan toplam 23,466,672 ziyaretle gerçekleştirilen 82,916,475 gecemenin yüzde 52.9'u Antalya'dadır; tek başına Kemer, Alanya ve Manavgat (yüzde 10'u aşan paylarla) Türkiye'deki gecemelerde çok büyük bir önem taşımışlardır (Özgüç, 2011: 509).

Araştırma sahası turizm açısından yeterince gelişmemiştir. Kaş ve Kemer gibi önemli turistik ilçelerin arasında yer alan ve 28 km'lik bir sahile sahip olan Finike'de turizmin tam potansiyelini yansıtamamasının nedenleri; ilçedede tarımsal faaliyetlerin daha ön planda olması, alt yapı ve ulaşım imkanlarının yeni yeni gelişmeye başlaması, Antalya ve Dalaman hava limanlarınınortasında yer alması dolayısıyla bu hava limanlarına diğer ilçelere göre daha uzak kalması, ilçeyeye yönelik büyük turizm yatırımlarının olmamasıdır. Finike'de turizm faaliyetleri çevre ilçelere göre daha yetersiz kalmıştır.

İlçede yatak sayısı ve niteliği yeterli değildir. Araştırma sahasında özellikle butik otelcilik üzerinde durulmalıdır. Yerli ve yabancı sermaye bu yönde teşvik edilmelidir. Eski Mahalle ve Kale Mahallesi'ndeki eski evler restore edilerek buralarda lokanta, pansiyon vb. gibi çeşitli işletmeler kurulabilir (Fotoğraf 2.40).

Fotoğraf 2.40 Eski Mahalle'de Lokanta Olarak Hizmet Veren Valide Sultan Konağı'ndan Bir Görünüm

2.2.8.1. Turizm Faaliyetleri

Finike'de faaliyet gösteren toplam 29 adet turizm tesisi bulunmaktadır. Bu tesisler ilçede toplam 845 odasıyla 1.897 adet yatak kapasitesiyle hizmet vermektedir. Bu tesislerin 1 tanesi işletme belgeli konaklama tesisi iken diğer 28'i belediye belgeli konaklama tesisidir (Tablo 2.18).

Tablo 2.18 Araştırma Sahasındaki Konaklama Tesisleri

Konaklama Tesisleri	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri	1	289	600
Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri	28	556	1.297
Genel Toplam	29	845	1.897

Kaynak: <http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/TR-67932/konaklama-tesisleri.html> Erişim Tarihi: 05.04.2019

Finike’de yalnızca bir tane 5 yıldızlı otel bulunmaktadır.Presa Di Finica isimli bu otelde K₁₆ ile yapılan görüşmede tesisin 289 odası ve 600 yatak kapasitesi olduğu bilgisi alınmıştır.Ayrıca otel ortalama 150 kişiye de istihdam sağlamaktadır.Bunların 5’i idari ofis (müdür, muhasebe, insane kaynakları vs.) 8’i güvenlik, 22’si housekeeping, 55’i mutfak personeli 60’ı da garsondur (Fotoğraf 2.41).

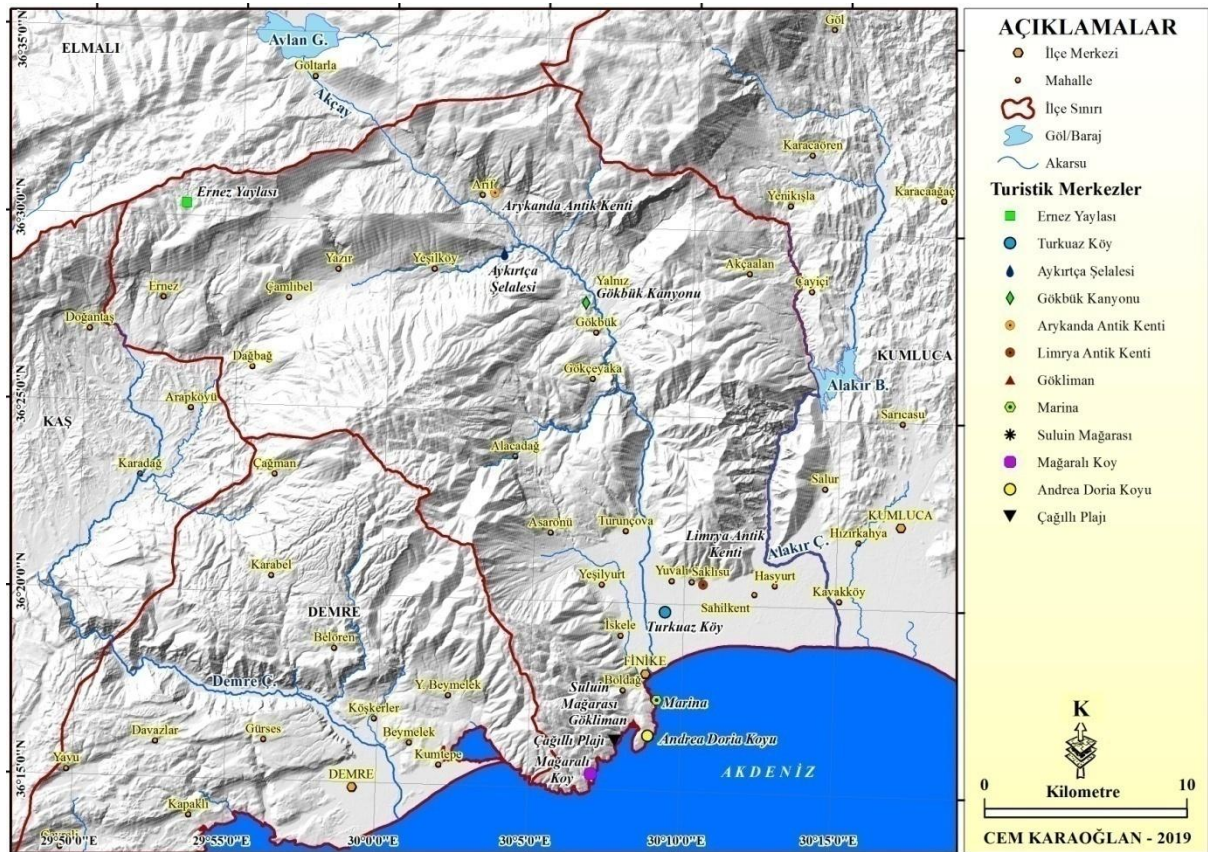
Fotoğraf 2.41 Presa Di Finica Hotel & Suites’den Bir Görünüm

Otel mayıs-ekim ayları arasında ortalama %70-%80 doluluk oranına sahiptir. Otele gelen turistler 2010 yılına kadar Batı Avrupa menşeli iken 2010’da otel hisselerinin bir bölümünün Ruslara satılmasıyla otelin turist profili de değişmiştir. Bu tarihten sonra otele ağırlıklı olarak Rus turistler gelmeye başlamıştır.Bunlar da paket tur kapsamında “charter” uçuşlarla gelen turistlerdir.

Finike’de beş yıldızlı otellerden çok turistik faaliyetlerin butik otellerle yürütülmesi gerekmektedir. Beş yıldızlı otellerin sunduğu her şey dahil paket turlar kapsamında charter uçuşlarla gelen harcama gücü düşük turistlerin,sahayı tanıyarak yöre halkıyla kaynaşması ve bu turistlerin para harcayıp yöre halkına döviz bırakması mümkün olmamaktadır. Ayrıca dünyada İspanya örneğinde de görüldüğü gibi beş yıldızlı otellerin çoğalması kıyıların betonlaşmasına ve turistlerin rotalarını değiştirmelerine sebep olmaktadır. Böyle bir durum

Finike ölçeğinde tarımı da baltalayacağı için bu durumun kesinlikle yaşanmaması gerekmektedir.

Araştırma sahası hem Suluin Mağarası, Gökbük Kanyonu, koyları gibi doğal güzellikleriyle hem de Arykanda, Limyra, Arneai gibi sınırları içerisindeki antik kentlerle kültürel anlamda zengin bir sahadır. Araştırma sahasının çevresinde de birçok antik kent ve doğal güzellikler bulunmaktadır (Harita 2.5).

Harita 2.5 Araştırma Sahasının Turizm Potansiyeli Haritası

Konaklama tesisleri Kaş'ta olduğu gibi butik oteller şeklinde olmalı ve ilçenin sivil mimarisine uygun inşa edilen bu tesislere harcama gücü ve eğitim seviyesi yüksek turistler çekilmelidir. Bu turistlere günlük turlarla ilçenin doğal ve kültürel güzellikleri gezdirilmeli ve bu tur güzergahlarında yöre halkının açtığı standlarda el işi süslemeler, Finike'ye has tarımsal ürünler vb. satılarak yöre halkına da kazanç sağlanmalıdır.

Araştırma sahasındaki Turkuaz Köy adlı işletme ilçede gelişen turizm faaliyeti için örnek teşkil etmektedir. Gökçay'ın (Limyros) kenarında portakal bahçeleri içerisinde 4 adet bungalov ev ve restorantıyla hizmet sunan bu işletmede turistlere agro turizm hizmeti de verilmektedir. Dileyen turistler işletmeye ait narenciye ve zeytin bahçelerinde meyve toplama, budama vb. işlere ortak olabilmektedir. Bunun yanında turistler için Finike ve yakın çevresindeki turistik yerlere tur hizmeti de sunulmaktadır (Fotoğraf 2.42).

Fotoğraf 2.42 Turkuaz Köy İşletmesinden Bir Görünüm

1984-1990 dönemi Türkiye’de yat turizminin en büyük gelişme dönemidir. 1984 yılında 27 olan yat işletme sayısı 6 yılda %300 artış göstererek sayısı 1990 yılında 108’e ulaşmıştır. Sadece Bodrum ve Kuşadası marinalarıyla hizmet veren yat turizminde yeni marinalar hizmete girmiştir. (1985 Kemer, 1986 Antalya-Kaleiçi, 1987 Kalamış, 1989 Marmaris ve Ataköy Marinaları). Ayrıca mevcut balıkçı barınaklarının bir kısmı birtakım ilavelerle yat yanaşma yerlerine dönüşmüştür. (1985 Fethiye ve Finike, 1986 Körmen-Gerince, 1989 Kaş) (Doğaner, 2001: 59).

Batı Akdeniz’den (İspanya, Fransa, İtalya) Yunanistan’a gelen yatlar, çoğunlukla Marmaris ve Bodrum’dan giriş yaparak güneye Fethiye’ye inmektedir. Yat trafiğinin en yoğun olduğu kıyı Bodrum-Finike arasındır. Bunun nedenleri kıyı jeomorfolojisi açısından yat turizmine uygun koyların birbirine yakın ve çok sayıda olması, Akdeniz’de yatçılığa en uygun rüzgarların bulunması ve bu kıyının yatçıların en çok geldikleri Kos, Patmos ve Rodos adalarına yakın olmasıdır (Doğaner, 2001: 60).

Finike’de 1997 yılında faaliyete geçen Se-tur Marina500 yat kapasitesiyle hizmet vermektedir. Yat turizmine katılan turistlerin harcama gücü yüksektir. Bu turistler tamir-bakım, yiyecek içecek alışverişi, konaklama, teknik malzeme alışverişi, yakıt, ödenen vergi harçları (vize harcı, ikamet tezkeresi harcı, gemi seyir izim belgesi vb.) ile ilçeye ekonomik anlamda girdi sağlamaktadırlar (Fotoğraf 2.43).

Fotoğraf 2.43 Finike Marina'dan Bir Görünüm

K₁₄'den alınan bilgilere göre 2018 yılı itibariyle marinaya 1260 adet yat girmiş, 1246 adet yat çıkmıştır. 2017 yılında 1355 yatın girip 1367 yatın çıktığı göz önünde bulundurulduğunda 2018 yılında marinaya giren yat sayısında azalma olduğu görülmektedir. Finike'ye gelen yat sayısı orta düzeydedir. Yoğunluğun en fazla olduğu mayıs-kasım ayları arasında marinada doluluk oranı %60 - %70 civarındadır. Kaş ve Antalya'daki Se-tur Marina ile kıyaslanınca Finike'de hareketlilik daha düşük düzeyde kalmaktadır.

Finike Limanı'na giriş çıkış için izin belgesi yani transitlog alan yabancı bayraklı yatların taşıdığı yolcu sayısında 2012 yılında açık ara farkla Almanlar ilk sıradadır. İkinci ve üçüncü sırada da sırasıyla Fransa ve İngiltere gelmektedir. Avrupa dışından en çok transitlog belgesi alan ülke ise A.B.D.'dir. 2018 yılı verilerine göre ise İsrail ilk sırada gelmektedir. İsrail'den sonra Lübnan ikinci sıradadır. Sonrasında ağırlıklı olarak Avrupa ülkeleri sıralanmaktadır. Son on yıl içerisinde transitlog alan yatların milliyetlerine göre bu şekilde değişiklik meydana gelmesinde Türkiye'nin dış politikası ve uluslar arası ilişkiler etkili olmaktadır. (Tablo 2.19).

Tablo 2.19 Finike Limanına Transitlog Alan Özel ve Ticari Yatların Milliyetlerine Göre Taşıdığı Yolcu Sayısı (2018)

Ülke Adı	Yolcu Sayısı
İsrail	144
Lübnan	105
İngiltere	77
Rusya	58
Almanya	53
Türkiye	49
Ukrayna	27
A.B.D.	24
Avustralya	17
K.K.T.C.	14
Kıbrıs Rum Kesimi	10
Fransa	9
İtalya	8
İsviçre	8
Kanada	7
Suriye	6
Filipinler	5
Avusturya	3
Yunanistan	3
Mısır	3

Kaynak: Antalya Finike Deniz Hudut Kapısı, 2018 yılı verilerinden düzenlenmiştir.

Finike Deniz Hudut Kapısı 2019 yıl sonu verilerine göre transitlog alan yabancı bayraklı yatlarda İsrail 221 yolcu ile ilk sırada gelirken Lübnan 97 kişiyle ikinci sıradadır. Rus bayraklı yatlarla gelen yolcu sayısında 2018'e artış olmuş ve yolcu sayısı 58'den 93'e çıkmıştır. Bu ülkeleri Batı Avrupa ülkeleri takip etmektedir.

Araştırma sahasındaki Sarıkaya Yaban Hayatı Geliştirme Sahasındaki Oluklu Yaylası av turizmi açısından dünya çapında bir sahadır. Beydağları Sahil Milli Park Müdürlüğünden izin alındıktan sonra burada rehberler eşliğinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce belirlenen av hayvanları her tür için belirlenen sayı doğrultusunda av sezonu içinde avlanabilmektedir. Av sezonu sonbahar mevsimidir. İlçede av turizmi kapsamında en çok avlanan tür yaban keçisidir. Ancak kaçak avcılık araştırma sahasında önemli bir sorundur. (Fotoğraf 2.44).

Fotoğraf 2.44 Sarıkaya YHGS’de Kaçak Avcılarca Vurulan Gebe Yaban Keçisinden Bir Görünüm

(Kaynak: <http://beyazgazete.com/haber/2016/3/16/antalya-da-kacak-avci-vahseti-3172659.html>) Erişim Tarihi: 06.04.2019

Finike’deki önemli rekreasyon alanlarından biri de sahil şerididir. Sahil boyunca kafeteryalar, oyun parkları, yürüyüş için kaldırım ve bisiklet yolu insanların özellikle hafta sonlarını rekreasyon amaçlı değerlendirdiği önemli destinasyonlardır (Fotoğraf 2.45).

Fotoğraf 2.45 Finike Sahil Şeridinden Bir Görünüm

Sahilkent Mahallesi’ndeki Göksu Parkı araştırma sahası içerisindeki diğer önemli rekreasyon alanıdır. Bu park da yürüyüş yapmak ve hatta olta balıkçılığı ile vakit geçirmek için kullanılan bir alandır (Fotoğraf 2.46).

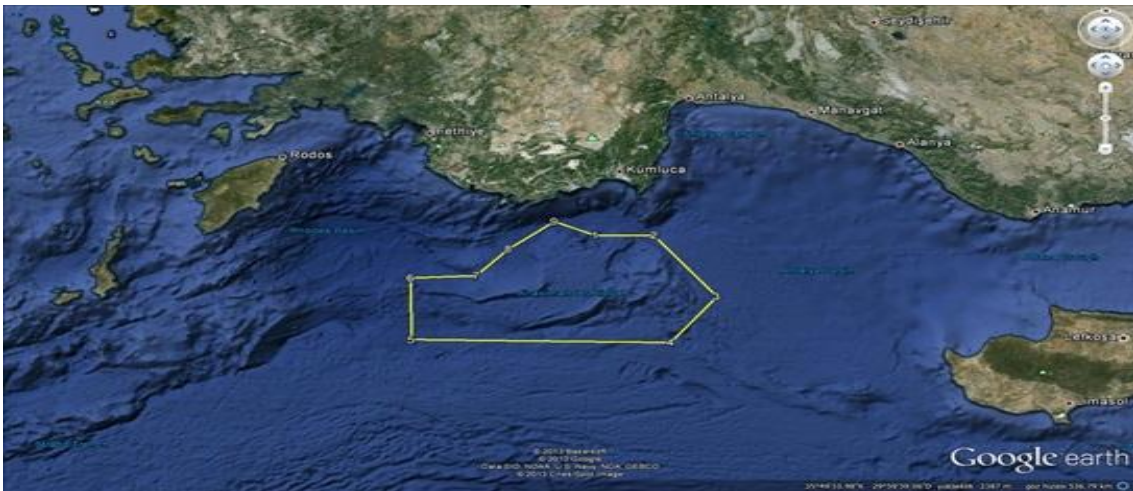
Fotoğraf 2.46 Sahilkent Mahallesi Gökusu Parkı'ndan Bir Görünüm

2.2.8.2. Turizm Potansiyeli

Araştırma sahası alternatif turizm çeşitleri için çok uygundur. İlçede yayla turizmi, av turizmi, agro turizm, dağ turizmi, kültür turizmi, trekking, bisiklet, kano vb. gibi sportif faaliyetlerin yapılabileceği alanlar mevcuttur.

Araştırma sahası tam olarak değerlendirilmeyen doğal güzelliklere de sahiptir. Asya'nın en derin mağarası olarak kabul edilen Suluin Mağarası ve Gökbük Kanyonu araştırma sahasının sınırları içindedir.

Bunun yanı sıra Bakanlar Kurulu Kararı ile 16 Ağustos 2013 tarihli ve 28737 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak ilan edilen Finike Denizaltı Dağları Özel Çevre Koruma Bölgesi Türkiye'nin deniz alanında ilan edilen ilk koruma alanı olma özelliğini taşımaktadır. Bu sahalarda su altı dalış turizmi geliştirilebilir (Fotoğraf 2.47).

Fotoğraf 2.47 Finike Denizaltı Dağları Özel Çevre Koruma Bölgesi (Kaynak: <https://tvk.csb.gov.tr/finike-denizalti-daglari-i-4747>) Erişim Tarihi: 07.04.2019

Özellikle mağara Finike-Demre karayolunun 2. km'sinde yolun hemen kuzeyinde yer almaktadır. Mağaraya ulaşımın kolay olması bir avantajdır. Mağara çevresi ıslah edilerek bir tesis açılabilir. Özel izinler alınmak şartıyla meraklıları için dalışlar organize edilebilir. Gökbük Kanyonu da zengin flora ve faunası ile önemli bir doğal güzelliştir. Kanyon aynı zamanda trekking, kano vb. gibi doğa sporlarına da uygundur. Bu sahanın tanıtımı yapılarak daha iyi değerlendirilmelidir (Fotoğraf 2.48).

Fotoğraf 2.48 Gökbük Kanyonu'ndan Bir Görünüm

Alacadağ Tabiatı Koruma Alanı sedir, katran ardıcı gibinadır orman ağacı türlerinin yer aldığı yirmiden fazla ağaç türüne ev sahipliği yapan bir sahadır. Anıt ağaçların mevcudiyeti bu sahayı nadir bulunan bir ekosistem yapmaktadır. İlçede kurulacak olan butik otellerin günlük turları ile buralara turist çekilebilir. Turistlerin bol oksijenli bu tabiat alanında rekreasyonel faaliyetler gerçekleştirmeleri amacıyla buraya turlar düzenlenebilir. 1990 yılında Tabiatı Koruma Alanı ilan edilen sahanın sınırında ormanlık alan içerisinde 2000'li yılların başından bu yana açılan mermer ocakları bu alanın dokusunu bozmaktadır (Fotoğraf 2.49).

Fotoğraf 2.49 Alacadağ Ormanlık Saha İçindeki Mermer Ocağından Bir Görünüm

Mevcut tarımsal zenginlik de kırsal turizm kapsamında değerlendirilebilir. Yerli halkın temel geçim kaynağı olan narenciye ve seralar da agro turizm kapsamında turizme açılabilir. Kırsal turizm kapsamında Gökbük Mahallesi, içinden geçen Kapıçay ve sahip olduğu kanyon ile önemli bir potansiyele sahiptir (Fotoğraf 2.50).

Fotoğraf 2.50 Gökbük Mahallesi'nden Bir Görünüm

Yine ulaşım yönünden elverişli Arif Mahallesi de bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu mahallelere çekilecek turistlere belirlenen evlerde bir oda tahsis edilerek turistlere yer sofrasında yöresel yemekler sunulup, bahçede tarımsal faaliyetlere katılması için uygun bir ortam oluşturulabilir. Böylece hem kültürel anlamda bir kaynaşma yaşanırken hem de turistler şehir hayatının keşmekeşinden uzak, iz bırakan bir deneyim yaşama fırsatı bulabilirler.

Araştırma sahasının kültürel turizm potansiyeli yeterince kullanılmamaktadır. Finike'de Arykanda, Limyra gibi önemli antik kentler bulunmaktadır. Limyra antik kentinde

1966 yılında başlayan kazı çalışmaları devam etmektedir ve antik kent içerisindeki tiyatro, hamam, yerleşim alanı, kaya mezarlar dikkat çekicidir (Fotoğraf 2.51).

Fotoğraf 2.51 Limyra Kaya Mezarları'ndan Bir Görünüm

Arykanda antik kenti araştırma sahasında kültürel turizm alanında en dikkat çekici yer olmasına karşın Antalya'nın diğer ilçelerindeki ören yerlerine oranla daha az ziyaretçi çekmektedir (Tablo 2.20).

Tablo 2.20 Finike ve Çevresindeki Müze / Ören Yerlerinin Ziyaretçi Sayıları (2015)

Müze/Ören Yeri Adı	Ücretli Ziyaretçi	Ücretsiz Ziyaretçi	Toplam
Noel Baba Müzesi	49.988	315.569	365.557
Myra	47.358	229.059	276.417
Patara	93.983	55.784	149.767
Olympos	148.176	91.827	240.003
Arykanda	5.268	1.531	6.799

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı 2015 verilerinden düzenlenmiştir.

Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 2015 verilerine göre Arykanda'ya 5.268 ücretli 1.531 ücretsiz olmak üzere toplam 6.799 kişi ziyarette bulunmuştur. Oysaki aynı yıl Myra, Noel Baba Müzesi, Patara, Olympos gibi Finike çevresindeki ören yerlerine çok daha fazla turist gitmiştir (Fotoğraf 2.52).

Fotoğraf 2.52 Arykanda'dan Bir Görünüm

Arnei antik kenti ise tamamen atıl durumdadır. Bu antik kente ulaşım çok güçtür. Likya şehirleri arasında en yalıtılmış olan kenttir. Ernez'in güneyinde yer alan bu antik kentin bu yöreye ismini verdiği anlaşılmaktadır. Tarihte adı çok anılan bir kent değildir. Küçük bir yerleşimdir. Doğal korunaklı, köyden güney uzanımlı, kayalık bir tepe üzerinde yer almaktadır. Üç yanı derin vadidir.

Araştırma sahasının yaklaşık 30 km'lik sahili ve bakir koyları kıyı turizmi için çok büyük bir potansiyeldir. Koylar da çok daha bakir ve temiz bir haldedir. Bu alandaki Andrea Doria, Gökliman ve Çağıllı plajları işletmeye açılmış olan koylardır. Andrea Doria Koyu'nda 2018 yılında Antalya'nın 3. kadınlar plajı olan Altuncan Hatun Kadınlar Plajı hizmete girmiş bulunmaktadır. Plaj çevre ilçelerden de kadınları ağırlamaktadır (Fotoğraf 2.53).

Fotoğraf 2.53 Altuncan Hatun Kadınlar Plajı Girişinden Bir Görünüm

Araştırma sahasında bahsi geçen işletmeye açık diğer koylar Çağılı ve Gökliman plajları mavi bayraklıdır (Fotoğraf 2.54).

Fotoğraf 2.54 Çağılı Plajı'ndan Bir Görünüm

Finike için turizm alanında yeterince tanıtım ve reklam çalışması yapılmamıştır. 1980'li yıllarda turizm sektörüne devlet tarafından teşvik verilirken Batı Antalya'da Kemer ve Kaş tarım alanları daha dar olduğu için ön plana çıkarılmıştır. Yöre halkı da turizme yatırım yapmış ve turizm bu iki şehirde gelişmiştir. Finike ise daha geniş bir tarımsal hinterlanda sahip olduğu için aynı devlet teşvikleri Finike'ye verilmemiştir. Yöre halkı da tarımsal faaliyetlere daha fazla önem verdiği için araştırma sahasında tarım, ağırlıklı ekonomik faaliyet olarak varlığını sürdürmüştür. Araştırma sahasının iklimi ve geniş tarım alanları ekonomik getirisi yüksek olan tarım ürünlerinin geniş sahalarda üretilmesine ve üreticiye bol kazanç sağlamasına sebep olduğu için yöre halkı turizm yatırımlarına yeterince yönlendirilememiştir.

2.2.9 Hizmet Faaliyetleri

K₁₇ ile yapılan görüşmeden 2019 yılında elde edilen verilere göre ilçede eğitim alanında; 1 resmi, 1 tane özel ana okulu (bağımsız), 15 devlet ilkokulu ve 1 özel ilkokul, 19 devlet ortaokulu ve 1 özel ortaokul, 6 devlet lisesi ve 1 tane özel lise bulunmaktadır. Özel ve devlet okulları birlikte ele alındığında ilçede 2 tane ana okulu, 16 tane ilk okul, 20 tane orta okul ve 7 tane de orta öğretim kurumu bulunmaktadır. Finike'deki tüm okullarda 2018-2019 eğitim öğretim yılında tüm okullarda toplam 8.423 öğrenci 436 şubede eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Ayrıca ilçede 1 halk eğitim merkezi, 1 mesleki eğitim merkezi, 1 bilim sanat merkezi ve 1 tane de özel eğitim uygulama okulu bulunmaktadır. Bu kurumlar ilçede gelişigüzel bir dağılım göstermektedir.

Araştırma sahasında Akdeniz Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksek okulu bulunmaktadır. 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılı itibariyle 1071 öğrenci bulunmaktadır. 14 akademik personel, 17 idari ve diğer personel ile eğitim öğretim faaliyetleri yürütülmektedir.

Bunların yanı sıra kaymakamlık tarafından planlanan eğitim yatırımları bulunmaktadır. Bunlar; Fen Lisesi, İncirağacı Ortaokulu, spor salonları (6 adet), Bilim Sanat Merkezi, iş okulu, Kızılca Mahallesi'nde ortaokul, Denizcilik Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, tesisli öğretmen evi ve Finike merkeze müstakil ana okuludur.

Finike Kaymakamlığından alınan 2018 yılı verilerine göre Finike'nin sağlık hizmetleri 2 devlet hastanesi, 5 Aile Sağlığı Merkezi, 2 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu ile İlçe Sağlık Müdürlüğüne koordine edilip yürütülmektedir.

Finike'de ilk devlet hastanesi 1971 yılında 50 yatak kapasitesiyle hizmete girmiştir. Zamanla yatak kapasitesi ve doktor sayısı artırılsa da mevcut bina artan nüfusun ihtiyacını karşılayamaz hale gelmiştir. Bu sebeple Finike'ye yeni bir devlet hastanesi inşa edilmiştir (Fotoğraf 2.55).

Fotoğraf 2.55 Finike Devlet Hastanesi'nden Bir Görünüm

K₁₈ ile yapılan görüşmede elde edilen bilgilere göre; eski devlet hastanesinin 2018'in aralık ayına kadar 105 yatak kapasitesi, 30 uzman doktor, 8 pratisyen hekim, 6 diş hekimi, 163 yardımcı sağlık personeli, genel idari hizmetlerde 10, yardımcı hizmetler sınıfında 3 çalışanı olmak üzere, toplam 222 çalışanı ile hizmet verdiği bilinmektedir. Yeni devlet

hastanesinin 3 Aralık 2018 tarihinde hizmete girmesine rağmen eski devlet hastanesinin tamamen kapatılmadığı, Diş hekimliği ve palyatif bakım merkezinin diğer binada bırakılmıştır. Bu doğrultuda ilçedeki devlet hastanelerinin 140 yeni binada 20 eski binada olmak üzere toplam 160 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Uzman ve pratisyen hekim sayısı 38, diş hekimi sayısı 5, sağlık memuru sayısı 10, hemşire sayısı 82, ebe sayısı 32, diğer personel (lab., rönt., anestezi vs.) sayısı ise 44'tür. Ayrıca hastanede 100 sürekli işçi istihdam edilmektedir.

Finike'de kültürel faaliyet alanında hizmet veren 1 halk kütüphanesi vardır. Şehirde 1 tane tiyatro bulunmaktadır. Tiyatro oyunu sergileneceği yüksek okulun veya diğer devlet okullarının konferans salonları da bu ihtiyacı gidermektedir.

Belediye sinema salonunun koltuk sayısı 222'dir. Genelde yerli filmlerin gösterime sunulduğu sinemada belediye tarafından, uygun bilet ve yiyecek içecek fiyatlarıyla ilçe halkına kültürel bir hizmet sunulmaktaydı ancak belediye sinemayı 2019 yılında özel bir şirkete devretmiştir (Fotoğraf 2.56).

Fotoğraf 2.56 Finike Belediyesi Kültür Merkezi'nden Bir Görünüm

Fuarlar ve festivaller, ekonomik ve sosyal açıdan geniş bir kitle hareketi oluştururlar, bulundukları yörenin, bölgenin tanıtılmasını sağlarlar, izleyicilere değişik ve renkli yaşam olanağı sunarlar, gelir sağlarlar ve turizm kapsamındaki diğer verilere yansıyan başka turistik harcamalara neden olurlar (Çıldır, 1991: 16-18).

İlçede her yıl 26 Haziran ile 1 Temmuz arasında gerçekleştirilen Finike Festivali ilçe ekonomisine ve sosyo-kültürel hayata katkı sağlamaktadır. Çeşitli sanatçıların gelerek renk kattığı festival 1 Temmuz Kabotaj Bayramı ile son bulmaktadır.

K₁₉ ile yapılan görüşmeden elde edilen verilere göre ilçede ticari alanda faaliyet gösteren toplam mükellef sayısı 3613'tür (Tablo 2.21).

Tablo 2.21 Finike’de Ticari Alanda Faaliyet Gösteren Belli Başlı Mükellefler

İşletme	Sayı
Bakkal	151
Süper Market	4
Serbest Muhasebe	20
Lokanta	23
Özel Muayenehane (Doktor)	3
Özel Muayenehane (Diş Hekimi)	4
Diyetisyen	4
Avukatlık Bürosu	20
Özel Okul	3
Bankalar	9
Seyahat Acentası	6
Emlakçı	40
Otel/Pansiyon	29
Pastane	16
Kafe	79
Kırtasiye	10
Berber (Erkek)	72
Kuaför (Bayan)	28
Kasap Dükkanı	28
Manav Dükkanı	27
Seyyar Manav	230
Kargo	1
Tiyatro	1

Kaynak:Finike Mal Müdürlüğü’nün 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

K₂₀ile yapılan görüşmeden alınan verilere göre 2018’de toplam kamu personel sayısı 1166 kişidir. Bu personele ödenen net maaş miktarı toplam 4,738,712 TL’dir. Bunların içinden en fazla istihdam sağlayan kurumların personel sayıları ve maaş miktarları Tablo 2.22’de verilmiştir.

Tablo2.22 Finike’deki Belli Başlı Devlet Kurumlarının Ekonomik Göstergeleri

Kurum Adı	Personel Sayısı	Net Ödenen Maaş Miktarı (TL)
Finike İlçe Müftülüğü	51	216.663
Adliye	37	215.954
Finike İlçe Emniyet Müdürlüğü	101	528.853
Milli Eğitim Bakanlığı’na (M.E.B.) Bağlı Kurumlar	693	2.803.526
Finike Devlet Hastanesi	222	691.806
Finike İlçe Tarım Müdürlüğü	25	140.465

Kaynak: Finike Mal Müdürlüğü Muhasebe Birimi 2018 yılı verilerinden derlenmiştir.

SONUÇ

Araştırmanın bulguları iki aşamada ele alınmıştır. Araştırma sahası ile ilgili hazırlanan araştırma sorularından ilki olan “Araştırma sahasının fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri sahadaki ekonomik faaliyetleri nasıl etkilemektedir ?” sorusunun yanıtı birinci bölümde yanıtlanmaya çalışılmıştır. İkinci araştırma sorusu olan “Araştırma sahasındaki ekonomik faaliyetlerin mevcut özellikleri, dağılışı ve gelişimi ne yöndedir ?” sorusu ve “Araştırma sahasında ekonomik faaliyetlerden kaynaklı ortaya çıkan sorunlar nelerdir ?” diye belirlenen üçüncü araştırma sorusu ikinci bölümde yanıtlanmıştır. Araştırma sahası ile ilgili son soru olan “Araştırma sahasındaki ekonomik ve sosyal yapının geliştirilmesi için coğrafi bakış açısı ile alınması gereken önlemler nelerdir ?” sorusunun yanıtı da bu bölümde verilecektir.

Finike Türkiye’nin güneybatısında kendi adıyla anılan körfezin içerisinde kurulmuş ve uygun iklim şartları nedeniyle antik çağdan beri insanlar tarafından yerleşim yeri olarak kullanılmış bir sahadır. Tarih boyunca Likya, Roma, Helen, Selçuklu ve Osmanlı imparatorlukları burada hüküm sürmüşlerdir. Şehir tarih boyunca istilalara uğradığı için liman çevresinde eski medeniyetlere ait eser bulunmamaktadır ancak iç kesimlerde Limyra, Arykanda, Arneai gibi antik döneme ait kalıntılar mevcuttur. Finike Belediyesi ve Kaymakamlığın bir teknik ekip oluşturarak bu antik kalıntıların kaliteli bir tanıtım filmini yapması ve bu sahaları kültür turizmi kapsamında pazarlaması gerekmektedir.

Finike, cumhuriyet öncesinde bir liman şehri olarak Akdeniz’de ticari faaliyetler ile öne çıkan bir şehir olmuştur. Sahanın kuzeyindeki dağlık kesimlerde sürdürülen ormancılık faaliyetleri ve Elmalı’da üretilen tarım ürünleri Finike limanından ihraç edilmiştir. Cumhuriyet dönemine kadar bir liman şehri olarak tanımlanabilecek Finike, cumhuriyet dönemi sonrasında devlet politikaları neticesinde tarımsal fonksiyonu ile öne çıkmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında sürdürülen tarımsal faaliyetler çeltik ve pamuk tarlalarında yoğunlaşırken 1960’lı yıllarda DSİ’nin Finike ovasındaki drenaj çalışmalarıyla bataklık sahalardan kurutulmuştur. 1960’lardan 2019’a kadar giderek genişleyen narenciye bahçeleri ve seralar sahanın temel ekonomik faaliyetinin tarım ve tarıma dayalı sanayi olmasını sağlamıştır. Dolayısıyla Finike bugün daha çok bir tarım şehridir. Finike limanında ticari faaliyet yoktur. İlçenin ihracata konu olan ürünleri tırlarla komşu ülkelere taşınmakta veya yine tırlarla Antalya limanına taşınmakta ve buradan ihraç edilmektedir.

Finike’de nüfusun niceliği ve niteliği, cumhuriyetin ilanından sonra devamlı bir artış göstermiştir. Tarım ve tarıma dayalı sanayi kolları nüfusun artmasını sağlamıştır. Sağlık ve eğitim alanlarındaki kurumların sayısının büyüyen nüfusa paralel şekilde artması, cumhuriyet

döneminde nüfusun okur-yazar oranının yükselmesine, sağlık koşullarının iyileşmesine sebep olmuştur.

Araştırma sahasındaki eğitim kurumlarında fiziki bir eksiklik bulunmamasına rağmen bazı sorunlar göze çarpmaktadır. Örneğin ilçekütüphanesindeki kitap sayısı yeterli düzeyde değildir. Çeşitli kitap okuma kampanyaları düzenlenerek araştırma sahasında bu konudaki eksiklik giderilebilir ve ilçe halkının kültürel seviyesinin gelişmesi sağlanabilir. Ayrıca saha, birçok eski medeniyetin yaşamış olması nedeniyle arkeolojik eserler bakımından zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Finike ve çevresinde çıkarılmış olan arkeolojik eserler sergilenecek bir müze olmamasından dolayı çevre illere gönderilmektedir. Örneğin “Finike batığı” Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi’nde sergilenmektedir. Finike’nin komşu ilçelerinden Elmalı’da Elmalı Müzesi, Demre’de Noel Baba Müzesi bulunmaktadır ancak arkeolojik zenginliğine rağmen Finike’de bir müzenin olmayışı eksiklik olarak saptanmış bulunmaktadır.

Araştırma sahasının topoğrafyası yerleşme alanlarını sınırlandırmıştır. Güneyden denizle, batıdan ve kuzeyden dağlık sahalarla çevrili olan Finike’de şehir doğu yönünde ova içerisine doğru ilerlemektedir. 2019 yılı itibariyle tarım alanlarında kayda değer bir kayıp yaşanmamıştır. Çünkü şehrin doğusundaki eski evler, gecekondu olarak kat karşılığı müteahhitlere verilmektedir. Bu da şu ana kadar tarım alanlarında bir daralmaya sebep olmamıştır ancak tedbir alınmaz ve şehir doğu yönünde tarım alanlarına doğru genişlemeye devam ederse bu gelecekte tarım arazileri için bir tehdit oluşturacaktır. Bu durum kıyıların hızla betonlaşmasına ve görüntü kirliliğine sebep olduğu gibi ilçenin kıyı turizmi potansiyelini de olumsuz etkileyecektir. Bu konuda yerel yönetim ciddi planlamalar yaparak kentleşmenin yönünü ve kat sayısını net şekilde belirlemelidir. Bunun için şehrin batı yönündeki dağlık sahalara taşınması maliyetli olmasına karşın uzun vadede şehir için daha kazançlı olacaktır. Ayrıca sahanın jeolojik yapısı da düşünüldüğünde deprem riskine karşı da önlem alınmış olunacaktır.

Finike’nin eski yerleşim alanlarından İskele Mahallesi ve Eski Mahallede tarihi eser niteliğindeki birçok yapı bakımsızlıktan dolayı yıkılma ve yangın tehlikesi altındadır. Bu mahallelerdeki eski evler restore edilerek çeşitli amaçlarla kullanılabilir. Örneğin Valide Sultan Konağı bu anlamda güzel bir örnektir (bkz. Fotoğraf 3.4). Bu yapı gibi lokanta olarak veya pansiyon vb. işletmeler şeklinde bu eski evler kullanıma açılmalıdır. Eski Mahalledeki Şekerci Han da restore edilerek değerlendirilmesi gereken yapılardandır.

Finike’nin kanalizasyon sorunu bulunmaktadır. Özellikle Kum Mahallesi gibi şehrsel mahallelerin bile şehir kanalizasyonuna bağlı olmaması ve buradaki konutlarda foseptik kazılması çevresel bir sorun oluşturmaktadır. Ayrıca şehrin internet alt yapısı da yeterli

değildir. Belediyenin bu alt yapı problemlerini çözmesi gerekmektedir. Çünkü Finike'nin turizm potansiyeli değerlendirildiğinde şehrin alt yapısı yetersiz kalacaktır.

Finike'nin sahil şeridi ve Göksu parkının bulunduğu sahalar önemli rekreasyon alanlarıdır. Bu sahalarda yeterli sayıda modern tesis yoktur. Özellikle Göksu'da çayın içerisindeki sazlık ve yosunlar temizlenerek burada sal ve kanolarla belediye farklı hizmetler sunabilir. Çayın kenarına modern işletmeler, tesisler kurulabilir. Sahil şeridinde de daha fazla mesire alanı açılabilir. Sahilin belli noktalarında tatilciler için kamp alanları ve bungalow evler yapılabilir.

İlçede yetiştirilen Finike portakalının marka değeri ve coğrafi işarete sahip olması bakımından kalitesi kanıtlanmış bir üründür. Ancak bu ürünün Finike'de rekoltesi 200,000 ton olmasına karşın tüm Türkiye'de 400,000 ton "Finike portaklı" etiketli ürün satılması bu ürünün marka değerinin korunamadığını göstermektedir. Bu sebeple ilgili kurum ve kuruluşlar bir matbaa ile anlaşıp gerekli teknik çalışmaları yaparak karekod uygulaması ile ürünün marka değerinin korunmasını sağlamalıdır.

Finike, tarımsal faaliyetlerde Türkiye standartlarının üzerindedir. Kullanılan entansif tarım metodlarıyla her yıl çok ciddi miktarda bitkisel üretim gerçekleştirmekte ve yaş meyve-sebze ihracatı yapmaktadır. Araştırma sahasında ulaşım koşulları uygun, su ve ham maddeye yakın lokasyonlarda tarıma dayalı sanayi çeşitlendirilmelidir. Meyve suyu ve konserve fabrikaları kurularak sahada istihdam sağlanabilir.

Tarımsal ürünlerin ticaretine yönelik modern tesislerin eksikliği son yıllarda büyük oranda giderilmiştir. Meyve-sebze hali Hasyurt Mahallesinde 2018 yılı itibariyle faaliyete geçmiştir. 2016 yılında kapatılan Finike mezbahası da 2018 yılında Finike'nin Hasyurt Mahallesinde, Kumluca sınırında ortak kullanılacak şekilde faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Araştırma sahası içinde modern bir balık hali bulunmamaktadır. Balıkçıların ürünlerini sağlıklı bir şekilde pazarlayabilmeleri için balıkçı dükkanlarının tek bir alana toplanması gerekmektedir. Bu balık hali için Finike Halk Pazarı uygundur.

Araştırma sahasında balıkçılık faaliyetinin en büyük sorunu trol avcılığıdır. Bu konuda Sahil Güvenlik denetimlerini artırmalı ve usulsüz trol avcılığına karşı daha caydırıcı cezalar uygulanmalıdır. Ayrıca denetim mekanizmasının yükünü hafifletmek için anti-trol yapay resifleri kurulabilir. Hurdaya çıkmış araba, kamyon, uçak vb. araçlar, ahşap kayıklar, beton bloklar vs. denize bırakılarak anti-trol yapay resifler kurulmalıdır.

İtalya'da yapılan bir çalışmada, anti-trol yapay resiflerin koruma işlevlerinin yanında, balık tür ve çeşitliliğini artırdığı ifade edilmiştir (Ulugöl ve Düzbastılar, 2016: 32).

Araştırma sahasının yaklaşık %78'ini ormanlar kaplamaktadır. 509.830 dekarlık ilçe ormanları, Finike Orman İşletme Şefliği'nin kontrolünde denetlenmektedir. Ormanlardan tomruk, kağıtlık odun, yakacak odun gibi ana ürünler ve kekik, adaçayı gibi yan ürünler temin edilmektedir. Ayrıca orman varlığından arıcılık ve küçükbaş hayvancılık gibi faaliyetler için de istifade edilmektedir.

Araştırma sahasının orman varlığı turistik faaliyetler için zengin bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi durumunda kırsal kesimdeki işsiz gençlere iş imkanı sağlanacak, kırdan kente göç azalacak ve Türkiye'nin turizm gelirleri artırılmış olacaktır. Araştırma sahasındaki ormanların bu turizm potansiyelini harekete geçirmek adına orman yürüyüş alanlarının belirlenmesi ve çeşitli parkurların oluşturulması, sahadaki endemik bitkiler ve katran ardıcı gibi anıt ağaçların tespit edilmesi ve doğa meraklılarının ilgisini çekecek şekilde tanıtımının yapılması gerekmektedir. Ormanlık sahalara yapılacak olan konaklama tesisleri için butik otelcilik tercih edilmeli ve mümkünse ormana hiç beton sokulmamalıdır. Ahşap bungalov evler, ağaç evler ve çadır kamping alanları oluşturularak ormanın dokusunu bozmadan turistik tesis ihtiyacı giderilmelidir. Orman içerisindeki eski evler de restore edilerek turizme kazandırılmalıdır. Ayrıca araştırma sahası içerisindeki Sarıkaya YHGS zengin flora ve faunasıyla av turizmi için önemli bir alandır. Ancak sahadaki kaçak avcılık sorun teşkil etmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimin, çevredeki köylülerle iş birliği yaparak bölgedeki kaçak avcılığın üstüne gitmesi gerekmektedir.

Araştırma sahasında sanayi üretimi, madencilik faaliyeti ve mermer üretimini kontrol etme, yıllara göre artışı azalışı kayıt altına alma ile ilgili bazı eksiklikler bulunmaktadır. Bu eksiklikleri giderebilmek için Finike Ticaret ve Sanayi Odası kurulmalı ve ilgili kurum, kuruluşlarla koordineli şekilde faaliyet göstermelidir.

Çevreye duyarlı maden işletmeciliğinin yapılması için çeşitli girişimler ve çalışmaların yapılması çok önemlidir. Sürdürülebilir çevre koşulları ile madencilik faaliyetleri sağlıklı şekilde yürütülmelidir. Bunun için madencilikte en iyi teknolojiler kullanılmalı ve birim alandan en fazla verim alınırken atık miktarı en aza indirilmeli hatta ortaya çıkan atıkların tekrar kullanılması mümkün hale getirilerek geri dönüşüm sağlanmalıdır. Devletin bu konuda yeterliliği bulunmayan şirketlere yaptırım uygulaması gerekmektedir.

Ulaşım şartlarının elverişsizliği sahanın en önemli dez avantajlarından birisidir. Bunun yanı sıra alt yapı eksikliğinden kaynaklı şehir içi ulaşım da bazı sorunlar yaşanabilmektedir. Finike'nin eski yerleşim yerleri olan Kale Mahallesi, Eski Mahalle ve Kızılca Mahallelerinde yol darlığından dolayı ulaşım da aksaklıklar görülebilmektedir. Özellikle yaz aylarında yazlıkçıların da gelişiyi artıran nüfus, ulaşım da birtakım sorunları beraberinde getirmektedir.

Şehir içi ulaşım sorunlarını çözmek adına yeni imar planları yapılarak otopark alanları belirlenmeli ve otopark yapılmalıdır.

Araştırma sahasının eski bir otogarı bulunmaktadır. Artık şehrin içinde kalmış bu otogarin şehrin dışına taşınması daha sağlıklı olacaktır. Bu yüzden hem ulaşımın kolay olması hem de şehir içi trafiğinden uzak olması sebebiyle Sahilkent Mahallesi'ne daha büyük bir otogar inşa edilmelidir.

Araştırma sahasının coğrafi koşulları, muazzam doğal güzellikler sunsa da, turizmin gelişmesi için fiziki anlamda hayati faktörlerden biri olan ulaşımı kötü etkilemektedir. Özellikle ilçenin batı bölümünde denizle birleşen dağlık sahalar Finike-Kaş yolunun çok virajlı ve bazı bölümlerde de dar olmasına sebep olmuştur. Finike-Antalya arası karayolu Güneybatı Antalya Turizm Gelişim Projesi çerçevesinde genişletilmiş ve düzenlenmiştir. Finike'nin il merkezi ile ulaşımında problemi yoktur. Ancak Finike ile Antalya Havalimanı arası 125 km'dir. Bu da araştırma sahasının Antalya Havalimanına uzak kalması nedeniyle turistlerin bu Finike'ye gelmemesine sebep olmaktadır. Bu konuda Kaş-Demre arasına yapılması planlanan "Caretta Caretta Havalimanı" ve Finike-Demre sahil karayoluna alternatif olarak tüneller vasıtasıyla yapılacak olan Finike-Demre karayolu ilçenin ulaşım problemini çözecektir.

Araştırma sahasının önemli bir turizm potansiyeli bulunmaktadır. Fakat sahadaki turizm faaliyetleri belirli turizm türleriyle sınırlı kalmaktadır. Kıyı turizmi, yat turizmi ve av turizmi kapsamında faaliyet gösteren bazı işletmeler mevcuttur ancak bunlar da yeterli değildir. Kültür turizmi, doğa turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, trekking, agro-turizm vb. birçok alternatif turizm faaliyetleri için araştırma sahasında uygun yerler bulunmaktadır. Örneğin kültür turizmi kapsamında Arif Mahallesindeki Arykanda antik kenti, Saklısu Mahallesi'ndeki Limyra antik kenti, Ernez'deki Arneai antik kenti daha iyi değerlendirilmelidir. Doğa turizmi kapsamında Suluin mağarası ve Gökbük kanyonu bakir sahalardır. Yayla turizmi için Ernez Mahallesindeki Ernez Yaylası ve Yazır Mahallesindeki Ördübek Yaylası değerlendirilebilir. Sahanın tamamının turizm faaliyetine açılması ve turizmin tüm yıla yayılması gerekmektedir. Bu potansiyelin değerlendirilmesi için yerel yönetimlerin ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli şekilde faaliyet göstermesi, yerel ölçekli turizm planları hazırlaması ve tanıtım filmleri çekmeleri gerekmektedir.

Coğrafi bir bakış açısıyla Finike ilçesindeki ekonomik faaliyetlerin ele alındığı bu çalışmada, sahanın ekonomik potansiyelinin yeterince değerlendirilmediği sonucuna ulaşılmış ve birtakım öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın ilgili kurum ve kuruluşlara kaynak olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Arslan, M. (2003). “İ.Ö. 188 Yılından İ.Ö. 67 Yılına Kadar Lykia, Pamphylia ve KilikiaTrakheia Sahillerindeki Korsanlık Faaliyetleri: Nedenleri ve Sonuçları”. *Adalya VI*: 91-116.
- Atalay, İ. (1990). *Vejetasyon Coğrafyasının Esasları*. Dokuz Eylül Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Atalay, İ. (2011). *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*. Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İzmir.
- Baki, G. (2013). *Gemlik İlçesinin Ekonomik Coğrafya Özellikleri ve Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bean, G. (1997). *Eskiçağda Lykia Bölgesi*. (Çev. H. Kökten), Arion Yayınevi, İstanbul.
- Çevik, N. (2015) *Lykia Kitabı*. Suna ve İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri, İstanbul.
- Çıldır, N. (1991). “Fuar Çalışmalarının Turizm Açısından Değerlendirilmesi”. *Anatolia Aylık Turizm ve Kültür-Sanat Dergisi*, 13-14: 16-18.
- Demirbaş, Y. (1998). *Finike Turizm Potansiyelinin Türk Turizmindeki Yeri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Devlet Su İşleri. (2018). *13. Bölge Müdürlüğü İstatistiki Verileri (2018)*. Devlet Su İşleri, Antalya.
- D.İ.E.,1927-2000 Nüfus Sayımı Sonuçları, 2019, Ankara.
- DMİGM, *Uzun Yıllar Tüm Parametreler Bülteni (1970-2017)*, 2018, Ankara.
- Doğan, K. (1997). “Su Ürünleri Sektörü Türk Ekonomisinin Neresinde”. *Su Ürünleri Mühendisliği Derneği Dergisi*, 1: 16.
- Doğanay, H. (2004). *Ekonomik Coğrafya 1: Doğal Kaynaklar*. Aktif Yayınları, Erzurum.
- Doğanay, H. (1997). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*. MEB Yayınları, İstanbul.
- Doğanay, H. (1995). *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*. Öz Eğitim Yayınları, İstanbul.
- Doğanay, H. ve Orhan, F. (2016). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*. Pegem Kitabevi, Ankara.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Dönmez, Y. (1990). *Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul.
- Durgun, H. (2017). “XIX. Yüzyılda Finike’nin İdari ve Sosyo-Ekonomik Yapısından Kesitler”. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12: 35-63.
- Erdem, İ. (2005). “Ortaçağ Sonlarında Likya Levent Ticareti ve Türkmenler (12.-15. Yy.)”. *III. Uluslar arası Likya Sempozyumu, Sempozyum Bildirileri*, 1: 243-251.
- Finike Gümrük Müdürlüğü Verileri*, 2019.
- Finike İlçe Tarım Müdürlüğü Çalışma Raporu Brifingi*, 2018.
- Finike Orman İşletme Müdürlüğü Çalışma Raporu Brifingi*, 2018.
- Finike Meteoroloji Müdürlüğü Verileri (1962-2017)*, 2018.

- Güçlü, M. (2007). “Selçuklulardan Cumhuriyet’e Kumluca (Antalya) Bölgesi”. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 219-250.
- Karakuş, A. (2014). *Finike İlçesinin Coğrafi Etüdü*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Karluk, S. R. (1999). *Türkiye Ekonomisi, Tarihsel Gelişim Yapısal ve Sosyal Değişim*, Beta Yayın Dağıtım, İstanbul
- Kumluca Ticaret Odası Verileri*, 2019
- Küçükbaşçı, M. (2006). “VII.-XII. Yüzyıllarda Likya’ya Arap İlgisi”. *III. Uluslar arası Likya Sempozyumu, Sempozyum Bildirileri*, 1: 375-383
- Mater, B. (1998). *Toprak Coğrafyası*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- OGM (2013). *Bal Ormanı Eylem Planı 2013-2017*, TC Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara
- Özçağlar, A. (1994). “Çarşamba Ovası ve Yakın Çevresinde Araziden Faydalanma”. *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı: 3, 93-139.
- Özçağlar, A. (2011). *İdari Coğrafya*. Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Özgüç, N. (2011). *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Özpınar, H. (1995). *Türkiye’de Hayvancılık Sektörünün Durumu-1995 Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Türkiye İhracatçılar Meclisi Kalite Matbaası, İstanbul
- Saraçoğlu, H. (1990). *Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2002). *Doğal Afetler ve Türkiye*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Taş, B. (2010). *Sandıklı İlçesinde Arazi Kullanımı ve Planlama Önerileri*. Ümit Ofset Matbaası, Ankara.
- Taşkıran, H. (2006) “Likya Bölgesinin Paleolitik Dönemi”. *III. Uluslar arası Likya Sempozyumu, Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü*, 2: 761-769.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2011). *Ekonomik Coğrafya: Küreselleşme ve Kalkınma*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri, (1935-2000, 2007-2018)*. Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.
- Ulugöl, M. Ve Düzbastılar, F. (2016). “Yasadışı trol balıkçılığının engellenmesi için bir öneri: Anti-trol yapay resif uygulaması ve tasarım ölçütleri”. *Ege Journal Fisheries and Aquatic Sciences*, 33(1): 27-34
- Yazıcı, H. (1998). *Orta Sakarya Vadisi’nin Coğrafi Etüdü, Yenice-Alpagut Arası*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Yazıcı, H. ve Koca, M. K., (ed.). (2012). *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*, Pegem Akademi, Ankara

Yiğitbaşoğlu, H. (2000). “Finike ve Yakın Çevresinin İklim Özellikleri”. *Ankara Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 40(1-2): 107-135

İnternet Kaynakları

<http://tvk.csb.gov.tr/finike-denizalti-daglari-i-4747> Erişim Tarihi: 31.03.2019

<http://finike.gov.tr/ilemizde-turizm-sektr> Erişim tarihi: 18.03.2019

<http://www.finike.bel.tr/tr/m/finike/tarim-turizm-ekonomi.html> Erişim tarihi: 18.03.2019

<http://kumlucatsso.org.tr/> Erişim tarihi 30.03.2019

<http://www.mgm.gov.tr/> Erişim tarihi 27.10.2018

<http://www.kumluca-bld.gov.tr/3/TARIHI.html> Erişim tarihi: 31.03.2019

<http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/TR-185696/arnei.html> Erişim tarihi: 07.04.2019

<http://www.dsi.gov.tr/haberler/2017/02/01/antalya-finike-kap%C4%B1%C3%A7ay-baraj%C4%B1-g%C3%B6vde-dolgusu-tamamland%C4%B1> Erişim Tarihi: 16.04.2019

<https://kutuphane.tuik.gov.tr/yordambt/yordam.php> Erişim Tarihi: 11.12.2019

<https://www.medipol.com.tr/tibbi-birimler/dahili-tip-birimleri/geleneksel-ve-tamamlayici-tip-integratif-tip/apiterapi> Erişim Tarihi: 14.12.2019

<https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Yayinlar/Bal%20Orman%C4%B1%20Eylem%20Plan%C4%B1%20%282013-17%29.pdf> Erişim Tarihi: 14.12.2019

<https://www.maybir.org.tr/5-uluslararası-mugla-arıcılık-ve-cam-balı-kongresi.html> Erişim Tarihi: 14.12.2019

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Cem KARAOĞLAN
Doğum Yeri - Tarihi	Muğla – 06.08.1993
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Milas Anadolu Lisesi, 2011
Lisans Diploması	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Coğrafya Öğretmenliği, 2016
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Finike Anadolu Lisesi, 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı
Çalıştığı Kurumlar	Finike Anadolu Lisesi (2016 - ...)
E-Posta	cem.karaoglan.1993@gmail.com